

aile

DİYANET AYLIK DERGİ'NİN ÜCRETSİZ EKİDİR MART 2018

BİPOLAR
BOZUKLUK

EKRAN TERÖRÜ

HÜZÜN SANDIĞI

ÂŞIKANE KOŞMAK
HASIRLAR ÜSTÜNDE

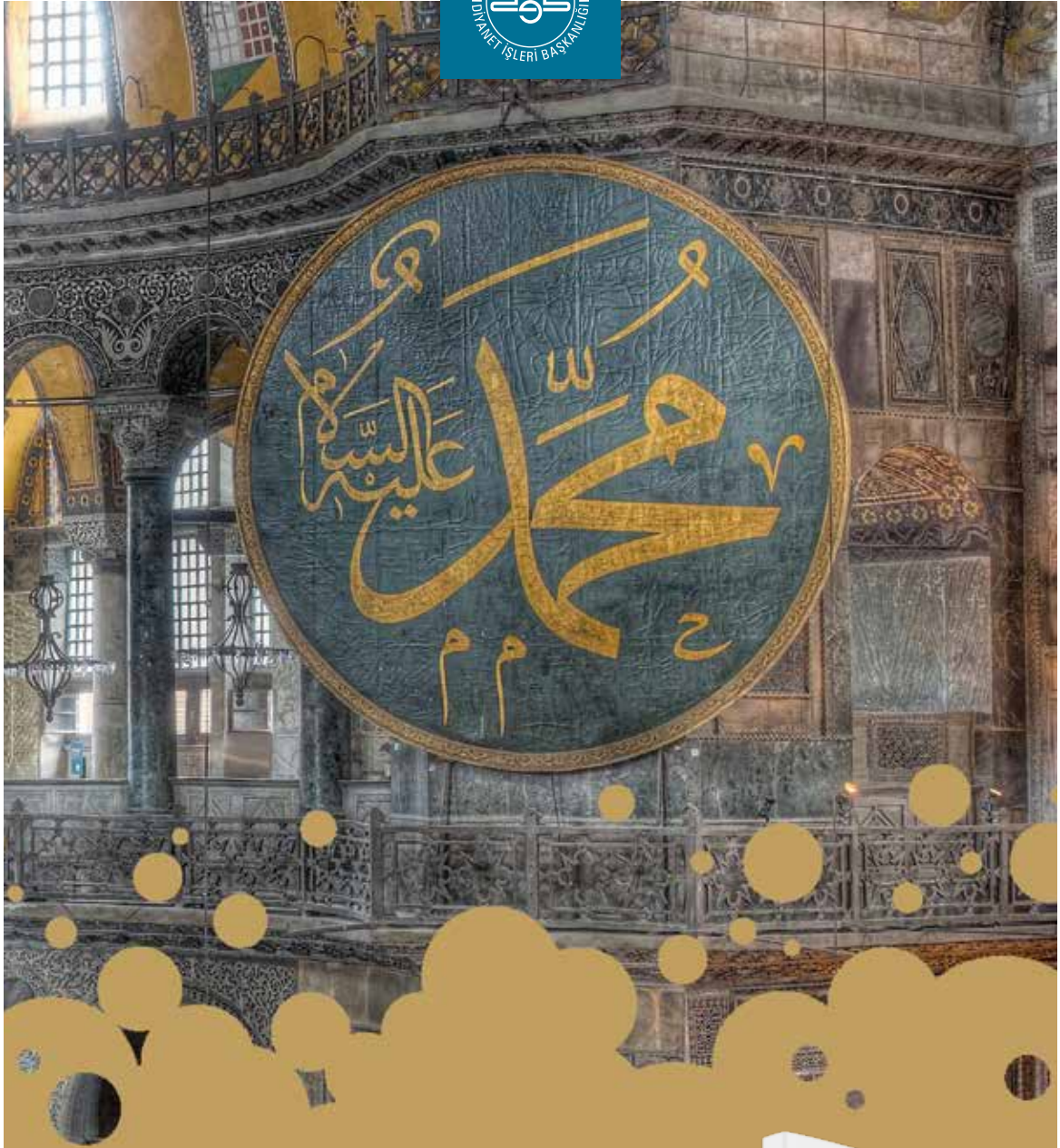
SELAM BAY
HIÇ KİMSE

KARTPOSTAL
GİBİ BİR ŞEHİR
KARLOVY VARY

**SERDAR
ÖĞRETİCİ**

Kişisel özellik-
lerinden dolayı
Sultan II. Ab-
dülhamid Han
Dönemi ciddi
anlamda merak
uyandıran bir
devir olarak kar-
şımıza çıkıyor.

çocuk ihmal ve
istismarı

Hız. Muhammed'in Hayatı

10 yaş ve üzeri için hazırlanan kitapta sahih bilgiler ışığında Peygamber Efendimizin hayatı kronolojik olarak anlatılıyor. Ayetler ve hadislerle desteklenen kitapta Peygamberimizin hayatı akıcı ve sade bir dille aktarılıyor. MEB Hız. Muhammed'in Hayatı isimli dersin müfredatına uyumlu hazırlanan kitap, söz konusu ders kapsamında okullarda da istifade edilebilecek niteliktedir.

Çocuk ihmal ve istismarı

ocuklar, en başta anne babaları olmak üzere toplumun uhdesine tevdi edilmiş emanetlerdir. Bu yönüyle eğitimcilerden din görevlilerine, sağlık personelinin mahalle sakinlerine kadar bütün bir toplum; hayatın süsü ve göz aydınlığı olan bu minik yüreklere karşı mesuliyetinin bilincinde olmalıdır. Yüce dinimiz onlara kötü bir muamelede bulunulmasını yasaklarken çocukların anne-baba üzerindeki haklarına da vurgu yapar. Dünyaya gözlerini açtığı andan itibaren her çocuk; sağlıklı, huzurlu, mutlu bir çocukluk geçirmeyi hak eder. Çocukları bedenlen ve ruhen inciten, örseleyen her türlü davranışın onların hayatında onulmaz yaralar açacağı aşikârdır. Maalesef emanetin bu en saf ve kıymetli hâli çocuklar, kimi zaman ihmal ve istismara maruz kalıyorlar. Çocukların fiziksel ve psikososyal gelişimlerini olumsuz etkileyen bu davranışlar toplumsal vicdanı yaralıyor. Aile Dergisi olarak bu ay penceremizi en değerli emanetimiz çocuklar için açtık. Başkanlığımız, Dinler ve Kültürler Arası İlişkiler Daire Başkanı Sema Yiğit, "Çocuk ihmal ve istismarı" yazısında toplumsal bir yara-ya değindi. Hangi tür eylemlerin ihmal ve istismar olarak nitelendirilebileceğini, çocukları cinsel istismardan korumak adına neler yapılabileceğini kaleme aldı. Çocuk istismarını önlemek için bireysel ve toplumsal açıdan emanet bilincinin güçlenmesinin ne denli ehemmiyet taşıdığının altını çizdi.

"Aile-ce" bölümümüzde bu ay Uzman Klinik Psikolog Ayşe Handan Özkan Selim duygu durum bozukluklarından biri olan ve tedavi edilmediği takdirde kişinin bütün bir yaşantısını olumsuz yönde etkileyen önemli bir hastalığı ele aldı: "Bipolar Bozukluk". Köşemizin bir diğer kıymetli yazısı yine Uzman Klinik Psikolog olan Hatice Esra Bakır tarafından kaleme alınan "Ekran Terörü".

"Biz Bize" köşemizde Fatma Nur Ünlü Sürer, "Âşıkane Koşmak Hasırlar Üstünde" yazısıyla cami ile kurulan derin bağları gün yüzüne çıkardı. "Selam Bay Hiç Kimse" ile Gülay Ünsal Bulduk, Müslümanca duruşu ön planda tutarak kimsesizlerin kimsesi olmanın gerekliliğini vurguladı.

Bu ayki söyleşi konuğumuz Filinta ve Payitaht gibi yapımlara imza atan Serdar Öğretici. Öğretici; yeni nesillerde sağlıklı ve doğru bir tarih bilinci oluşturmak için tarihî gerçeklikten taviz vermeden, millî ve manevi değerleri göz ardı etmeden televizyonun geniş kitlelere ulaşmada bir araç olarak nasıl kullanabileceği konusunda açıklamalarda bulundu.

Seher Meriç, "Yolgezerin Notları"nda bu ay rotasını Karlovy Vary'ye çevirdi. Şifalı suları, koruduğu tarihî yapısı ve doğal görünümüyle geçmiş çağların izlerini taşıyan Avrupa şehrini sayfa-larımıza taşıdı.

Tarihçi yazar Nermin Taylan "Destanını Düşmana Yazdıranlar" ile "Geçmiş Zaman Olur Ki" köşemizde Çanakkale Savaşı'nı bambaşka bir pencereden işledi. Taylan'ın yazısında artık nihayete ermiş bir savaşın ardından, cephe gerisinde, Türk müfrezelerinde yaşanan insanlık örnekleri bizzat bu muameleye muhatap olan esirlerin dilinden aktarıldı.

Dergimizde yeni yılla birlikte yer alan "Ters Köşe", "Bakış Açısı", "Çocuğum Büyürken" bölümlerimiz birbirinden nitelikli yazılarla bu ay da okurlarıyla buluşuyor. Sizleri dergimizle baş başa bırakırken Allah Resulü'nün, üzerimizdeki haklarına dikkat çektiği çocuklarımızın emanet bilinciyle korunup gözetilmesini, onların çocukluklarına hâle getirilmemesini temenni ve niyaz ediyoruz.

İÇİNDEKİLER

36 SERDAR ÖĞRETİCİ İLE TELEVİZYON ÜZERİNE

Fazıl Acar

II. Abdülhamid Han, padişahlığı zamanında gerek askerî gerek sağlık ve gerekse eğitim alanında çok büyük atılımlar yapmış. Hem bu atılımlardan hem de kendisinin kişisel özelliklerinden dolayı Abdülhamid Dönemi ciddi anlamda merak uyandıran bir devir olarak karşımıza çıkıyor.

10 KAHVE MOLASI

Esma Türkseven

12 BİPOLAR BOZUKLUK

Ayşe Handan Özkan Selim

14 EKРАН TERÖRÜ

Hatice Esra Bakır

16 HÜZÜN SANDIĞI

Betül Şatır

20 ÇOCUKLARDA DİŞ ÇIKARMA DÖNEMİ

Melike Şafak

04

PENCERE

Sema Yiğit

ÇOCUK İHMAL VE İSTİSMARI

Mukaddes emanet olgusunun en somut ve en hassas hallerinden biri de çocuklardır. Daha özel bir alanda söylemek gerekirse bu dünyada bizlere verilen emanet, onların “çocukluk”larıdır.

22 VİCDAN ÖĞRETİLEBİLİR Mİ?

Fatma Nur Yılmaz

24 MAKÖSEN

Dr. Hafsa Fidan Vidinli

26 ÂŞIKANE KOŞMAK HASIRLAR ÜSTÜNDE

Fatma Nur Ünlü Sürer

30 SELAM BAY HİÇ KİMSE

Gülşen Ünsal Bulduk

32 VE FARK ETTİ İNSAN

Gülşen Ünüvar

34 İÇ DÜNYAMIZDAKİ GİZLİ BÖLMELERİN MEKÂNDAKİ İFADESİ: ÇEKMECELER

Fatma Yüksel Çamur

40 KİMİN HİKÂYESİ

Zeynep Demir

42 KARTPOSTAL GİBİ BİR ŞEHİR KARLOVY VARY

Seher Meriç

46 ÖLÜMÜN SIRRINA SAHİP OLMAK

Ahmet Hamdi Tanpınar

47 ALAMUT
Muhammed Kâmil Yaykan

**48 BULUTLARA YAZILMIŞ
MASALLAR**
Filiz Adalı

**50 DESTANINI DÜŞMANINA
YAZDIRANLAR**
Nermin Taylan

**52 MİSK TAŞIYAN MI
KÖRÜK ÜFÜREN Mİ?**
Cânân Cehri Akyol

54 ABDULLAH B. MESUD (R.A.)
Yrd. Doç. Dr. Salih Kesgin

56 KARPAL TÜNEL SENDROMU
Gurbet Kargin

58 KIRKAMBAR
Murat Öztürk

60 EN POPÜLER ŞİFRE: ŞİFRE
Zeynel Özyurt

62 BULMACA
Ali Osmanoğlu

64 FOTOĞRAFIN ANLATTIKLARI

aile

Diyanet İşleri Başkanı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Dr. Fatih KURT

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dr. Elif ARSLAN

Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu V.
Recep GEZGİN

Yayın Koordinatörleri
Muhammed Kâmil YAYKAN
Esmâ TÜRKSEVEN
Sema BAYAR

Tashihi
Muhammed Kâmil YAYKAN

Arşiv
Ali Duran DEMİRCİOĞLU

Grafik-Tasarım
Even Medya
www.evenmedya.com

Baskı
Çağlayan A.Ş.
Tel: 0232 274 22 15

Abone İşleri
Tel : 0312 295 71 96-97
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr

İletişim
Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800, Çankaya/Ankara

Tel: 0312 295 86 61-62
Faks: 0312 295 61 92
ailedergisi@diyanet.gov.tr

Diyanet Aile Dergisi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.

「PENCERE」

ÇOCUK ihmal ve istismarı

SEMA YİĞİT DİB Dinler ve Kùltürler Arası İlişkiler Daire Başkanı

Çocuğa yönelik istismarın tespit edilmesi konusunda Acil Tıp Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Havva Şahin Kavaklı şu hususlara dikkat çekmektedir: "Çocuk istismarı açısından sorgulama yapıldığında; alınan bilgilerin çelişkili olması, bu bilgilerin fiziksel muayene bulgularına uymaması, şüpheli travma öyküsünün birden fazla olması, ebeveynin kazadan kardeş veya üçüncü şahısları sorumlu tutması, çocuğun kendisinin kazadan sorumlu tutulması, çocuğun ebeveyni suçlaması, çocuktan gerçekçi olmayan beklentiler olması çocuk istismarını akla getirmelidir."

EMANETİN EN SOMUT VE EN HASSAS HÂLİ ÇOCUKLAR

Diyanet İşleri Başkanlığımızın Aile ve Dinî Rehberlik Bürosuna gelen telefonlar, bazen yıllarca dile getirilmemiş acıları ve hayat hikâyelerini bize ulaştırır. Bu defa da gelen telefonla ilk defa kelimelere dökülüyordu yaşananlar...

"Hocam; benim bir sorum var ama nasıl söyleyeceğimi, nereden başlayacağımı bilemiyorum... Anne olunca insan hayata daha farklı bakıyormuş. İyi bir evliliğim; henüz iki aylık, sağlıklı bir bebeğim var... Elhamdülillah görünürde her şey yolunda. Ama benim içimde fırtınalar kopuyor, duygularım karmaşık, en mutlu olmam gereken zamanlardayım ama çok büyük korkular yaşıyorum. Tüm bunların nedeni ise çocukken yaşadıklarım. Bunları size anlatmak çok zor, çünkü bu yaşıma kadar kendime bile itiraf edemedim olanları. Babam vefat ettikten sonra yanlarında kalmaya başladığımız bir akrabam tarafından tacize uğradım. Önceleri ne olduğunu anlamadığımdan; daha sonra ise korkumdan, utancımдан gizledim hep. Hiç olmamış gibi davranırsam her şey düzelir sandım. Ama sonra, hele anne olduktan sonra içimde kocaman bir dağa dönüştü yaşadıklarım. Kendimi koruyamadım yıllar önce, ya şimdi bebeğimi de koruyamazsam... O bana Allah'ın emaneti."

Gerçekten iç içe geçmiş acıların bir araya geldiği, çok

can yakıcı bir görüşmeydi... Elbette bir çocuğun kendini koruyamadığı için suçluluk duyması doğru değil; ancak bir anne olarak çocuğunu emanet olarak görmesi gerçekten çok değerli.

Emanet; ömrümüz boyunca bizi bırakmayan, kalbimizden, düşüncemizden ve hayatımızdan hiç eksik olmayan en değerli kavramlarımızdan biridir. El-Emin lakabıyla tanınan Peygamberimiz "Bakmakla yükümlü olduğu kimseleri ihmal etmesi, kişiye günah olarak yeter." (Ebû Dâvûd, Zekât 45.) buyururken emanete ihanet etmeyi de nifak alametleri arasında saymaktadır. Emanet bilinci, insanlığın elinde bozulmaya başladığı her dönemde Cenab-ı Allah tarafından peygamberleri eliyle yeniden sahih çizgisine çekilmiş, çağlar boyu nesilden nesle devredilmiştir. Bu büyük ve mukaddes emanet olgusunun en somut ve en hassas hallerinden biri de çocuklardır elbette. Ama daha özel bir alanda söylemek gerekirse bu dünyada bizlere verilen emanet, onların "çocukluk"larıdır. Zira çocukluk dönemi insanın en masum, en zayıf ve korunmaya en fazla ihtiyaç duyduğu; aynı zamanda da kişiliğinin şekillendiği dönemdir.

"Çocukluk: İnsanın anavatanı" diyor Doğan Cüceloğlu, bu dönemin insan hayatındaki önemine dikkat çekerek. Yavrularımızın çocukluk döneminin sağlıklı olması ileride sağlıklı bir yetişkin olabilmelerinde en önemli etkenlerden biri olarak karşımıza çıkıyor. İnsan, yaşı kaç

olursa olsun, hayatının birçok döneminde çocukluğuna özlem duyuyor ve oraya dönüşler yapıyor. Çocukluk dönemini sağlıklı yaşamış bireyler, oradan tekrar gerçek hayatına dönmeyi başatabiliyor. Aksi durumda çocuklukta yaşadıkları olumsuzluklara takılı kalmaları, hayatı sürdürmekte zorlanmaları ve acı çekmeleri söz konusu olabiliyor.

Çocukluk döneminde karşılaşılan olumsuz durumlardan biri ihmal ve istismardır. Bu; çocuğun, başta anne babası olmak üzere ona bakmakla yükümlü olan kimselerin ve diğer yetişkinlerin beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel ihtiyaçlarını ihmal etmeleri sonucunda bedensel, zihinsel, duygusal ve toplumsal gelişiminin engellenmesi anlamına gelmektedir. Bu açıdan aile ile birlikte okul ortamı

da çocukların hayatında büyük önem taşır. Zira okul ortamı; çocukların aile dışında diğer yetişkinler tarafından gözlemlenmesine, ihmal ve istismara uğrayan çocukların ilgili makamlara yönlendirilmesine imkân vermektedir. Çocukların, ailelere olduğu kadar okulda görev yapan yetişkinlere de birer emanet olduğu unutulmamalıdır.

HANGİ DAVRANIŞLAR İHMAL VE İSTİSMARA GİRER?

Dünya Sağlık Örgütüne göre çocuk istismarı; bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışlar olarak kabul edilmektedir. İstismar; fiziksel, cinsel ve duygusal istismar olarak ele alınmaktadır. Bu istismar türleri arasına, bir çocuğun yaşı ve gücü

Dünya Sağlık Örgütüne göre çocuk istismarı; bir yetişkin tarafından bilerek ya da bilmeyerek yapılan ve çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen davranışlar olarak kabul edilmektedir.

ile orantılı olmayan işlerde ucuz emek karşılığı olarak çalıştırılması anlamına gelen ekonomik istismarı da ekleyebiliriz.

Duygusal istismar; çocuğun ruh sağlığını etkileyen; reddetme, aşağılama, tehdit etme, suçlama gibi davranışlara maruz kalması ve kendisinden yaşına uygun olmayan beklentilerde bulunulmasıdır ki saptanması en zor olan ve aynı zamanda en yaygın olarak görülen istismar türüdür. Tekrarlayıcı bir tavır olarak çocuğu küçümsemek, ona başkalarının suç ve sorumluluklarını yüklemek, çocuğa karşı düşmanca tavır sergilemek, onun duyguları ve düşüncelerini ifadede, öğrenme, beceri edinme ve sosyal ilişkilerinde özgürlüğünü kısıtlamak ve engellemek gibi kötü muameleler çocuğun duygu dünyasını yerle bir etmektedir. Yetiş-

kinlerin ağzından kolayca çıkan ve çok sıradan görülen "erkekler ağlamaz/korkmaz, senin için saçımı süpürge ettim, beceriksiz, korkak" gibi ifadeler; o minicik bedenlerin ruhlarını yaralayan birer silaha dönüşmektedir.

Bir çocuğun kaza dışında bedensel bütünlüğünün zarar görmesi ya da bozulması ise fiziksel istismardır. Dövmeyi bir ceza ya da terbiye aracı olarak gören aileler maalesef çocuklarına fiziksel istismarda bulunduklarının farkına bile varmamaktadırlar. Çocuk; dayak atma, ısırma, sarsma gibi davranışlar sonucunda yaralanmış ise onun fiziksel olarak istismar edildiği ortaya çıkmaktadır. Aksi hâlde bu davranışlar yakın çevre içinde kalmaktadır. Bu açıdan sağlık çalışanlarımız da büyük bir dikkatle çocuklarımızın yaralanma hikâyelerine kulak vermektedirler.

İstismar çeşitleri içinde saptanması en zor olanı maalesef tüm dünyada da giderek artan cinsel istismarlardır. Cinsel istismarlar genellikle uzun süreçte yaşanmakta ve çoğunlukla gizli kalmakta, gizlenmektedir. Cinsel istismar, çocuğun bir erişkinin cinsel gereksinim ya da isteklerinin doyumu için cinsel nesne olarak kullanılması ya da kullanılmasına göz yumulması olarak tanımlanmaktadır. Toplumumuzda cinsel istismara sadece kız çocuklarının maruz kaldığı ve istismarcının genelde aile dışından, tanınmayan kişiler olduğu şeklinde yanlış bir kanaat vardır. Oysa araştırmalar erkek çocukların da

cinsel istismara maruz kaldığını ve istismarcıların çoğu zaman çevreden ve tanınan kişilerden olduğunu ortaya koymaktadır. Prof. Dr. Bahar Gökler, "Cinsel istismar daha çok çocuğun tanıdığı, yakından bildiği, güvendiği, aile bireyleri ya da yakınları tarafından gerçekleştirilmektedir." diyor. Prof. Dr. Gökler; çocuğun güvendiği, değer verdiği, yakın hissettiği, kendisini güvenli bir biçimde teslim ettiği kişiler tarafından ihanete uğradığını ve örselendiğini dolayısıyla bu noktada

Kendi bedenlerini tanımayı ve kendi güvenliklerini sağlamayı öğretelim yavrularımıza... "HAYIR" demeyi öğretsin çocuklarımız...

çocuğun yaşadığı en büyük travmalardan bir tanesinin ihanete uğramak olduğunu söylemektedir. Bazı durumlarda çocuğu, kendisini koruması gereken yakınlarına karşı korumak gerekmektedir ki bu gerçekten çok karmaşık bir durumdur.

Uzmanlar can sıkıcı olsa da şu uyarılarda bulunuyorlar: "Herkes istismarcı olabilir; istismarcıların %96'sı erkek ve çocuğun tanıdığı biridir. Her yer istismar mekânı olabilir; asansör, sokak, bodrum, bir arkadaşın evi, boş inşaatlar, genel tuvaletler... Ve maalesef sanal ortamlar... Günümüzde teknolojik değişimlerle birlikte internet yoluyla da çocuklara cinsel istismar söz konusu olabilmektedir."

PEKİ, ÇOCUKLARIMIZI CİNSEL İSTİSMARDAN KORUMAK İÇİN NELER YAPMALIYIZ?

Tam da bu noktada çocuklarımızı yetiştirirken evde ve okulda mahremiyet eğitiminin verilmesinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamamız gerekiyor. Kendi bedenlerini tanımayı ve kendi güvenliklerini sağlamayı öğretelim yavrularımıza... "HAYIR!" demeyi öğretsin çocuklarımız... Bedeninin kendisine ait olduğu; o izin vermediği zaman bedenine, özellikle de mahrem alanlarına kimsenin dokunamayacağı; olumsuz bir durumla karşılaştıklarında yüksek sesle yardım istemesi, bağırması ve kaçması gibi eğitimleri çocuklara vermemiz hayati önem taşımaktadır. Arkadaşlık ve sevgi ifadeleri, iyi dokunma ve kötü

dokunma, haklar ve sorumluluklar, istismar konusunda en önemli kavramlardır.

Gerçek şu ki çocuklarımızı böylesi acı olaylardan korumanın en etkili yolu onlarla sevgiye dayalı bir iletişim kurmak ve bu sayede onlarda meydana gelebilecek değişimleri fark edebilmektir. Onlara verebileceğimiz en değerli duygu, bizimle her şeyi paylaşabileceklerine dair hissettirdiğimiz güvendir. Güven ve aidiyet duyguları ailede kazanılmaktadır. Sağlıklı bağlanan, güven ve aidiyet duygusu olan çocuklar; ileride çok daha az tacize uğramakta, tacize uğradıklarında ise konuşabilme gücü ve cesaretini gösterebilmektedirler.

İSTISMAR İPUCU VERİR

Çocuklar ihmal ve istismara uğradıklarında kendileri bunu gizleseler bile farkında olmadan ipuçları da verirler.

Çocukların ihmal ve istismarı sonucunda daha keskin belirtiler de görülebilir. Öfke nöbetleri, depresyon belirtileri ya da aşırı hareketlilik, uyku sorunları, olayla ilgili kâbuslar görme, iştahsızlık ya da aşırı yeme, baş ağrısı, bulantı...

Dikkatli ve güven hissettiren yetişkinler çocuklardaki bu değişiklikleri ya da travmaları kolaylıkla görebilirler. İhmal ve istismara uğramış çocuklarda belirgin davranışsal semptomlar görülmektedir.

Örneğin; okulda problemler yaşayabilirler, okul başarısında fark edilir bir düşme olur. İnsanlardan uzaklaşıp kendi içine çekilebilir, insanların kendisine dokunmasından rahatsız olur ve tepki gösterirler. Kendilerini kirliymiş gibi algılayarak sık sık temizlenme ihtiyacı duyabilirler. Sosyal ilişkileri bozulabilir, yaşları elverdiği doğrultuda suça yönelebilirler. Yaşına göre bilmemesi gereken cinsel eylem ve konuşmalar yapabilir. Oyunları ile ve çizdiği resimlerle ipuçları verebilirler.

Çocukların ihmal ve istismarı sonucunda daha keskin belirtiler de görülebilir. Öfke

nöbetleri, depresyon ya da aşırı hareketlilik, uyku sorunları, olayla ilgili kâbuslar görme, iştahsızlık ya da aşırı yeme, baş ağrısı, bulantı...

Dikkat eksikliği, özgüvenlerinde düşüş, dissosiyatif bozukluklar (unutkanlık, uykuda konuşma ve yürüme), ağız ve genital organlarda yaralar gibi etkiler daha kolaylıkla fark edilebilecek belirtilerdir.

ÇOCUĞUN SESSİZ KALMAK İSTEMESİNİN ALTINDA YATAN SEBEPLER NELERDİR?

Çocuk, durumu algılayamayacak kadar küçük ise yaşadıklarını söylemez. Bazen istismarı yaşarken gördüğü ilgiyi anlamlandıramamış, kafası karışmış, tehdit edilmiş, korkutulmuş veya sessiz kalması karşılığında kendisine rüşvet verilmiş olabilir. Utandığı yahut cezalandırılaca-

ğını düşündüğü için sessiz kalabilir. Kendisini suçlu hissediyor ya da kimsenin kendisine inanmayacağını düşünüyor olabilir. Çocuklar, ancak maruz kaldıkları davranış arttığına, yapılanın yanlış olduğunu fark ettiklerinde, kardeşleri de aynı duruma maruz kaldığında, kendilerine güven veren biri ile karşılaşmalarında istismara uğradıklarını açıklayabilirler.

İSTİSMAR VARSA NE YAPMALIYIZ?

Herhangi bir şekilde şüphe duyduğumuzda, olumsuz bir durum tespit ettiğimizde ya da çocuk yaşadığı olayı bizimle paylaştığında ne yapmalıyız? Öncelikle soğukkanlı olmalı ve onlara inanmalıyız. Çünkü çocuklar böyle bir konuda pek yalan söylemezler. Sakince olayı sonuna kadar dinlemeli ve asla çocuğu suçlamamalıyız. Bize güvenmesini sağlayıp onu sevdiğimizi ve ne olursa olsun yanında olacağımızı ifade etmeliyiz. En yakın güvenlik birimine karakola, jandarmaya, cumhuriyet savcılığına gidip durumu anlatmalıyız. Yasal süreci hızla başlatmakla kalmayıp mutlaka psikolojik destek aldırmalıyız. Bunlar yapmamız gerekenler...Yapmamamız gereken ise asla paniklememe-

li ve endişelerimizi çocuğa yansıtmamalıyız. Çocuğu yaşadıklarından dolayı sorgulamamalı, olayın detaylarını merakla öğrenmeye çalışmamalıyız.

"HEPİNİZ ÇOBANSINIZ, GÜTTÜKLERİNİZDEN MESULSÜNÜZ."

Sadece anne baba olarak değil; öğretmen, doktor ya da sade bir vatandaş olarak her bireyin içinde yaşadığı topluma karşı sorumlulukları vardır. Peygamber Efendimiz sorumluluk alanlarını ifade ederken her bir ferdi halkının içine dâhil etmekte ve "Hepiniz birer çobansınız, sorumlusunuz ve hepiniz yönettiklerinizden mesulsünüz" (Buhârî, Cum'a, 11.) buyurmaktadır. Söz konusu, çocuklar olduğunda bireysel ve toplumsal sorumluluklar ve devletin refleksleri en üst düzeyde varlık bulmalıdır. Her türlü istismardan ve kötülükten korunarak beden ve ruh sağlığı zedelenmeden yaşanabilir bir toplumda güvenle büyümek, önemsenmek, anlaşılmak, sevilmek, sayılmak, desteklenmek, özgür ve mutlu olmak, adalete güvenmek, eğitim görmek, tüm çocukların hakkıdır. Çocuk haklarını korumak ise hepimiz için bir zorunluluktur.

Türkiye son yıllarda çocuklara yönelik ciddi adımlar atmıştır. Bu adımların en önemlilerinden biri 2005 yılında kabul edilen Çocuk Koruma Kanunudur. Ülkemiz, 2007 yılında imzaladığı, Çocukların Cinsel İstismar ve Sömürüye Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi başta olmak üzere çocuklarla ilgili uluslararası sözleşmelerin tarafıdır. 2010 yılında Anayasamızın 41'inci maddesinin başlığı, çocuk haklarını vurgulayarak "Ailenin Korunması ve Çocuk Hakları" olarak değiştirilmiş, "Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır." vb. fıkralar eklenmiştir. 2006 yılından bu yana özellikle Şiddet Ön İzleme ve İzleme Merkezleri, Çocuk İzlem Merkezleri, hastane, üniversite temelli Çocuk Koruma Merkezleri kurularak faaliyete geçmiştir. 2011 yılında çocuk koruma alanında icracı bir makam olarak Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı kurulmuştur.

TAVAN ARASI

Tarihteki ilk ambulans

Tarihin ilk ambulans aracı, 1792 yılında Napolyon'un özel cerrahı olan Baron Dominique Jean Larrey tarafından, savaş alanında yaralanan kişileri seyyar hastaneye götürmek amacıyla yapılır. Sıradan arabalarla taşınan yaralılarda kan kaybının daha fazla olduğunu ve yaraların daha da derinleştiğini tespit eden Larrey, Fransız Ordusu'nun başhekimisi ile birlikte, bir "cankurtaran birliği" kurar. Birlikteki her takımda on iki ambulans vardır. Bu ambulanslar ilk kez Napolyon'un İtalya'ya karşı açtığı 1797 savaşında görev alırlar.

DAĞARCIK

Atı Alan Üsküdar'ı Geçti

Köroğlu bir gün dillere destan güzellikteki atını çaldırmış. Diyar diyar dolaşmış, sonunda İstanbul'da bir at pazarında bulmuş atını. Satıcıya müşteri gibi görünmüş. Pazarlıktan sonra "At dediğin eyerine oturmadan anlaşılmaz." diyerek ata atlamış. At da sahibini tanıdığından şimşek gibi fırlayıp kaybolmuş. Kıyıya varınca bir sal kiralayıp atı Üsküdar'a çekti. Öfkeden küplere binip takip etmeye yeltenen at cambazına kalabalıktan biri seslenmiş: "Beyhude çabalama beyim, atı alan Üsküdar'ı geçti."

NELER OLUYOR HAYATTA?

Sıfır Atık, Geleceğe Değer Kattık

Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından israfın önlenmesi, kaynakların daha verimli kullanılması, atık oluşumunun engellenmesi, atığın oluşması durumunda ise geri kazanımının sağlanması amacıyla "Sıfır Atık Projesi" hayata geçirildi. Proje ile gelecek nesillere temiz ve gelişmiş bir Türkiye ve yaşanabilir bir dünya bırakmak amaçlanıyor. Proje'nin 2018 itibarıyla aşamalı olarak; kamu kurumlarında, terminallerde, eğitim kurumlarında, alışveriş merkezlerinde, hastanelerde, eğlen-dinlen tesislerinde, büyük iş yerlerinde uygulanması ve 2023 yılında tüm Türkiye'de hayata geçirilmesi hedefleniyor.

Hasta olduğumuzda neden ateşimiz yükselir?

Beyinde bulunan hipotalamus, beynin termostadı gibi çalışır. Hastalıklı bölgeden kan yoluyla hipotalamusa taşınan biyokimyasal maddeler (pirojen) hipotalamus tarafından tespit edildiğinde vücut sıcaklığı yükselmeye başlar. Hipotalamus, vücuda metabolizmayı hızlandırarak daha fazla ısı üretmesini ve bu sıcaklığı korumasını söyler. Vücut sıcaklığının yükselmesi, sıcaklık değişimlerine karşı duyarlı olan mikroorganizmaların çoğalmasını güçleştirir ve hastalığa neden olan etkenlere karşı vücudu savunmaya yardımcı olur.

Pazar tezgâhından kuyumcu terazisine...

Karat, pırlantanın ağırlığını ifade eden ve 0,2 grama denk gelen bir ağırlık ölçüsüdür. Keçiboynuzunun Latince adı olan "ceratonia"dan türetilmiştir. "Keçiboynuzu ile karatın ne alakası var?" dersiniz, Antik Çağ'da ve daha öncesinde hassas ölçüm gerektiren işlerde keçiboynuzu çekirdekleri kullanılmıştır. Keçiboynuzu çekirdeklerinin her biri, ebatlarına bakılmaksızın aynı ağırlıkta, yani 0,2 gramdır.

KISA KISA

Adaçayı içeri parazitler dışarı

Parazit kovucu özelliği nedeniyle Antik Çağ'da ve sonraki yüzyıllarda sebze ve tahıl ekilen alanlara adaçayının yaprak ve sapları zirai ilaç olarak serpilirdi.

Bir âşık geçer Anadolu'dan...

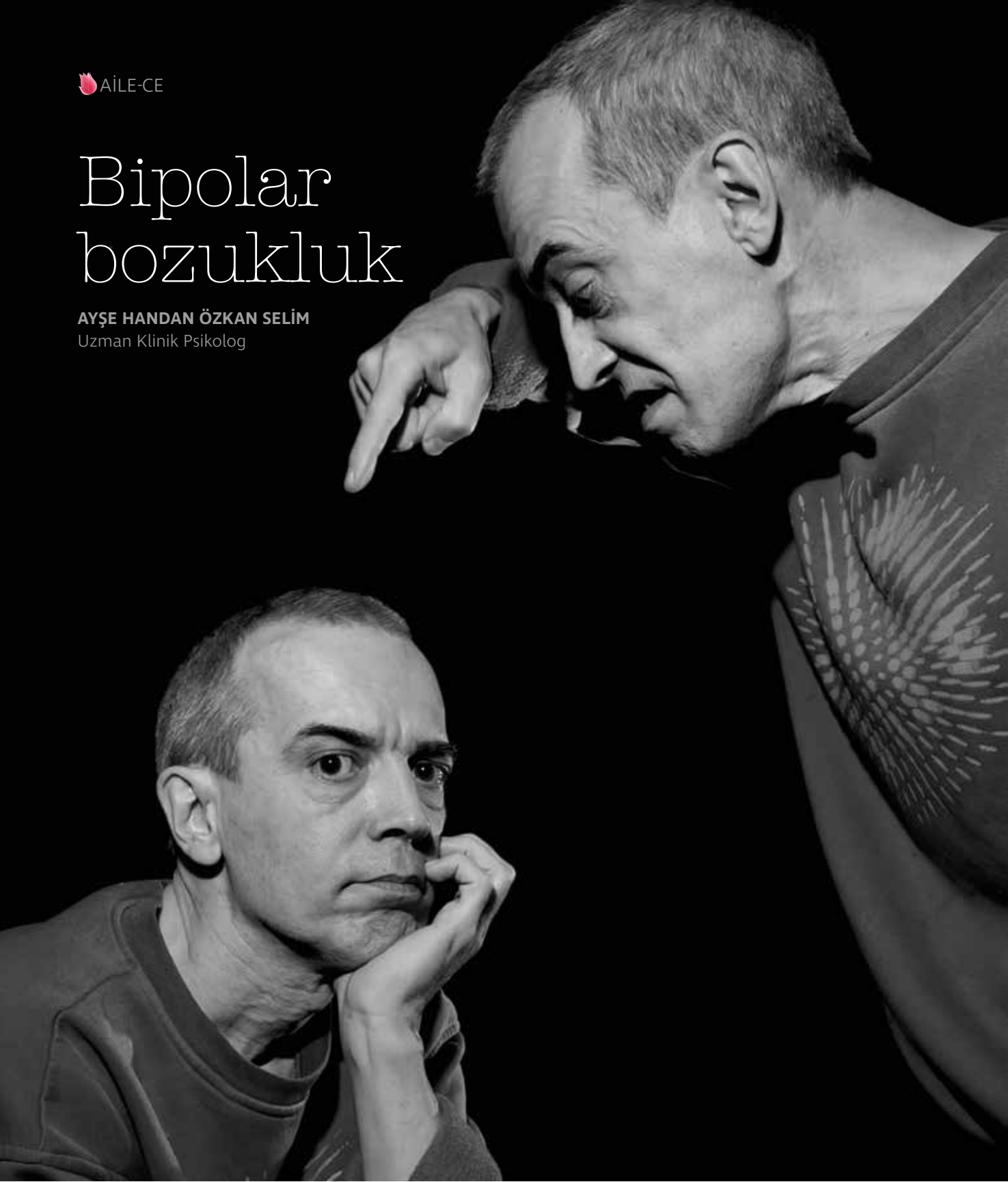
Âşık Veysel, 1894 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesinin Sivrialan köyünde doğar. Sol gözünü çiçek hastalığı sebebiyle, sağ gözünü de bir kaza sonucu kaybeden âşığın gözleri gönlüne çevrilir bundan böyle. Giderek içine kapandığını gören babasının, eline verdiği saz hayatının dönüm noktası olur. Görmeyen gözlerinden gönlüne akan duygular sazının tellerinde can bulur. Sazıyla, sözleriyle âşıkların âşığı olur. Takvimler 21 Mart 1973'ü gösterdiğinde "iki kapılı han"dan bir âşık çıkar gider sessiz sedasız... Fakirliği, hastalığı cebinde; acıları yüreğinde; duyguları sazının tellerinde... Yürüdüğü o "uzun ince yol" doğduğu köyde "sadık yârim" dediği kara toprakta son bulur.

Bir Anekdöt

Âşık Veysel'i kültürümüze kazandıran Ahmet Kutsi Tecer'dir. Tecer 1930'da Sivas'ta Halk Şairlerini Koruma Derneğini kurar ve bir âşıklar programı düzenler. Âşık Veysel de programa katılır ve program sonrasında kendisine 10 lira verilmek istenir. O günlerde oldukça yoksul durumda olan Veysel; "Siz bize değer verip buralara kadar çağırdınız, asıl bizim size vermemiz gerekir." diyerek parayı reddeder.

Bipolar bozukluk

AYŞE HANDAN ÖZKAN SELİM
Uzman Klinik Psikolog

Manik dönemde ortaya çıkan özellikler

Uyku problemleri. **Çevreyi** rahatsız edecek davranışlar sergileme. **Para** harcama isteği. **Aşırı** konuşkanlık. **Duygu** ve düşünceleri kontrol etmede zorlanma. **İştah** artışı. **Kendini** aşırı derecede yüceltme.

Depresyon döneminde ortaya çıkan özellikler

Mutsuzluk, karamsarlık, umutsuzluk hâli. **Hayattan** zevk alamama. **İştahsızlık** ve kilo kaybı. **İntihar** düşünceleri. **Fiziksel** bir nedeni olmamasına rağmen sıklıkla tekrar eden bedensel ağrılar. **Uykusuzluk**.

B

ipolar bozukluk; duygu durum bozuklukları sınıfında yer alan,

tedavi edilmediği durumlarda kişinin ilişkilerine ve kariyerine zarar verebilecek derecede ciddi sıkıntılara yol açabilen ruhsal bir bozukluktur. Bireylerin duygu durumlarında ani iniş-çıkışlar, fazla enerjik olma, kibir, depresyona eğilimli ruh hâli ve enerji seviyelerindeki anormal değişimlerle kendini gösterir. Hastalık "Manik" ve "Depresif" olarak iki şekilde ortaya çıkar.

1- Manik: Anormal olarak yükselmiş veya "taşkın" duygu durumudur. Mani belirtileri her bireyde farklı olabilir. Bu dönemler kişiye eğlenceli ve verimli geldiğinden, hastalar bazen davranışlarının olağan dışı olduğunu fark etmezler. Manik dönemde bireyler aşırı enerjik, çok konuşkan, gereğinden fazla öz

güven sahibi ve fazla neşeli olabilir.

2- Depresyon: Bipolar bozuklukta depresif duygular herkesin hemen her gün yaşayabileceği üzgün ve isteksiz olma hâlinde daha ağırdır, daha uzun süre devam eder ve kişinin günlük faaliyetlerini yerine getirmesini zorlaştırır. Aşırı karamsar ve öfkeli ruh hâli, dikkat dağınıklığı, mutsuzluk, huzursuzluk, içe kapanıklık benzeri duygular gözlemlenir.

İki hastalık dönemi, yatışma ve alevlenme denilen süreçlerle kendini göstermektedir. Hastalık dışında olan dönemlerde hastalığa dair bütün belirtiler kaybolmakta ve bireyler normal hayatlarına devam edebilmektedirler.

Mevsimsel geçişler hastalığın seyrinde etkili olabilmekte; hastalığın sonbahar ve kış aylarında "depresif", ilkbahar

Beynimizde yer alan hücreler arası iletişiyi sağlayan kimyasal maddelerin seviyesindeki hızlı ve düzensiz değişimler de risk faktörleri arasındadır. Bu kimyasalın değişimi; düşünce, duygu durumu, öğrenme ve davranışları etkilemektedir.

ve yaz aylarında daha çok "manik" tarafı ortaya çıkmaktadır. Hastalığın -en çok 15-25 yaş arasında görülmekle beraber- her yaşta ortaya çıkabilme olasılığı vardır ve hastalık hayat boyu devam edebilmektedir. Bu yüzden bipolar bozukluğu olan kişilerin düzenli ve normal bir hayat yaşayabilmeleri için sürekli ilaç tedavisi görmeleri ve uzman kontrolü ile takip edilmeleri gerekmektedir.

Hastalıkta genetik yatkınlık önemli bir risk olarak görülmektedir. Akrabalarının hiçbirinde bipolar bozukluk olmayan kişilerde hastalığın görülme olasılığı %1-2 iken birinci dereceden akrabasında bipolar bozukluk olanlarda bu oran %7-8'e çıkmaktadır. Tek yumurta ikizlerinden birinde bipolar bozukluk varsa diğer ikizde hastalık görülme ihtimali %45-60'a kadar yükselmektedir.

Tedavisi İçin Neler Yapılmalıdır?

Düzenli şekilde uzman doktor takibi ve tedavinin sürekliliğinin sağlanması. **Düzenli** bir yaşam tarzı. **Aile** desteği ve sosyal destek. **Spor** yapmak. **Tedaviye** erken başlamak. **Aile** terapisi, destekleyici ve bireysel terapi önerilmektedir.

Uzman doktorlar tarafından yapılan düzenli ilaç takibi ve kontroller, bireyi bipolar bozukluğun rahatsızlık verici etkilerinden uzaklaştırmaktadır. Psikiyatrik tedavi ve terapi desteği ile bireyler günlük yaşamlarını rahat bir şekilde idame ettirebilmektedirler. Fakat tedavi edilmediği veya tedavinin yarıda kesildiği durumlarda hastalık tekrarlayabilmekte, bu durum kişinin sosyal hayatını ve iş yaşamını

olumsuz yönde etkilemektedir. Bipolar bozukluğu olan kişilerde aile desteğinin ve sosyal desteğin çok fazla olumlu etkisi vardır. Aile bireylerinin, bipolar bozukluğu olan bireyin ruh hâlindeki ani ve yoğun değişimler karşısında nerede, nasıl ve hangi tepkiyi vereceklerini öğrenmiş olmaları rahatsızlığın daha çabuk iyileşmesinde olumlu yönde katkı sağlamaktadır.

Ekran terörü

HATİCE ESRA BAKIR
Uzman Klinik Psikolog

Teknoloji çağında olmamızın bir sonucu olarak gazete, radyo, televizyon ve sinema gibi kitle iletişim araçları hayatımızın vazgeçilmez unsurları hâline geldi. Günümüzde tüm kitle iletişim araçları arasında TV, en yaygın ve en etkili kitle iletişim aracı olarak liderliğini koruyor. Toplum olarak gündelik dertlerden uzaklaşmak, rahatlamak veya gelişmelerden haberdar olmak gibi farklı gerekçelerle ekran başındayız.

RTÜK'ten elde edilen verilere göre Türkiye, dünya genelinde günlük televizyon izleme oranlarında 330 dakika ile dünya rekoru kırmış! İzleyici profillerine bakıldığında; kadınların öncelikli tercihi diziler ve magazin programların-

dan yana olurken erkeklerin şiddet ve aksiyon içeren programları daha çok tercih ettikleri tespit edilmiş. Stresle baş etmekte zorlanan kişilerin eğlence programlarına daha çok yöneldiği saptanmış.

Kitle iletişim araçlarının kontrolsüz kullanımı sonucunda ortaya çıkan tablo vahim. Ekranı yer alan programların bir kısmı renkli, eğlenceli ve eğitici içeriklere sahipken bir kısmında ise sık sık şiddet, intikam ve tecavüz teması işleniyor. Yerli diziler; entrikalar, yalanlar ve çarpık ilişkilerle dolu. Böylelikle gayriahlaki birçok davranış normalleşmeye başlıyor. Yapılan araştırmalar, medyada yer alan şiddetin toplum genelinde saldırganlığı artırdığını açıkça ortaya koyuyor.

Endüstriyel dünyada bireyler günde ortalama üç saatle-rini plansız olarak televizyon seyretmeye ayırıyorlar. Düşünün, 75 yaşına geldiğinizde her gün yalnızca üç saat televizyon seyrettiyeseniz, yaklaşık dokuz yılınızı televizyon karşısında geçirmiş oluyorsunuz. Rakam gerçekten dehşet verici!

Ekranlardan evlerimize sırayet eden zihniyetin, toplumsal ve ahlaki değerlerimizde sebep olduğu tahribat gündelik yaşamımıza yansımış durumda. Gündüz ekranında yayınlanan kriminal şov programlarında cinayetlerin çözülmesi, kayıpların bulunması adı altında özel hayat sınırları ihlal ediliyor, mahremiyet yok sayılıyor. Toplumda yer alan tüm bireyler ekran terörünün yıkıcı etkisine maruz kalıyor. Psikolojik silahlı ekran teröristleri, televizyon ekranından hayatlarımızı bombardımana tutuyor ve bizleri eksik ve ezik hissettiğimiz noktalardan vuruyorlar. Kadınlara sürekli olarak "Yeterince güzel ve ince değilsin.", erkeklere "Yeterince karizmatik ve zengin değilsin." mesajı veriliyor. Bize çözüm olarak sundukları şey

ise "Onların tanıttığı ürünleri almak, onların televizyon programlarını izlemek..." Ekrandan verilen bilinçdışı mesajlar hedefe ulaştığında, ekran karşısında felç olmuş olan kişiye ise tek seçenek kalıyor. Kendi ayağı ile gidip o ürünü almak...

Kısaca özetlemek gerekirse;

Aşırı televizyon izlemek; analitik düşünme, okuma ve dil gelişimi için gerekli olan beynin sol yarısının uyarılmasını azaltıyor. Bu nedenle çocukların iki yaşına kadar televizyon izlememesi öneriliyor. Ayrıca TV, çocuklarda dikkat eksikliği ve obezite riskini artırıyor.

Reyting kaygısıyla öne çıkarılan ve sempatik gösterilmeye çalışılan, 'psikopat karakterler' gelişim çağındaki gençler tarafından rol model kabul ediliyor.

Dizilerde mükemmel kadın/erkek olarak lanse edilen karakterler karşısında kendilerini yetersiz ve kusurlu bulan gençlerin benlik algısı yara alıyor.

Dizilerde yer alan nitelikten ve üretkenlikten uzak kişiler ve olaylar toplum gerçeğiyle uyumuyor, bizleri kül-

türel değerlerimizden uzaklaştırıyor.

Medyada yer alan şiddet görüntüleri toplumu zamanla şiddete, ölüme ve kayıplara karşı duyarsızlaştırıyor.

Reklamlar aracılığıyla toplumun tüm bireyleri kolaylıkla etki altına alınıyor. Bizler de reklamların sunduğu ışıltılı, renkli ve cazip tekliflere daha fazla dayanamayıp çoğu zaman ihtiyaç dahi olmayan bu ürünleri satın alarak kapitalist sistemin kölesi hâline geliyoruz!

1960'lı yıllardan itibaren medyanın bireyler üzerindeki olumsuz etkisine yönelik yapılan araştırmalar sonucunda medya kültürünü çözümlereyebilen, medyada verilenleri eleştirip sorgulayabilen bireyler yetiştirmek amacıyla "medya okuryazarlığı" eğitim programı hazırlandı. Birçok gelişmiş ülkede olduğu gibi Türkiye'de de eğitim müfredatının içerisine giren "medya okuryazarlığı" dersine eğitimcilerin ve öğrencilerin yanı sıra aileler de dâhil edilmelidir. Çünkü medya farkındalık eğitimi almış olan toplumlar da, medya toplumu yönetmiyor aksine toplum medyayı yönetiyor.

PEKİ, ÇOCUKLARI TV'NİN ESARETİNDEN KURTARMAK İÇİN NE YAPMALI?

Televizyonu yasaklamak çözüm değildir. Çocuklarla işbirliği yapılarak haftada bir veya birkaç gün "TV izleme" günü ilan edilebilir. TV izlemenin dışında birlikte spor yapmak, bisiklete binmek, kitap okumak, yemek yapmak vb. yapılabilecek birçok faaliyet mevcuttur. Ayrıca ufak tefek tamiratlar için çocuklara sorumluluk vermek hem eğlenceli hem öğreticidir. Çocukların; ailelerinin sevgisine, ilgisine olduğu kadar rehberliğine de ihtiyacı vardır. Çocuklar ebeveynlerinin ayak izlerini takip ederler. Bu nedenle ebeveynlere düşen görev kitle iletişim araçlarını doğru kullanmak ve bu konuda çocuklarına rehberlik etmektir.

TV izlerken nelere dikkat edilmeli?

Yetişkinler ve özellikle ebeveynler TV programları konusunda daha seçici olmalıdır. Eğitici yayınlar, kültür sanat programları, belgeseller bakış açımızı değiştirir; ufukumuzu genişletir.

Küçük çocuklara TV'de seyrettikleri-

nin belirli bir ortamda, yönetmenler, kameramanlar, oyuncular vs. tarafından yapılandırılan bir gerçeklik olduğu anlatılmalıdır.

Çocuklar için konulan akıllı işaretler dikkate alınmalıdır.

Hüzün Sandığı

BETÜL ŞATIR

Arkadaşlarının evlerine benzemiyordu onun evi. Dantelden uçları olan kanaviçe işlenmiş çeyizleri yoktu. Kimsenin alışık olmadığı güpürden masa örtüleri, makine işi olduğu belli mut-fak takımları, krinkıl kumaştan perdeleri vardı. Gelen giden teyzeler, "Bak böyle şimdi, her şeyin hazırı var. Okuyan kızlara böyle yapıyor anneleri. Hiç de fena değil valla, gayet güzel baksana ne eksiği var. Bizim gözlerimiz bozuldu perdeleriilmekilmek öreceğiz diye. Allah mesut etsin." diyerek gezdiler Sümeyye'nin evini. Eskiden beri hiç sevmediği bir merasimdi bu 'çeyiz görme'. Annesinin arkadaşlarını kiramamıştı galiba. Kadınlar illa ki ister, merak ederdi bu tip şeyleri. Ne olacaksa! Dedikodu için taze fırsatlar devşirdikleri küçük karargâhlarıydı yeni gelin evleri. Ama onun dedikodusunu yapmayacakları bilinen bir şeydi. O kadar kötü olamaz-

lardı. Odaları gezerlerken bir hüznün ve hatıra omuzlarında yük olmuş onlarla beraber ilerliyordu. Sandığın bulunduğu odada herkes biraz daha duygusallaşmıştı. Kimse kapağını kaldırıp da incelemek istememişti tek tek. Öyle yapacaktı, yıllar geçse de o kapağı hiç kaldırmayacaktı o da. Kabuk bağlamış hüznlerini kanatmayacaktı.

Evlerinde bir şeylerin ters gitmeye başladığını anladığında yaşı yedi olmalıydı. Okula başlayacağı zamanlara denk düşen bir kasvet dalgası evlerini günbegün yutmaktaydı sanki. Ablaları, ağabeyi, babası, ona daha iyi davranışları hâlde bir aksilik dolandığına emindi evlerinin duvarlarında. Halalarının onlara çok sık gelişinden, anneannesinin küçük Sümeyye'yi severken ağlamaklı olduğundan, annesinin giderek ev işlerini eskisi gibi yapamayışından bir terslik olduğu belliydi. Bir şeyler oluyordu ama kimseye sormuyordu Sümeyye. Sanki yalan söyleyeceklerinden veya bir şeyler gizleyeceklerinden emindi.

Annesinin giderek göz altları morarmaya başlamıştı. O, öksürük nöbetlerine tutulduğunda küçücük kalbinde ve ciğerlerinde büyük bir acı duyuyordu Sümeyye. Annesinin şefkatli yüzü solgunken de güzeldi. Zoraki gülümsemelerine de razıydı Sümeyye; eskilerine benzemediği hâlde. Minik kızıyla oyunlar oynamıyor, zamanının çoğunu dinlenerek geçiriyordu annesi. Artık ev gezmelerine değil, haftada bir doktora gidiyordu. Birkaç kez abla-

larına bazen de teyzelerine tembihlerken duymuştu. Sümeyye için endişeliydi. Onun nasıl okuyacağı, nasıl büyüyeceği, nasıl evleneceği konusunda annesi giderek zayıflamış bünyesini üzüyordu. Duyanlar onu teselli ediyordu. "İyi olacaksın, ellerinle gelin edeceksin kızını." diyorlardı. Zavallı kadın onlara, zalim öksürük musallat olana kadar inanmaya takati kalmamış bir gülümsemeyle bakıyordu. Sümeyye ansızın içeriye girince de kucağını kocaman açarak bütün gücüyle öpüp kokluyordu; küçücük, ufacık kızını, şefkate çok ihtiyacı olan zeytin gözlü yavrusunu. Oysa o koca yürekli minik kız dinlediği bütün fısıltıları, duyduğu bütün olumsuzlukları hayra yoruyordu. Duymadığını zannettikleri o tatsız konuşmaları ortasından keserek her şeye engel olacağını sanıyordu.

Okula başladığı yıl bütün anneler, hiç başka işleri yokmuş gibi çocuklarının ellerinden

Anneannesinin ağıtlarında; annesinin işlediği çeyizler, Sümeyye'nin garip kalışı, içli bir evlat acısı ve yaralı bir annenin yakarışı vardı. Bundan sonra ona öksüz diyeceklerini o ağıtla anlamıştı Sümeyye.

tutuyor, sınıfa beraber geliyorlardı. Hatta sırada birlikte oturarak işi iyice abartıyorlardı. Beslenme çantalarına ne koyacaklarını şaşırdıklarını bile söyleyebilirlerdi size. Oysa ablasının, okulundan aldığı bir günlük izinden sonra Sümeyye hep yalnız gidip gelmeye başlamıştı. Önlüğünü temiz tutmaya hiçbir arkadaşı onun kadar gayret etmiyordu herhâlde. Ona küçük bir anne olmaya çabalayan ortanca ablası o kadar çok tembih ediyordu ki koşarak oyun oynamaya bile çekiniyordu. Ablası "Bizim annemiz hasta dikkatli olmalıyız!" derken aslında minik Sümeyye'yi ne kadar üzdüğünü bilmiyordu. Anlamayacak kadar küçük olduğunu zannediyordu.

Büyük ablası okulunu bitirdiği sene çok sevdiği Âdem abisi ile nişanlanmıştı. Uzatmadan evlenmelerinin bir nedeni de annesinin bu mesut törene iştirak edebilmesiydi. Sümeyye yedi yaşını

bitiriyordu ve yaşlılarından daha büyük bir hızla büyüyordu. Olgunlaşması için ne de çok sebep vardı. Hastalığı zaman zaman artan bazen de hafifleyen annesi ise hâlâ çeyiz işleriyle uğraşıyordu. Oysa ablası gelin olmuştu artık. Ortanca ablasının çeyizleri çoktan hazır. "Ne idi bu acele?" diye sormak isterdi aslında. Giderek azalan gözünün zıyasını ve bedeninin gücünü bu sefer Sümeyye'nin gelin olacağı günlerin hayaliyle harap ediyordu. Halalarının, teyzelerinin uyarmasına rağmen dinlenmeden kederli elleriyle bir şeyler işliyordu. Ne ördükleri ne de diktikleri, ilerde Sümeyye'ye hüzünden başka bir şey armağan etmeyecekti. Anneciğine "Bunları yapma, kendini bunlar için yorma, seninle biraz daha

zaman geçirmek istiyorum." dese acaba inanmaya direndiği gerçeği şımartmış mı olurdu? Sanki kabul ettiği gün korktukları başına gelecekti. İşte o yüzden bu konuda anneciği ile hiç yüzleşmedi Sümeyye. Onunla hiç vedalaşmadı da zaten.

Güzel bahar günleri yaşadıkları şehre, çocukluğunun masumiyetine ve annesinin pembeliğini yitirmiş yanaklarına güneşle beraber doğuyordu. Mevsimlerin değişken ve acımasız hızı Sümeyye'yi memnun etmiyordu. Zaman durmalıydı. Ellerini tuttuğu kadının sıcaklığı onu hiç terk etmemeliydi. Her şey güzele doğru değişiyor muydu bilmiyordu ama annesi iyi olmuştu sanki. Onunla parka geliyor, neşeli oyunlar oynuyordu. Ütülerini o yapıyor, saçlarını

Ağlayanlara karıştı Sümeyye de sonrasında; hayata karıştığı gibi. Birlikte yuvarlandığı zaman dönencesinde hep annesinin yokluğunu da yanında taşıdı. Nereye gitse kederli anıları gibi onu takip eden sandığını hiç açmadı.

özene bezene tarıyordu. Teyzeleri, halaları evlerine daha az uğruyorlardı. Galiba herkesin duası kabul oluyordu. En çok da Sümeyye'nin. Şehir dışında çalışan ağabeyi bile her gün aramayı, hatır sormayı haftada bir-ikiye düşürmüştü. Annesinin ilaçları, gittiği doktorlar ve Sümeyye'nin kocaman sevgisi onu iyileştirmişti demek ki.

Bir evi ev yapan yemek kususudur dumanı üstünde tutmakta olan, diye düşünmüştü hep. Taze pişen yemeğin kokusu bir annenin varlığını müjdelemekteydi usulca. Ve annelerdi aslında evleri gerçekten ev yapan. Onların evi de işte gerçek bir eve dönüşüyordu yeniden. Sümeyye'nin beslenme çantasının arkadaşlarından bir farkı kalmamıştı son za-

manlarda. Babası, ablaları, ağabeyi, teyzeleri, halaları, anneannesi herkes inanmıştı annesinin iyileştiğine. Gülmsemeye aydınlanan ve bakmaya doyamadığı yüzüyle, tüm varlığıyla annesi hep onunla kalacaktı sonunda. Hep onun annesi olacaktı. Ve bundan sonra bütün günler güzel geçecekti. Sümeyye ile daha çok şakalaşan annesi artık hasta diye anılmayacaktı...

İnsan tenine ısrarla yapışan nemli yaz günleri geldiğinde annesi yeniden düşkünleşmeye başlamıştı sanki. Kabul etmesi çok zor bir durumdu bu Sümeyye için. Annesi ümitler vermişti oysa kendisine. Sümeyye onunla büyüyecekti. Ona çok muhtaçtı. Babası annesinin yerini ne kadar doldurabilirdi ki... Ondandır hayata dair ne kadar yardım alabilirdi ki bir kız olarak.

Bir sabah Sümeyye'yi uyandıran halasının gözleri kan çanağıydı. Uğultular ve hıçkırık kaplamıştı evlerini. Odasında uzanıyordu annesi, beyaz bir çarşaf tüm bedenini örtmüştü. Ağlaşanlara bakıyor ve yüreğinden gelen itirazı bastırmakta zorlanıyordu. Hayır, hiçbirinin onun kadar ağlamayı hak etmiyordu ağlayanlar arasında. Hiç kimse için bundan sonrası Sümeyye'ninki kadar zor olmayacaktı. Anneannesinin ağıtlarında; annesinin işlediği çeyizler, Sümeyye'nin garip kalışı, içli bir evlat acısı ve yaralı bir annenin yakarışı vardı. Bundan sonra ona öksüz diyeceklerini o ağıtla anlamıştı Sümeyye. Kuzum diye ağlıyordu anneannesi. Sümeyye'nin annesinin ona söylediği gibi...

Acılarla başa çıkmanın yıllar geçse de bir yolunu bulamamıştı Sümeyye. Ama içine yerleşen ilginç bir metanet duygusu ona her defasında yardımcı oluyordu. Bütün annesiz kızlar gibi erken büyüyordu yaşitlarından. Hatta son zamanlarında iyi olup da onu kandırdığı için annesine kızıyordu bile. Aldatıldığını düşünüp hatırı koyuyor, üzüntüyü çok görüyordu kendine. Aslında üzülmeyi başka adreslerini bulmuştu Sümeyye. Hüznün rotasını başka taraflara çevirmişti bilmeden.

Ağlayanlara karıştı Sümeyye de sonrasında; hayata karıştığı gibi. Birlikte yuvarlandığı zaman dönencesinde hep

Odasında uzanıyordu annesi, beyaz bir çarşaf tüm bedenini örtmüştü. Ağlaşanlara bakıyor ve yüreğinden gelen itirazı bastırmakta zorlanıyordu. Hayır, hiçbirinin onun kadar ağlamayı hak etmiyordu ağlayanlar arasında.

annesinin yokluğunu da yanında taşıdı. Nereye gitse kederli anıları gibi onu takip eden sandığını hiç açmadı. Annesinin yorgun elleriyle yerleştirdiği çeyizlerine hiç dokunmadı yıllarca. Ta ki kızını gelin etme sırası ona geldiğinde dokundu ceviz ağacının cenderelerden geçmiş hâline. Hızarlarda tıpkı Sümeyye'nin kalbi gibi ör-selenmiş ve zımparalanmış olan sandığın oymalı yüzeyine. Ve yine onun gibi çektiği sıkıntıların üzerine cila çekip hayatına devam etmeye direnen, vernik sürülmüş zeminine. Dokundu büyük bir metanet ve hüznle kapığına. Açtığında burnundan hiç gitmeyen, hüznün ve naftalinin keskin kokusunu bastıran, annesinin şefkat dolu kokusu yayıldı odasının duvarlarına...

Yeni giyinmiş ve gezmeye gideceklermiş gibi taptaze bir rayiha. Kapattı! Sıkıca. Hemen kaybolmasın diye elinde kalan son hatırası annesinin. Ömrünün sonuna kadar yetmesini umduğu bir nefes çekti ciğerlerine. Yeniden küçük bir kız çocuğu oldu ve saçları okşandı sanki müşfik bir elle. Sandığını kapatınca ne hüznler çıkabildi dışarıya ne de annesinin dualı ve yoksul ellerinden dökülen işlerin tazeliği. Kederlerini kanatmıştı sandığı. Konserve gibi sıkıca kapatmıştı, anılarının başköşesinde kırık bir tebessümle oturmakta olan annesinin hayalini hapsetmiş oldu böylece içeri. Tatlı gülmemesini ve yumuşak bakışını yeniden hapsetti ceviz ağacından yapılmış sandığın içine.

Çocuklarda diş çıkarma dönemi

MELİKE ŞAFAK
Diş Hekimi

Ebeveynler olarak çocuklarımızın diş rehberliğini yapmalı, çürüklerini engellemek için bilinçli olmalı ve kontrollerini aksatmamalıyız.

Çocuklarda diş çıkarma dönemi, ebeveynler tarafından iyi bilinmesi gereken bir dönemdir. Bebeklikte ilk diş çıkarma genelde 6-7 aylıkken başlar ve 2-2,5 yaş civarına kadar sürer. Bu dönem genetik faktörlere

göre değişiklik gösterebilir. İlk dişler 3-4 aylıkken de çıkabilir veya bu dişlerin çıkması 14-15 ayı da bulabilir. Bu dönemde endişelenilmemeli ve bir diş hekiminin bilgisine başvurulmalıdır. Bu durum bebeğin gelişimi veya kemik yaşı ile ilgili değildir. Hatta dişlerin

SÜT DİŞLERİ

Süt dişlerinin oluşumundan sonra yani 6-7 yaş civarında, daimi dişlenme başlar. İlk olarak alt ön kesici dişler düşer ve yeniler gelir. Sonra sırasıyla üst keserler ve azılar değişir. Burada ebeveynlerin en çok dikkat etmesi gereken şey, her düşen dişin yerine yenisinin gelip gelmediğini kontrol etmektir. Bazen genetik olarak bazı dişlerin altında daimi dişler olma-

yabilir. Bu durumun zamanında fark edilip önlem alınması gerekir. Basit bir panoramik film ile durum hemen anlaşılabilir. Zamanından önce çürük veya başka bir nedenle çekilen süt dişlerinin yerine arkadan gelecek olan daimi dişin yerini korumak için yer tutucu yapmak gerekebilir. Çünkü bu durumlarda alttan gelecek olan daimi diş, rehberini kaybettiği

geç çıkması çürük oluşumunu engellemek açısından daha iyi bile olabilir.

Dişlerin çıktığı ilk andan itibaren temizliği ve bakımı yapılmalıdır. Bebek henüz emme döneminde olduğu için dişler, emmeyi takiben temiz bir tülbentle silinmeli ve bebeğe bir miktar su içirilmelidir. Burada amaç, ağızdaki şekerli ortamı azaltmak ve dişlerin üzerinde plak birikimine engel olmaktır.

1-2 yaşından sonra çocuğa uygun bir fırça verilebilir ancak temizlik ebeveyn kontrolünde yapılmalıdır. Bu arada en iyi alışkanlık kazandırma metodu, anne ve babanın da kendi dişlerini fırçalamasıdır. Rol model

çok önemlidir. Çocuklarla beraber diş fırçalama işlemini düzenli bir şekilde yapmak gerekir.

10-12 yaş civarında dişlerin ortodontik açıdan kontrolü de gereklidir. Herhangi bir çapraşıklık durumunda sürme rehberliği veya uygun plaklar ile çene genişletilmesi yapılarak dişlerin rahat bir şekilde sürmesi sağlanmalıdır. Bunların yapılmasına rağmen düzelmeyen diş çapraşıklıklarını düzeltmek için halk arasında tel takmak diye bilinen ortodontik tedavi uygulanması gerekebilir. Bu yöntemde dişler olması gerektiği konuma getirilir, güzel bir gülüş ve estetik sağlanır.

Bazen ilk dişlerin sürmesi sırasında bebeklerde ağrı ve ateş olabilir. Diş sürme olayı normal bir süreçtir, hastalık değildir. Yapılabilecek çok fazla işlem yoktur.

Süremeyen dişlerin üzerinde "sürme kisti" dediğimiz içi kanlı bir sıvı ile dolu baloncuklar oluşabilir. Bu korkulacak bir durum değildir. Bunlar için diş hekiminden yardım alınmalıdır. Diş hekiminin yaptığı ufak bir müdahale ile bebeğiniz rahatlayacaktır.

Bebekler biraz daha büyüdüklerinde bebek marketlerinde rahatlıkla bulunabilen parmak fırçalar ile temizlik yapılmaya devam edilmektedir. Bu işlemi anne veya baba, bebek yemek yedikten sonra yapmalıdır.

Bebeğimizin bu dönemi rahat geçirmesi için süren diş bölgesine parmakla masaj yapılabilir. Ağrı ve ateş çok olursa ağrı kesici verilebilir. Aynı zamanda bebeğin eline de sert yiyecekler verilerek (örneğin havuç, kereviz sapı vs.) bölgeyi kaşınması sağlanabilir.

için çene içerisinde gömülü kalabilir. Bu da telafisi zor durumlara neden olabilir. Daimi dişlenme dönemi kızlarda 10-12, erkeklerde 12-13 yaşı bulabilir. Bunlardan önce 6 yaş dişi denilen daimi diş gelecektir. Ebeveynler tarafından bu dişler genelde süt dişi zannedilir. Aksine değildir ve çok önemlidir. Tam çiğnemenin merkezindeki dişlerdir. Ömür boyu ağızda kalacak olan en büyük diş azı dişidir. 6 yaşında çıktığı için bu isimle anılır.

6 yaşından sonra diş bakımına daha da dikkat edilmeli ve dişlerin çürütülmemesine özen gösterilmelidir. 12 yaşında da 12 yaş dişi sürecektir. Bu da diğer büyük azı dişimizdir. Bu dişlerden sonra 20 yaş dişleri zamanına kadar başka diş gelmeyecektir. 20 yaş dişi herkeste olmayabilir. Bir panoramik film çektiler dişlerin kontrolü yapılabilir. Eksik veya gömülü olan dişler varsa tespit edilip müdahale edilebilir.

VİCDAN

Öğretilebilir mi?

FATMA NUR YILMAZ

Birkaç yıl önceydi. Bir çocuk grubuyla mahalle camisinde çocuk kitapları üzerine bir etkinlik yapmıştık. Etkinlik sonunda çocukları ailelerine teslim edecekken iki engelli çocuğun caminin avlusunda dolaştığını gördük. Çocukların her ikisi de hem bedensel hem zihinsel engelliydi fakat biri diğerinin tekerlekli sandalyesini sürece kadar yürüyebiliyordu. Vücutlarını kontrol edemedikleri için el kol hareketleri sağlıklı insanlarınkiler gibi değildi. Biz gördüğümüz manzara karşısında sarsılmış, yapabileceğimiz ne var diye düşünürken etkinliğe katılan çocuklardan birisi tiksinti ve korkuyla çığlık attı. Onu tehdit eden herhangi bir durum yoktu, çocuklar kendi hallerindeydiler ve camiye de herhangi bir beklenti ile gelmiş değillerdi. Peki, etkinliğe katılan o çocuğun bu davranışına sebep neydi?

Gün içinde birçok defa bizden farklı olan, görünen, düşünen, yaşayan insanlarla karşılaşılıyor veya aynı ortamı paylaşıyoruz. Karşılaştığımız bu durumlara ya da kişilere şa-

şıрма, kızma, anlama, kabullenememe gibi çeşitli tavırlarla cevap veriyoruz. Yetişkin olarak isimlendirilen bizlerin bile karşılaştığı durumlar karşısında izleyeceği tutumla ilgili sabit bir tavır olamazken, dünyadaki kısa-

cık yaşamı içerisinde hemen her şeyi çevresinden görerek öğrenen çocukların bu tarz bir davranışını vicdansızlık olarak isimlendirmek doğru değil. Çocuklar yaşadıkları sınırlı dünya içinde sınırlı sayıda insanla muhatap

oluyorlar. Kendilerine ya da çevresindekilere benzemeyen biriyle karşılaştıklarında doğal olarak şaşırıyorlar. Daha önce nasıl davranmaları gerektiğine dair bir bilgi yüklenmemişse yanlış davranışlar gösterebiliyorlar. Böyle bir durumla karşılaşan ebeveynlerin öncelikle bunun, çocuğun kötü kalpli olması gibi bir anlama gelmediğini bilmeleri ve kötü davranışı pekiştirmesine sebep olacak şekilde çocuğu suçlamamaları gerekiyor. Öte yandan yanlış davranış gösteren çocuğa "Senin bir suçun yok.", "Böyle bir tepki vermekte haklısın." gibi ifadelerle yaklaşmak da oldukça yanlış. Hayatın her alanında olduğu gibi çocuk eğitiminde ve daha da özel ele alacak olursak vicdan eğitiminde orta yolu bulmak, ifrat ve tefritten kaçınmak durumundayız.

Bir bıçakla ilk kez karşılaşan çocuk, bıçağın kesme özelliğinden haberdar değildir. Bu yüzden eline almada cesur davranabilir. Onun elinde bir bıçak gören annesinin korkuyla tepki verdiği an, çocuk için bıçağın tehlikeli bir nesne olarak kayda geçtiği andır. Çünkü çocuklar karşılaştıkları yeni durumlara ne tepki vereceklerini çevresindeki insanların o duruma verdiği tepkiye göre belirlerler. Ahlak kuralları çocuklukta sathi bir şekilde öğrenilir. Çocuk, davranışlarını iyi kötü şeklinde değerlerini çevreden duyarak kazanır. Vicdanın sesi, ana-babanın sesinin yankısı gibidir. Hâl böyleyken bu tarz olumsuz bir davranıştan yalnızca çocuğu sorumlu tutmak elbette mümkün değil.

Empati, gerek yetişkin eğitiminde gerekse çocuk eğitiminde kullanılan etkili bir yöntemdir. Çünkü bireylerin birbiriyle özdeşlik kurabilmesi, birbirini anlayabilmesi kendisini karşısındakinin yerine koyabilmesi ile mümkün olur. Kendi ülkesindeki savaş sebebiyle bizim ülkemize sığınan insanlara maddi-manevi yardım etmenin vicdani bir görev olduğunu çocuklara anlatacağsak örneğin, çocuğun bir mülteciyle empati kurmasıyla işe başlayabiliriz. Ülkemize sığınan bu insanların da bir zamanlar bizim gibi mutlu bir hayatlarının olduğunu ama bir gün ellerindekilerle yetinmeyen kötü insanların daha fazlasını elde etmek için bu insanları ülkelerinden attıklarını, bizim de onları bir süre kendi ülkemizde misafir edeceğimizi anlatabiliriz. Fakat burada da dikkat edilmesi gereken husus; travmatik olabilecek kanlı savaş tasvirleri yapmamak ve aynısının kendi başına gelme ihtimalini bir paronaya hâline

Empati, gerek yetişkin eğitiminde gerekse çocuk eğitiminde kullanılan etkili bir yöntemdir. Çünkü bireylerin birbiriyle özdeşlik kurabilmesi, birbirini anlayabilmesi kendisini karşısındakinin yerine koyabilmesi ile mümkün olur.

getirmesine neden olacak ifadeler kullanmamaktır. Ayrıca vicdan eğitimi yapılırken çocuğun kendisini kolayca kahramanın yerine koyabileceği hikâye ve masal gibi edebî türlerden faydalanılabilir.

Çocuklar, ailede ya da çevresinde yakınlık hissettiği kişilerden gördüğü davranışları, taklit ve özdeşim yoluyla öğrenir ve zamanla bunları kendi davranışı hâline getirir. Çocukların taklit edeceği davranışları seçmesinde, o davranışları gösteren kişiye duyduğu sevgi ve verdiği değer etkin rol oynamaktadır. Yalnızca vicdan eğitiminde değil, verilmek istenen eğitim hangi konuda olursa olsun, çocukların o eğitimin gerektirdiği davranışı, sevgi bağı ile bağlı olduğu kişiler üzerinde görmesi doğal bir öğrenmenin gerçekleşmesini sağlayacaktır. O hâlde bize düşen, çocuklarımıza kazandırmak istediğimiz davranışları evvela kendi davranışımız hâline getirmektir.

Makosen

DR. HAFSA FİDAN VİDİNLİ

A

z önce komşumu uğurladım. Köyünü çok özlemişti. Hepimiz köyümüzü çok özleriz diye size de anlatmak istedim başından geçenleri.

"Nasıl da özlemişim köyümü hayatım bilemezsin, gidip döndük ya iyi oldu." diye söze başladı. "Hayatım" şehir hayatına uygun bir kelime, köyde insanlar birbirlerine pek hayatım demezler. Hayatı daha çok paylaşırlar aslında ama birbirlerine genelde "ahretlik" diye seslenirler. "İyi oldu on yıl aradan sonra gitmemiz. Ama önümüzdeki bir on yıl daha gitmeyi düşünmüyorum." diye devam etti. "Neden?" diye sordum tabi. "Dağa taşta gidiyoruz diye ciple gittik. Cipin her yanı çamur içinde döndük şehre. Utandım trafikte bütün insanlardan." dedi. "Allah Allah! Cip dediğin zaten dağa taşta sürmek içindir. Neden utandın ki?" dedim. "Öyle deme canım. Ayakkabılarımdan da utandım." diye ekledi. "Nasıl olur canım? Sen her zaman titizsindir üstüne başına. Ayakkabılarından utanacağın dünyada aklıma gelmezdi." diye ben de ekledim. O söyledi ben söyledim şeklinde anlatmamak için en iyisi konuşmalarımızı özetleyeyim.

Meğerse arabadan bir inmiş, hakiki deri topuklu ayakkabıları ile büyükçe bir hayvan tersine basmaz mı? Pislikler gitsin, hijyenik de olsun diye kolonyalı mendillerle her yanını silmiş ayakkabılarının. Görüntüsü biraz düzelse de kokusu kalmış her yanında. "Aslında hakiki hayvan derisi, özüne ters olmayan bir madde ile buluşmuş ne var ki bunda?" dedim içimden. Sonra düşündüm ki deriyi seviyoruz ama tabakhaneden çıkıp kokusu kalmayınca. Öte yandan, ıslak mendillerle ayakkabı silmek de iyi bir fikir değil. Benim bildiğim alkollü madde deriyi çatlatır. Umarım ayakkabıları çatlamamıştır.

Sadece o değil, çocuklar da rahatsız olmuş köyden. Hele de Eymen. Ufaklığı alıp yeni doğmuş kuzuların yanına götürmüşler. Komşum girememiş ahıra, sevmemiş o tür "mekânları". Eymen, kucağına minik kuzu verilince ağlamaya başlamasın mı? "Korkmuş olabilir, daha küçük." dedim. "Ne korkması canım, kokmuş kokmuş." dedi. Çok pis kokuyormuş kuzu. Tabi ne bilsin çocuk, kokmak kuzunun fitratında var. "Anne, anne iğrenç!" diye bağırmış yol boyunca. Hâlbuki çok severmiş o çiftlikleri anlatan çizgi filmleri.

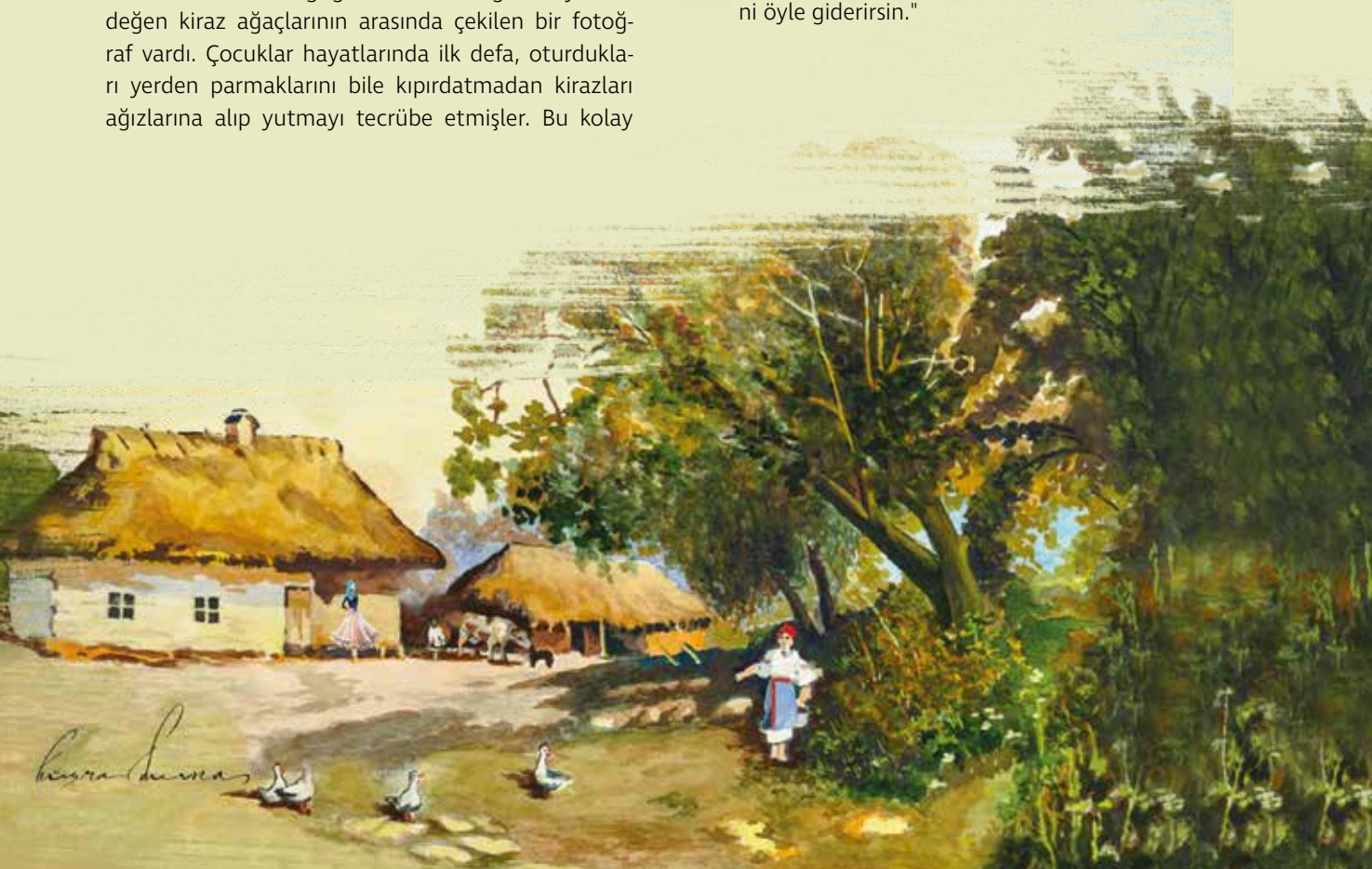
"Çizgi filmlerde koku yok ya, ondandır." dedim. Hiç böyle düşünmemiş. Tahmin etmiştim.

Bol bol fotoğraf çekirmişler köyde, hatıra kalsın diye. Hem çocuklar büyüdüğünde köy hayatını görmemiş olmasınlar istiyorlarmış. Tabii insan hiçbir şeyin görmemiş olmamalı. Dağda bayırda, eşek naneleri, katırtırnakları arasında çekilmiş çokça fotoğraf vardı. Hayallerindeki gibi güller, lalelerle bezeli bulmamışlar ama etrafı. Meğerse çocuklar pembe renkli, pamucak görünümlü deve dikenlerini koparmaya çalışınca hep ellerine batmış dikenler. Karahindibaları koparıp koparıp üflerken çok keyif almışlar ama. Ne yalan söyleyeyim ben de çok severdim çocukken karahindibalara üfleme. Komşum bir de istek istemiş karahindibalara üflemeden önce. Bu biraz tuhaf geldi bana, ne bileyim dilekler de uçuverip gidermiş gibi geldi tüyler, tanecikler arasında. Biz dilek dilemezdik çocukken. Belki de karahindibalara üflerken tek isteğimiz karahindibalara üfleme.

Fotoğrafların bazılarını internet sayfasına da koyduğunu söyledi. Pek bir beğeni toplamışlar. Sayfasında, dallarının bir kısmı göğe uzanırken diğerleri yerlere değen kiraz ağaçlarının arasında çekilen bir fotoğraf vardı. Çocuklar hayatlarında ilk defa, oturdukları yerden parmaklarını bile kıpırdatmadan kirazları ağızlarına alıp yutmayı tecrübe etmişler. Bu kolay

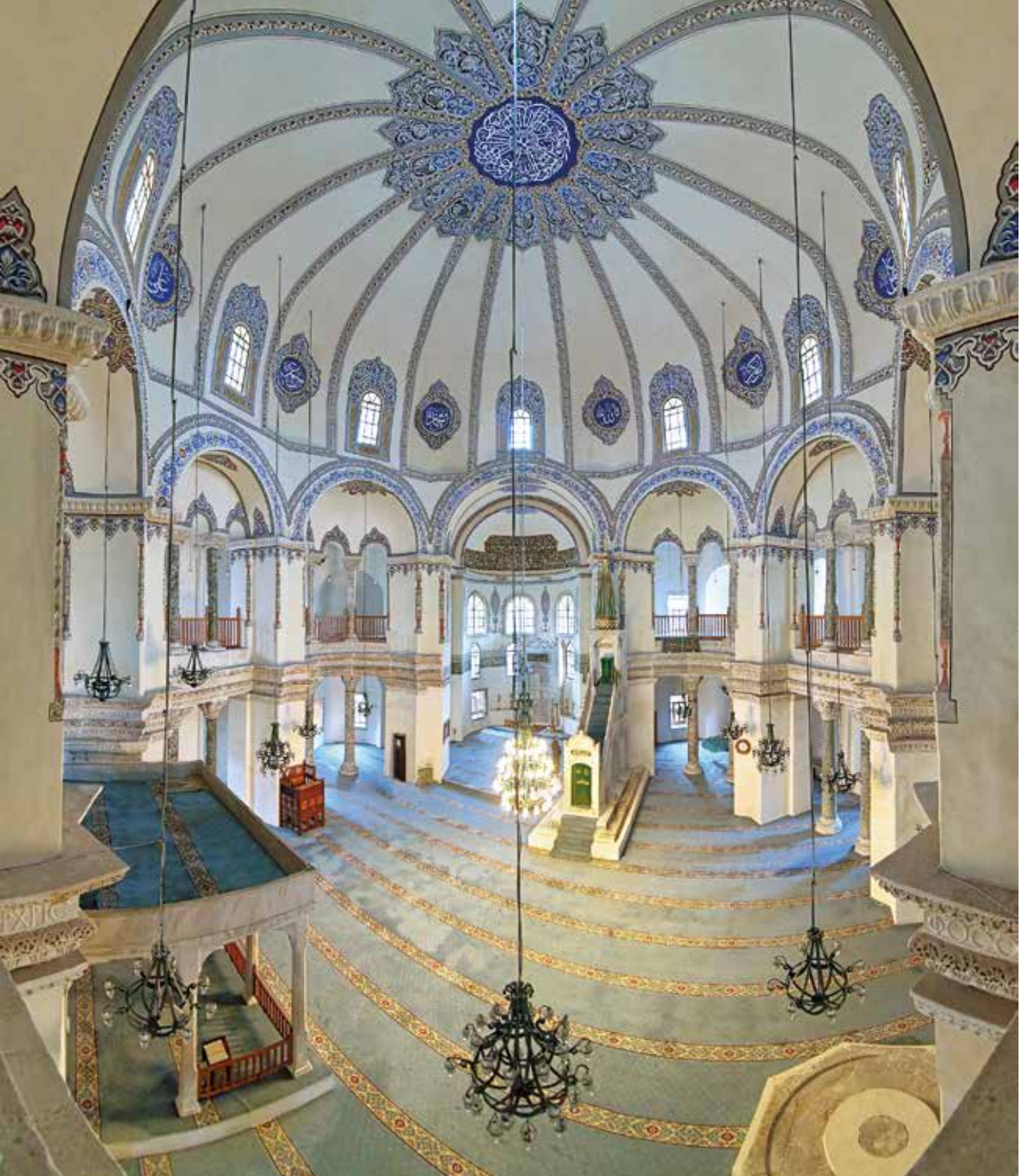
lokma mest etmiş onları. Köyde karnını doyurmanın her zaman o kadar da kolay olmadığını, "Armut piş ağzıma düş"ün bir latife olduğunu anlatmak istedim ama komşum pek ilgilenmedi. Tekrar döndük fotoğraflarına, "Hani şu ahırın, bir de samanlığın önündeki fotoğraflarını koymamışsın sayfana." dedim. "Ne mü-nasebet canım, komik olma!" dedi. Neden kızdığını anlamadım, çok güzel gülmüşlerdi aslında o fotoğraflarda.

Eğlenceli vakitler geçirmişler epeyce, kendisi öyle söyledi. Ama gidip döndüğüne de pişman olmuş. Aslında tam anlayamamıştım pişmanlığının nedenini, "Gittiğine mi, döndüğüne mi?" diye sordum. "Gittiğime" dedi, ayakkabılarının elden gittiğine üzülmüş. Ne de olsa fiyatı bazı insanların bir aylık maaşı kadar-mış. "Aman sende, bunun için mi canını sıkıyorsun? Bir dahaki gidişinde makosen giyersin, daha uygun köy hayatına." dedim. "Makosen mi?" diye sordu, bilmiyormuş o markayı. Biliyorum "cızlavet" deseydim hiç aldırmayacaktı. "Evet ya!" dedim, "Hatta köylülerden istersen onlar sana ödünç bile verirler, hiç acı-mazlar ayakkabılarına." Sonra ekledim: "Makosenleri geçirirsin marka ayakkabılarının üzerine, köy özlemi-ni öyle giderirsin."

Âşıkane koşmak HASIRLAR ÜSTÜNDE

FATMA NUR ÜNLÜ SÜRER

insanları tek vücut olarak toplayan, derleyen, cem eden mabetti cami. İlahi aşkla tazarru eden kalplerin teskin olduğu camide kalp, aşkın olanla arasında köprü kuruyordu. Yine bu mabette Hak kulunun kalbinde tecelli ediyordu.

Gün doğumlarında sis perdelerini delip geçen ulu minareler vardı. Okunan kutlu sözlerle ruhlar inşirah buluyor, yüreklerin pas tutmuş kilitleri açılıyordu. Gün mahmuru olmuş bedenler abdestle arınıyor, camiye sevk olan adımlar âdeti semanın basamaklarını tırmanıyordu. Cami cem edendi. Ruhu bedenle bir eden, kalplerdekileri Hak'la onayandı. Huzurda bedeni mutmain kılıp hükme gönülden boyun eğdirendi.

Şehrin merkezinde konumlanan camiye akardı her sokak. Yankılanırdı ayak sesleri yedi kat semanın her köşesinde. Şairin buyurduğu gibi "Gece'nin bitmeye yüz tuttuğu andan beri duyulan sesler gökte kanat, yerde ayak sesleri olurdu ve nihayetinde Allah'ın evi her bir taraftan dolup taşardı yanan yüreklerin ateşiyle." Bir anne şefkatiyle, sinesine sokulmuş nice mümine kucak açardı seherlerde.

Bakara suresinin 238. ayeti olan "Allah'a gönülden boyun eğerek namaza durun." emrini iliklerinde hisseden bir kişi yalnız ona teveccüh eder; gönlüyle, gözüyle, eliyile, diliyle işlediklerini abdestle arındırırdı. Giriş kitabesine nakşedilen Zümer suresi 73. ayetin müjdesiyle ayak ba-

sardı avluya. Yüce Allah buyurdu ki: "Size selam olsun! Tertemiz oldunuz. Haydi, ebedi kalmak üzere buraya girin." Bu duygularla aralardı kapıları ve mihraba karşı yönelince tüm mâsivâ silinir giderdi ruhundan. Hâl böyleyken şehrin debdebesinden, gürültüsünden, kirinden pasından, yalan ve riyasından sıyrılırdı. Caminin ulu taş kapısından girince tarazlanmış ruhundaki ince sızıntıyı fark ederdi. Derinde bir yerlerde müttemadi kanayan...

Cami ki kadem basıldığı ilk andan itibaren insanı ruhsal bir yolculuğun koridorlarında ağırlar. Huşu ve hudû ile mescide girince camiye ait tüm formların cezbedar tesiriyle ruhunu ilahi bir lezzetle harmanlar. Şadırvandaki su sesinin ilahi ritmi karşısında

Gün doğumlarında sis perdelerini delip geçen ulu minareler vardı. Okunan kutlu sözlerle ruhlar inşirah buluyor, yüreklerin pas tutmuş kilitleri açılıyordu. Gün mahmuru olmuş bedenler abdestle arınıyor, camiye sevk olan adımlar âdeti semanın basamaklarını tırmanıyordu.

hayranlığın şahikasını gizleyemez. Yüzünü mihraba döner, nur olur, ışık saçır. Kulağı, minberde dinlediği öğütten alacağı bir Hak kelamını bekler durur. İşte o anda duyduğu bir çocuk cıvıltısı, zikr-i hafi ile köşede vakti bekleyen ihtiyar sedası, bir niyaz-ı tek bir titretir kalpleri. Geniş büyük pencerelerden sızan ışık huzmeleri karışır kubbeden neşrolan nurun aydınlığına. O huzmeler ki Hz. Ebû Bekir'in sadakatini doğrularken Hz. Ömer'in adaletiyle hükmeder. Hz. Osman'ın hilmiyle yürekleri yumuşatırken Hz. Ali'nin ilim ve cesaretini okuyarak dolaşır caminin damarlarında. Aşkla yoğrularak tezahür etmiş levhaları okşar geçer, müminlerin gönlüne dolar. İnsan ki aidiyet insiyakıyla ruhunu bunca zaman tazip eden gü-

Bir çocuğun sesini, bir yaşlının niza etmesini hoş görebilmeli. Ve anlatabilmeli derdini kelamın hoşgörüsüne sığınarak. Şikâyet etmeden "kavl-i leyyin" ile... Dağıtmadan, dağılmadan... Kelamı bin parçaya bölmeden, kalbi lime lime etmeden... Zira dağılan ruhlarımızı toplamanın ve kaybettiğimiz tüm erdemlerimizi bulmanın adresi aynı kapıya çıkmıyor mu?

nahların zilletinden ve mu-sallat ettiği her türlü yükten azat olmaya adar kendini. İlahi haşmet ve haşyetle tazim üzere diz çöker, el açar. Mihraptan doğan, kubbede deveren eden ayetlerle parlayarak soluklanır. Kişi cami edeplerinin talim edilmesinin lüzumunu hisseder her an. Kubbede yankılanıp, celi sü-lüs hatlarda titreşen Kur'anî seslerin hazzıyla tevazu hırkasına bürünür.

Cami... İlahi bir mabet, ilmî bir mektep Hz. Peygamber'den bu yana... Suffa ruhunu yaşatan ilim gönüllüsü talebelerin terennüm ettiği ayetlerin, hadislerin yankısı duyulur hâlâ. Mescid-i Nebvî'nin her taşına tuğlasına

sinmiş sesler dolaşır Allah'ın adının zikredildiği tüm mes-citlerde. Dertlilerin dermanı, biçarelerin ilacı olmuş asırlardan bu yana. Yeri geldiğinde şûra meclisi olup, mühim kararlara baş koyulmuş, Müslümanların zafer sevincine ortak olmuştur. Zamanla eklenen bölümlerle oluşan külliyesindeki imarethanelerde muhtaç insanlar doymuş, öyle zaman gelmiş ki savaş yaralılarına karşı hastane vazifesini üstlenmiştir. Medreselerinde okutulan ilim ve rebabıyla bir kandil gibi ışık saçmıştır. Bu hakikat ışığında Müslümanları tek çatı altında toplamak gibi çok mühim gayesi olan camilerde kadın, erkek, ihtiyar, genç, çocuk herkes Rahman'ın huzurun-

Cami... İlahi bir mabet, ilmî bir mektep Hz. Peygamber'den bu yana... Suffa ruhunu yaşatan ilim gönüllüsü talebelerin terennüm ettiği ayetlerin, hadislerin yankısı duyulur hâlâ.

da rahmete gark olmanın hazzıyla manevi dersini alır. Fatih Camii'nde çocukluk anısını hatırlayıp şiirine taşıyan Mehmet Akif Ersoy mabet-çocuk ilişkisine dair bize güzel ipuçları vermiştir. Mehmet Akif Ersoy, Fatih Camii'nde bir sabah uyanık bekleyen mabedin nurlu sinesine sokulup maksureciklerin birine oturmuştur. Yıldızlar gibi parlayan caminin meşalesini ve aynı şekilde parlayan insanları görünce ruhunda oluşan ilahi tecrübeyi "Fatih Camii" şiiriyle Safahat'ta şu şekilde dile getirmiştir:

"8 yaşında kadardım. Babam gelir: "Bu gece Sizinle camiye gitsek çocuklar erkence. Giderseniz gelin amma namazda uslu durun, Meramınız yaramazlıksa işte ev, oturun!"
Deyip alırdı beraber benimle kardeşimi.
Namaza durdu mu, hâliyle koyverir peşimi,
Dalar giderdi. Ben artık kalınca azade,
Ne âşıkane koşardım hasırlar üstünde!"

Çocuk muhayyilesinde camiye dair anılarını güzel bir şekilde hatırlayarak camide olmuş ve olması gereken vaziyete dikkat çekmiştir Mehmet Akif... Kadınları mescitlere gitmek istedikleri zaman mescitten men etmemeyi tavsiye eden, hutbedeyken düşe kalka mescide giren torunlarını bağrına basan Hz. Peygamber'in şefkat ve düşüncesinden payımıza düşeni nasiplenmeli belki de. Mescitte ağlayan bir çocuğun seşile namazı kısa tutan, can

pareleri Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin omuzlarındayken secdesini uzatan bir peygamberden öğrenecek ne çok şeyimiz var hâlbuki. Çocukluk anılarında gayet hoş ve latif hatıralar biriktirmenin, gelecek zamanlarda sıhhatli bir cami-insan irtibatı kurulması açısından ne kadar önemli olduğunu anlamak çok da zor olmasa gerek. Fakat etrafa saçılan gülücükleri ve saçlarını okşayan elleri değil de cehaletin suratına aşk ettiği tokatları kazıdı havsalasına nice küçük yürekler... Ve çatılmış kaşlarla asılmış suratların söylediği ağılı sözleri

**Cami ki kadem basıldı-
ğı ilk andan itibaren insanı ruhsal bir yolculuğun koridorlarında ağırlar. Huşu ve hudû ile mescide girince camiye ait tüm formların cezbedar tesiriyle ruhunu ilahi bir lezzetle harmanlar.**

işiten geçmişin evlatları da büyüdü kırıgın gönülleri de.

O hâlde sadece ön saflarda sırası, safı ve sayısı sabit olan cemaatle sınırlı kalmanın, cami ruhunu örselediği idrak edilmeli. Camilerimizi bundan asırlar önceki öz ve ilk kaynağına ulaştırmalı. Bu şuurla dolup taşmalı camilerimiz. Allah'ın adının anıldığı, hakkıyla kılınan namazın ardından okunan Kur'an'la itminan olmalı. Okunan kelamın tesiriyle hoş görüp, hoş bulabilmeli. Bir çocuğun sesini, bir yaşlının niza etmesini hoş görebilmeli. Ve anlatabilmeli derdini kelamın hoşgörüsüne sığınarak. Şikâyet etmeden "kavl-i leyyin" ile... Dağıtmadan, dağılmadan... Kelamı bin parçaya bölmeden, kalbi lime lime etmeden... Zira dağılan ruhlarımızı toplamanın ve kaybettiğimiz tüm erdemlerimizi bulmanın adresi aynı kapıya çıkmıyor mu? Bizi bu dünyada birbirimizle toplayacak, öte âlemde Allah'ın huzurunda vahdet meyinin cürası eyleyip kardeş kılacak olan yer yine bu avluların öte tarafında, girdiğimiz yüksekçe kapıların ardındaki mabetler değil mi?

Tam da o vakit kalem misali, göğşe Hakk'ın nidasını yazan ezanlar duyuluyor. Kurtuluşa erenlerden olmak düşüncesiyle kalkıyor oturduğu yerden insan. Safları sık tutarak, omuz omuza veriyor kardeşleriyle. Mihraptan yükselen ses karışıyor havaya ve dalgalanıyor kubbenin çemberinde. Tespihle, hamt ile tekbirle Allah'ı anıyor. Elleri kalkıyor semaya ve niyaz edenlerin nefesi saplanıyor göğün derinliklerine...

Selam Bay Hiç kimse

GÜLAY ÜNSAL BULDUK

Selam Bay Hiç kimse! Size karşı neden bu kadar önyargılılar bilmiyorum. Bay Herkes, sizin olmanız gerektiği yerde olmadığını öne sürüyor. Oysa ben bizzat şahidim; nerede acı varsa, siz oradaydınız. Hâlbuki Bay Herkes öyle mi? O, elinde kahvesi, televizyon karşısında acı yorumlamakta...

Sanırım çağımızın iki büyük hastalığı var: İzlemek ve konuşmak. Mütemadiyen izliyor ve yorulana dek konuşuyoruz. Öyle ki, sadece göz ve ağızdan oluşan, kulakları olmayan bir hilkat garibesine dönüştük. Dinleme eylemi

işlevini yitirmek üzere. Söylemek istediğimizi söylüyor, görmeyi arzuladığımızı görüyor fakat dinlemeden uzaklaşıyoruz. Çünkü konfora inanıyoruz. Ve dinlemek çoğu zaman konforumuzu tehdit ediyor. Dinlemek, anlamının yolunu açar, anlamak ise sorumluluğun. Anladığımız şeye kolayca sırtımızı dönmeyiz. Anladığımız an, artık eyleme geçme vaktidir.

Tam burada bir hatıram canlandı zihnimde. Bir zaman, bir mecliste bulunmuştum. Mahalledeki büyükler bir cuma günü Yasini Şerif okumak üzere bir arkadaşımın evinde toplanmışlardı. Ben de üniversiteli bir genç ola-

Sanırım çağımızın iki büyük hastalığı var: İzlemek ve konuşmak. Mütemadiyen izliyor ve yorulana dek konuşuyoruz. Öyle ki, sadece göz ve ağızdan oluşan, kulakları olmayan bir hilkat garibesine dönüştük.

rak davet edilenler arasındaydım. Teyzeler; ev terlikleri, Kur'an çantaları, iğne oyalı beyaz başörtüleri ile tam tekmil hazır vaziyette tilaveti huşu içinde dinlediler. Okuma sonunda dualar edildi, günahların affı ve ölmüşlerin ruhu için âminler odayı ve ruhları titretti.

Duanın ardından, Allah'ın yerine getirmemizi beklediği görev ve sorumluluklar ile ilgili bir konuşma yapmaya başladı ki Hoca Hanım; mevzunun gelişme şekline rahatsız olan bir kaç teyze, telaşlı telaşlı çantalarını toparlayıp ayaklandılar. Ev terliklerini de ellerine alarak müsaade istediler. Neden

böyle aniden ayaklandıklarını soranlara ise "Aman!" dediler, "Hiç dinlemeyelim biz. Şimdi bu anlatacaklarınızı öğrenirsek yapmak zorunda kalırız, bilmeyelim daha iyi." O teyzeler o gün, dinlemenin, anlamamanın ve bunların getireceği sorumlulukların uzağına kaçmayı tercih ettiler. İradelerini bu yönde sarf ettiler. Tuhafınıza gitti muhtemelen. Belki de içten içe kinadınız onları.

Peki, bizler ne kadar farklıyız kinadıklarımızdan? Dinlemeye, anlamaya, yapmaya ne kadar meyyaliz? Kendi dar sorumluluk alanımızdan ötesini bilmeye hazır mıyız? Bakışımızı kendi çocuğumuzun,

ailemizin, kendi evimizin dışına çevirebiliyor muyuz? Ötekini görebiliyor, duyabiliyor, anlayabiliyor olmak rahat koltuklarımızı artık terk etmemiz gerektiği gerçeğini fısıldayacaktır bize. Başkalarını öne sürmek, diğerlerinin zaten yaptığını bahane etmek, bizi aymazlığımızın hesabını vermekten kurtarmayacaktır. Vicdan yükünü bu tarz genellemelerle hafifletmenin bizleri insan olarak, Müslüman bireyler olarak nereye konumlandıracağına takdirini sizlere bırakıyorum.

Keza, ya öyle değilse? Ya herkes aynı şeyi düşünüyorsa? Herkes, "Birileri nasıl olsa yapar." diyor da hiç kimse hiçbir şey için kılını kıpırdatmıyorsa? Oysa dinimiz bizi "Hiç kimse"nin olmadığı yerde "Kimse" olmaya davet etmiştir. Yoldaki bir taşı bile görmezden gelmemeyi öğütler ki başkalarının ayağına takılmasın. Mazlumun yanında olmayı öğütler, muhtaca el uzatmayı... "Komşusu açken tok yatan bizden değildir." diyen bizim güzel Peygamberimiz değil midir? Yine o güzel Peygamber infak çağrısında bulunduğu zaman tüm mal varlığını ortaya koyan, "Peki, ailene ne bıraktın ya Ebû Bekir?" diye soranlara "Onları Allah'a bıraktım." diyen, sadık dost değil midir? Kur'an bize, akrabaya, muhtaç olana ve yolda kalmışa yardım etmemiz gerektiğini sık sık hatırlatmaz mı? Malı mülkü olmayan Müslümanlar için bir infak kapısı olarak tebesümü sadaka saymaz mı? Peki, ya bir kötülük gördüğümüzde? Gücümüz yetiyorsa

Dinlemeye, anlamaya, yapmaya ne kadar meyyaliz? Kendi dar sorumluluk alanımızdan ötesini bilmeye hazır mıyız? Bakışımızı kendi çocuğumuzun, ailemizin, kendi evimizin dışına çevirebiliyor muyuz?

elimizle o kötülüğü bertaraf etmeye davet etmez mi?

O hâlde gözlerimizi hakikate, dilimizi hikmete, kulaklarımızı da anlama evriltmenin zamanı çoktan gelmemiş midir?

"Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir." (Âl-i İmrân, 3/92.)

İyiliğin ve gerçek infakın tanımını bu değil midir? Sevdığımız şeylerden verebilmek ve sevdiklerimizden vazgeçebilmek. Konforlu evlerimizi, sıcak yuvalarımızı bırakıp hiç kimsenin olmadığı yerde kimsesizin kimsesi olabilmek. Pek çok ayet, bize hep ötekinin varlığını, onların bizim üzerimizdeki haklarını ve sorumluluk alanlarımızı işaret ediyor.

Öteki kimdir peki? Öteki akrabamızdır, komşumuzdur; elimizin uzanabildiği, gözümüzün gördüğü, kulağımızın işittiği herkeştir. Öteki; yolda kalandır, yurdunu yuvasını terk etmeye mecbur bırakılandır, zulme uğramış olandır. O hâlde korunaklı duvarlarımızın ardına saklanmayalım, "Birileri yapar ne de olsa." putunu kıralım ve gözümüzü ötekine çevirelim. "Bizim olmadığımız yerde hiçkimse yoktur." düsturunu şiar edinelim. En yakın daireden başlamak ve o daireyi halka halka genişletmek üzere harekete geçelim. Görelim, dinleyelim, anlayalım ve çare bulalım. Eşref-i mahlukat olmak bedel ister, o bedeli ödeyenlerden olalım.

Ve fark etti insan

GÜLŞEN ÜNÜVAR

Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Uzmanı/Pedagog

Hızla uzaklaştığını fark etti çocukluğundan. Masumiyet yoktu hayatında. Huzur? O da yoktu! Ya sıcaklık? Emin değildi. Ama başarılıydı. Yetmez mi? Yetmedi!

Günlük koşturmacaların, hırsların, heyecanların boş olduğunu...

Her gün, bir öncekine nazaran daha fazla koşarak hayatta var olmaya çalışıyordu insan. Hayat, onu yoruyordu. Var olma çabası, yaşamdaki diğer tüm renkleri yok sayıyordu.

Fark etti insan...

Konuştuğu, anlaşılmadığını. Sustukça kendine vardı. Ne kadar çok ses vardı etrafta. Ne kadar gürültü... Anlamsız bir uğraşa dönüştü insanın kendini ifade etme

çabası. Konuştuğu yoruldu, sustukça duruldu. Hâlini arz etmek bu kadar mı zordu? İnsan, bile isteye yokuşa sürüyordu hayatı. Labirentlerde kaybolmak hoşuna mı gidiyordu?

Hayır!

Hoşuna gitseydi eğer, mutlu olurdu anlamsız girintilerden. Kendini arama, özüne dönme gayretiyle heba etmezdi emeklerini. Ama o, çocukluğundaki sadeliğe meyilli idi. Dümdüz, çetrefilsiz ve sapaksız yollaraydı adımları. Bocaladığını fark etti, fazlaydı ona bu cümleler. Gerseksizdi...

Konuşmak, daha çok yoruyordu onu. Özünden uzaklaştırıyordu adeta. Konuştuğu, kelimeler ile arasındaki mesafeler açılıyor, asıl anlatmak istediği şeye yabancılaşıyordu. Kelimeler yarı yolda bırakıyordu sanki onu. Ne söylese boş, nasıl söylese beyhude...

Susmaya karar verdi. Duruşuyla ve kalbiyle anlatacağı bundan böyle meramını. Hâl dilini tercih edecekti kelama. Hoş, meramına kulak verecekler de pek kalmamıştı etrafında. Herkes kendi derdinde, kendi meşgalesinde değil miydi? Kendini anlatma çabasına düştü düşeli insanlar,

karşısındakinin düşüncelerini önemsemez oldular. Kimse kimseyi dinlemiyordu velhasıl. Konuşan çok, dinleyen yoktu.

İnsan susmayı içine kapamak sandı. Yanlış yoldan dönüp, başka bir yanlışla yönelmişti. Bir hatayı başka bir hatayla telafiye kalkıştı. Ah insan! Yine yanlış anlamıştı... İçine kapandıkça yalnızlaştı. Yalnızlaştıkça hırçınlaştı. Etrafından çok, kendineydi zararı.

Fark etti insan...

Hızla uzaklaştığını fark etti çocukluğundan. Masumiyet yoktu hayatında. Huzur? O da yoktu! Ya sıcaklık? Emin değildi. Ama başarılıydı. Yetmez mi? Yetmedi!

Bir noktaya kadar getirip bırakıvermişti başarı insanı. Ya sonra? Sonrası kocaman bir boşluk... Boşlukta bocaladığını fark etti. Tek başına, gayesiz... Etrafına bakındı korkuyla. Bir çocuk sesi duymaya ihtiyacı vardı belki kim bilir. Şarkı söyleyen bir çocuk... Kuşlarla ya da bulutlarla ilgiliydi şarkı. Ağaçlardan bahsediyordu ara ara. Nakaratında gökyüzü vardı. Öyle içten öyle canlıydı ki, gerçekten de bir kuş gibi uçtuğu hissini veriyordu çocuk.

Bakındıkça, yalnızlığı bir tokat gibi çarptı yüzüne, ifade-siz yüzüne... Sahi, yüzüne en son ne zaman bakmıştı ay-nada? En son ne zaman has-bihâl etmişti kendi kendile? Ne zaman sormuştu hâlini hatırını? Elleriyle yoklamış mıydı hiç yüzünü? Kontrol etmiş miydi çizgilerini?

Kaşları biraz daha düşmüş-tü gözlerinin üzerine. Birkaç leke daha eklenmişti eskilerin yanına. Alnı biraz daha mı açılmıştı ne? Gözleri ifadesizdi sanki. Koskoca bir boşluğa bakar gibi, ne bir heyecan ne bir anlam!

Kendi boşluğunda, kendinden uzaklaşıyordu insan!

Duygularının katılaştığını fark etti. Daha az hoşgörülü olduğunu eskiye nazaran, daha çok yorulduğunu, daha çabuk öfkelenildiğini... Uykularının daha kısa ve derin olmadığını fark etti. Eskisi kadar anlamlı ve net değildi sanki rüyaları. En pahalı yatağı almasına rağmen, rahat değildi beli, boynu, ayakları...

Sebebini bilmesine biliyordu aslında. Huzurdu hayatında

eksik olan. Yeterince sadelik yoktu yaşantısında. Samimiyet-ten çok uzaktı kurulan cümleler. Kanaatkâr olmadığı için sürekli açtı gözü ve gönlü.

Yeterince şükretmediğini fark etti. Sahip olduğu şeyler sıradandı ona göre; Sağlığı, işi, aşısı... Ne zaman ki kaybetti, işte o zaman anladı kıymetlerini. Şükrettikçe, şükredilecek şeylerin arttığını fark etti. Sevdikçe, sevginin arttığını. Merhamet ettikçe, merhamet gördüğünü. İnsanı insan yapan, insafıydı.

Edindiği tecrübelerle dayanarak nasihat etmek istedi etrafındakilere. Yardımcı olmak istedi gelecek nesle. Bilemedi nasihatın kolay verilip zor alındığını. Uzun uzun anlatmanın, "Yapma!", "Etme!" demenin kimseye yoktu faydası. Örnek olmaktı esas olan. Tavriyla, edasıyla, duruşuyla anlatmaktı hayatı. Nasıl olmasını istiyorsa karşısındakinin, öyle durmaktı! Yanlışında ısrar etmemekti, ders almaktı. Aynı kuyuya iki kere düşmemekti tecrübe. Durmaya karar verdi insan; doğru, düzgün, kararlı...

Koştı insan! Ardından yetişebilmek için kaybettiklerinin. En fazla ne kadar uzaklaşmış olabilirdi ki? İçini ferah tutmaya karar verdi. "Aceleye mahal yok." dedi kendi kendine. Bakındı sağına soluna, önüne arkasına. Yok! İtiraf etmekte zorlandı önce kendine. Fazla hafife almıştı zamanı. Yetişirim sandı, ama yanıldı. Bir nefes mesafede sandığından bir ömür uzaklaşmıştı.

"Sanmak" ne büyük tuzaktı! Fark etti; insan kendi kendine çok uzaktı...

İtiraf etmek-te zorlandı önce kendine. Fazla hafife almıştı zamanı. Yetişirim sandı, ama yanıldı. Bir nefes mesafede sandığın.

İç dünyamızdaki gizli bölmelerin mekândaki ifadesi: Çekmeceler

FATMA YÜKSEL ÇAMUR
Diyanet İşleri Uzmanı

Saklar, biriktirir, tasnif eder, gizler... Her hâlükârda işimizi gördükleri gibi merak duygumuzu harekete geçirir, hayallerle kapı aralar çekmeceler.

Not kâğıtları, ataşlar, parfüm şişesi, kurşun kalem, dolma kalem, tükenmez kalem, kartvizitler, gitar şeklinde tırnak makası -çok cazipti benim için- ve daha neler neler... Çocuk aklımla dayımın çekmecesini benim için gizemli bir dünyaydı. Düzeni bozuyorum diye o çekmeceyi kurcalamak bana yasaklanmıştı ama her seferinde bir fırsatını bulur, içindeki malzemeyi tek tek inceler ve hayallere daldım. Fark edilmesin diye her şeyi tekrar yerine

koyduğumu zannederdim ama nafile! "Yine kim karıştırdı bu çekmeceyi!" sesi evin duvarlarında yankılandığında oklar beni gösterirdi.

Dolapların içinde, komodinin altında, çalışma masasının kenarında... Sadece evlerimizde değil yaşadığımız her mekânda vardır çekmeceler. Bazen eşyalarımızı tasnif eden maharetli yardımcılarımız, bazen de döküntülerimizi saklayan vefakâr dostlarımızdır onlar. Dışarıdan bakınca yıllarca aynı yerde dururlar ama içleri sürekli değişir. Tıpkı hayat

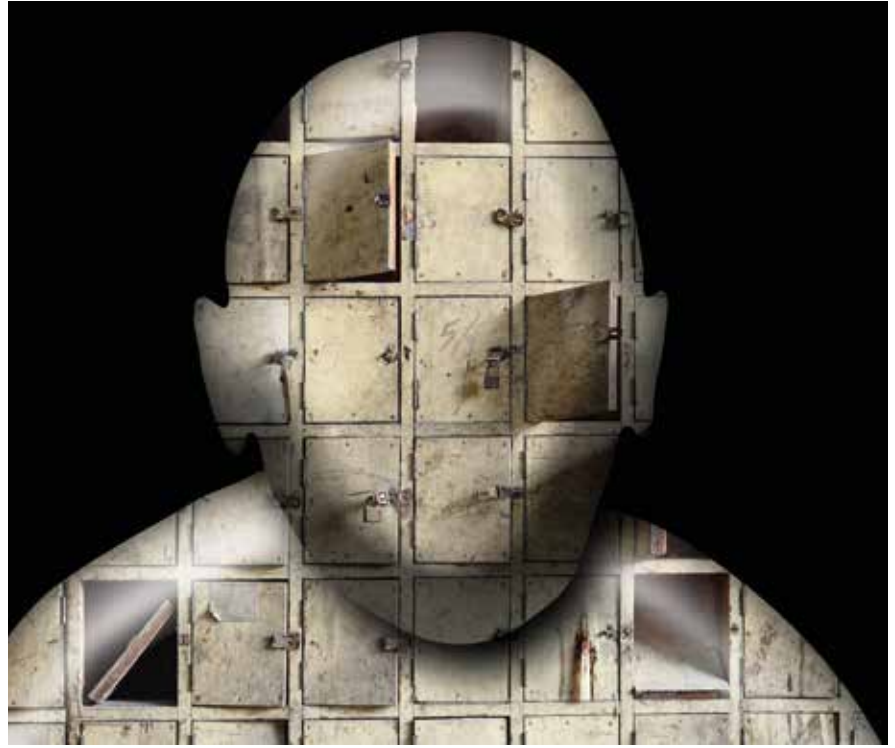
gibi; bir yandan düzenlenir, diğer yandan bozulurlar.

Derleyip toplar çekmeceler ve biz farkında olmadan hayatı tasnif eder. Her an elimizin altında olması gerekenlerle kırk yılın başı kullanacaklarımız, çekmeceler sayesinde yerli yerini bulur. Bergson'un "Kavramlar, bilgileri sınıflandırmaya yarayan çekmecelerdir." demesi boşuna değildir. Öğrendiklerimizi zihnimizdeki çekmecelerde bir yere oturtmadan fikir üretemeyiz; tıpkı eşyanın yerli yerinde olmadığı mekânlarda iş üretemediği-

miz gibi. Git gide karmaşıkla-
şan hayat; düzenini bulmak
için hem yeni araçlara, hem
de yeni kavramlara ihtiyaç du-
yar. Nitekim geleneksel Türk
evinde eşyaların istiflendiği
tek bölmeli gömme dolap ve
sandıkların yerini raflara, çek-
mecelere ve bölmelere ayrıl-
mış eşyaların alması, modern
tasnif anlayışının hayatımıza
girmesi ile eş zamanlıdır.

Sabit değildir çekmeceler. Hep
aynı yerde durdukları hâlde
içindeki eşyaların bir kısmı atıl-
ır, diğerlerinin yerleri değişir.
Tıpkı zihnimiz gibi her toparla-
nıp tasnif edildiğinde yeniden
dağılmaya ve sınırları aşmaya
eğilimlidirler. Yazı araç-gereç-
leri için kullandığımız o el al-
tındaki çekmece, pekâlâ dikiş
malzemelerini de misafir ede-
bilir içinde; eğer önceliklerimiz
arasına girdiyse... Kavramlar
gibi hatıralar ve hayallerin de
bির çekmecesine vardır zihni-
mizde. Çekmecelerimizin dü-
zeni nasıl değişirse bunlar da
yer değiştirir. Bazıları hafızamı-
zın çöp sepetinde yer alırken,
bazıları dolabın dip köşesindeki
yerinden sık kullanılanlar
çekmecesine terfi eder. Velha-
sıl, hem zihnimizdeki hem de
odamızdaki çekmeceler meka-
nik değil yaşayan varlıklardır.

Onlar da birer eşyadır nihaye-
tinde ama insanın çekmeceyle
ilişkisi karşılıklıdır. Bir yandan
çekmeceler bizi derleyip topar-
larken diğer yandan da biz onu
derler, toplar, düzene sokarız.
"Dolap ve dolap rafları, çalış-
ma masası ve çekmeceleri;
gizli psikolojik yaşamın gerçek
eşyalarıdır. Bizim gibi, bizimle,
bizim için bir içselliğe sahiptir-
ler." der Gaston Bachelard.
"Elin Fransız'ı demeseydi, bunu

**"Dolap ve
dolap rafları,
çalışma
masası ve
çekmeceleri;
gizli psikolo-
jik yaşamın
gerçek eşya-
larıdır. Bizim
gibi, bizimle,
bizim için
bir içselliğe
sahiptirler."**

bilemeyecek miydik?" dediğini-
zi duyar gibiyim. Aziz okuyucu,
her hak sahibine hakkını teslim
edelim ve meselenin özüne
geri dönelim: Her eşyanın bir
ruhu yok mu? Duygularımız,
düşüncelerimiz, hatıralarımız
kullandığımız eşyaya sinmiyor
mu? Çekmecelerde sakladığ-
ımız eşyalar, çekmecelerin
düzeni ve düzensizliği bizi ele
vermiyor mu?

Ele vermek demişken, çekme-
celer bir tür sır kutusudur aslında.
Kimi zaman dolap kapakla-
rının ardında kilitli bir bölme,
kimi zaman da çekmecelerin
içinde sahibinden başka kim-
senin görmeyeceği kapalı ku-
tucuklar... Gizleme ihtiyacı ve
saklama zekâsını yansıtan bu
tür çekmeceler, yalnızca gün-
lükleri ve hatıra değeri olan
mahrem objeleri saklamaz.
Aynı zamanda sahibinin dile
getiremediği, üzerini örttü-
ğü, belki de yüzleşemediği iç

dünyasındaki gizli bölmelerin
mekândaki ifadesidir. Çek-
mecelerde gizlediklerimiz,
çoğu zaman vitrinde teşhir
ettiklerimizden daha fazla
değil midir?

Saklar, biriktirir, tasnif eder,
gizler... Her hâlûkârda işimizi
gördükleri gibi merak duygu-
muzun hareketine geçirir, hayal-
lere kapı aralar çekmeceler.
"Kapalı bir mahfazada açık
bir mahfazadan çok daha
fazla şey vardır. Bunu doğ-
rulamaya çalışmak, hayalleri
öldürür. Hayal kurmak, ya-
şamaktan hep daha ulu ola-
caktır." diyen Bachelard'a hak
vermemek mümkün mü? Siz
siz olun, küçük bir çocuğun
çekmece karıştırırken daldığı
hayalleri küçümsemeye kalk-
mayın. Kim bilir, belki de çek-
mecenin düzeni veya gizemi
büyüyüp adam olduğunda
ona rehberlik edecektir.

SERDAR ÖĞRETİCİ İLE TELEVİZYON ÜZERİNE

“

O, akıl oyunları ile devleti idare etmesini bilmiş ve bunda muvaffak olmuş. II. Abdülhamid Dönemi, Osmanlının son dönemindeki yükselişi aslında. Abdülhamid Han, padişahlığı zamanında gerek askerî gerek sağlık ve gerekse eğitim alanında çok büyük atılımlar yapmış. Hem bu atılımlardan hem de kendisinin kişisel özelliklerinden dolayı Abdülhamid Dönemi ciddi anlamda merak uyandıran bir devir olarak karşımıza çıkıyor.

24 Ocak 1980'de İstanbul'da dünyaya gelen Serdar Öğretici, ilkokulu Fatih İlkokulu'nda liseyi ise Kartal Anadolu İmam Hatip Lisesi'nde okudu. Katsayı problemi dolayısıyla lise son sınıfı bir başka lisede tekrar okumak zorunda kalan Öğretici, üniversite tahsilini Marmara Üniversitesi Çalışma Ekonomisi Bölümünde tamamladı ve Amerika'da ticaret üzerine master yaptı. Küçüklüğünden beri sinemaya ve sinema sektörüne meraklı olan, gençliğinde de kısa metrajlı filmler yapan Öğretici; seyircinin karşısına ilk olarak Filinta dizisi ile çıktı. Şu anda Payitaht Abdülhamid dizisinin prodüktörlüğünü yapan Serdar Öğretici, hayalindeki pek çok projeyi hayata geçirmek için çalışmalarına devam ediyor.

Tarih, insanoğlunun bilgi birikiminin ve ilmek ilmek dokunan medeniyetlerin gelecek kuşaklara aktarılmasındaki en önemli araçlardan biri... Bu sebeple de en çok merak edilen ve araştırmaların en yoğun olarak yapıldığı alanların başında gelmekte...

Tarih; anlatımı ve aktarımı esnasında anlatıcının/aktarıncının kişisel birikimini, şahsi özelliklerini ve bakış açısını tamamen saf dışı bırakmasının zor olduğu bir bilim dalı. Buna bir de doğru belgelere dayanmayan yanlış bilgileri eklediğimizde karşımıza zaman zaman “yaşandığı gibi değil anlatıldığı gibi” işlenen bir tarih problemi çıkmakta.

Kadim medeniyetimizin en büyük duraklarından biri olan Osmanlı Devleti’nin kuşaklar arası aktarımı, az önce belirttiğimiz tarihsel anlayıştan nasibini almış vaziyette. Özellikle de Devletin son yıllarında, salahiyetli bir şekilde ayakta kalabilmesi için 33 yıl aralıksız çaba sarf eden Sultan II. Abdülhamid Han Dönemi...

Bu dönemde, “Hasta Adam” olarak adlandırılan Osmanlı’nın, dünyanın dört bir yanında yaşanan zulüm ve haksızlıklara en sert tepkileri verdiğini müşahede etmekteyiz.

Bu ay; Sultan II. Abdülhamid Dönemi’ni, dönemde yaşanan önemli olayları ve yaşayan önemli tarihî karakterleri, televizyon kurgusuyla harmanlayarak Türk izleyicisi ile buluşturan Serdar Öğretici’yi konuk ediyoruz dergimizde. Serdar Öğretici ile “Payitaht Abdülhamid” isimli prodüksiyonun fikrî, tarihî ve sosyolojik altyapısını ve kendisinin gelecekte benzer ne tür projelerinin olduğunu konuştuk.

Her bölümü ilgi ve merakla takip edilen Payitaht Abdülhamid projesinin ortaya çıkış hikâyesini dinleyerek söyleşimize başlayalım isterseniz.

Kendimi bildim bileli sinemaya meraklı idim. Fakülten mezun olduktan bir süre sonra, 2010 yılında, çocukluk arkadaşım Yusuf Esenkal ile karşılaştık. İnternet üzerinden küçük projeler ve reklamlar yapmaya başladık. 2013’e geldiğimizde işlerimizi büyü-

terek prodüksiyon yapmaya başladık. Bu yeni işimize başladıktan sonra TRT’ye bir proje götürdük; Filinta Projesi. Aslında ilk adı “Kadı Hikâyeleri”ydi, başrolümüz Kadı aslında. Amacımız Kadı’nın o dönemin hâkimi ve eskiden üçkâğıtçı, bilgisiz olarak sunulan imamların/din adamlarının bilgili ve kendini yetiştirmiş insanlar olduğunu göstermekti. Hikâye buradan çıktı sonra adı değişti.

Filinta’nın 49. bölümde Padişah Abdülaziz senaryoda yer almaya başladı. Onun hal’inden sonraki son yedi bölümde ise Sultan II. Abdülhamid dizisiye dâhil oldu ve seyirciden güzel tepkiler aldı. Filinta dizisi bitince halktan gelen olumlu tepkiler üzerine II. Abdülhamid dizisinin çalışmaları başladı.

Payitaht Abdülhamid dizisi çok kısa sürede en çok izlenen ve gündem oluşturan televizyon programlarından biri oldu. Siz bu durumu neye bağlıyorsunuz?

Payitaht Abdülhamid dizisi Filinta’nın devamı gibi oldu esasında. Abdülhamid’in hikâyesi hem çok çekici hem de çok zor. 33 yıllık bir padişahlığı var ama sonunda hüznü bir kayıp söz konusu. Burada şunu belirteyim: O kayıp belki onuncu senede olacaktı ama Abdülhamid Han saltanatını 33 sene devam ettirebilme kabiliyetini gösterdi.

O, akıl oyunları ile devleti idare etmesini bilmiş ve bunda muvaffak olmuş. Abdülhamid Dönemi, Osmanlı’nın son dönemindeki yükselişi aslında. Abdülhamid Han, padişahlığı zamanında gerek askerî gerek sağlık ve gerekse eğitim alanında çok büyük atılımlar yapmış. Hem bu atılımlardan hem de

kendisinin kişisel özelliklerinden dolayı Abdülhamid Dönemi ciddi anlamda merak uyandıran bir devir olarak karşımıza çıkıyor. Biz de o dönemi ele aldık, bu da ilgi çekiyor tabii. Payitaht Abdülhamid, daha çok tarihe meraklı olanların ilgisini çekebilecek bir yapım olmakla beraber bir aile hikâyesini de içinde barındırıyor. Dolayısıyla tarihe alaka gösterenler başta olmak üzere herkesin ilgisini çeken bir yönü var dizimizin.

Biz mümkün olduğunca ele aldığımız dönem, tarihî gerçeklikten taviz vermeden millî ve manevî değerlerimizi göz ardı etmeyerek dönem hakkında merak uyandıracak şekilde anlatmaya çalışıyoruz. Bu da gençlerimizi okumaya teşvik edip diye düşünüyoruz. Televizyon, geniş kitlelere ulaşabilen bir iletişim aracı ve bu imkânı doğru kullanmaya çalışıyoruz.

Anlattıklarınızdan hareketle özellikle yeni nesilde sağlıklı ve doğru bir tarih bilincinin oluşturulması için neler yapılabilir? Ve bu prodüksiyonlarda nelere dikkat edilmeli?

Biz mümkün olduğunca ele aldığımız dönemi, tarihî gerçeklikten taviz vermeden millî ve manevî değerlerimizi göz ardı etmeyerek dönem hakkında merak uyandıracak şekilde anlatmaya çalışıyoruz. Bu da gençlerimizi okumaya teşvik eder diye düşünüyoruz. Televizyon, geniş kitlelere ulaşabilen bir iletişim aracı ve bu imkânı doğru kullanmaya çalışıyoruz. Tarihî hataların tekrar edilmemesi ve güzelliklerin örnek alınması adına önemli olduğunu biliyor, bu bilinçle hareket etmeye çalışıyoruz. Yapımcıların, gençlerin örnek alabilecekleri düşüncesiyle çalışmalarını deruhte etmeleri icap eder. Tarihimizle ve yaşadığımız asırla ilgili kaliteli yapımlar çoğalmalı ki geçmişimizle bağımız kopmasın, zamanı iyi anlayalım ve geçmişten aldığımız derslerle geleceğimize sağlam adımlarla gidebilelim.

Osmanlı'nın en zor dönemlerinden birini anlatıyorsunuz; çekimlerde, konu seçiminde ve günümüze hitap etmede ne gibi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

Evvla teknik olarak dünya ortalamasına baktığımızda kimsenin altında değiliz, belki üstündeyiz veya eşitiz diye söyleyebiliriz. Amerika'daki diziler ne ile çekiliyorsa biz de aynı ekipmanı kullanıyoruz, özel efektler dahi aynı programlarla yapıyor.

Zorlandığımız husus dizi sürelerinin uzunluğu ve her hafta bir dizi yetiştirmek zorunda olmamız. Amerika'dan ve Avrupa ülkelerinden arkadaşlar gelip bizim bir haftada 140 dakikalık dizi çektiğimizi, görüntü ve efektlerdeki kaliteyi görünce şaşırıyorlar. Onlar bir senede ortalama on bölüm çekerken biz neredeyse onların bir bölüm çektikleri zaman diliminde üç bölüm çekiyoruz. Bu noktadan bakıldığında onlardan daha üst seviyede olduğumuz söylenebilir.

Konu seçiminde ve senaryoda sıkıntımız olmuyor, arkadaşlarımız gerçekten işlerini çok iyi yapıyorlar fakat bazı kırmızı çizgiler var onlara dokunmamaya çalışıyoruz. Yanlış anlaşılmadan, biraz daha yumuşak anlatmaya çalışıyoruz. Maksudımız tarihi izletirken sevdirmek, tarihten ders alınmasını sağlamak; yoksa insanların tercihlerini tenkit etmek ve fikrî tartışmaların kaynağı ve sebebi olmak değil.

Dizide gerçeklik ve kurgu dengesini nasıl sağladınız? Terazinin ibresi hangi tarafta daha ağır bastı ve Sultan Abdülhamid tiplemesinde dikkat ettiğiniz, zorlandığınız hususlar oldu mu?

Bariz bir yanlış yapmamaya çalışıyoruz. Yarın hesap gününde mesul olmak istemiyoruz. Çok bariz bir hata ve büyük bir yanlış yapmadan insanların ilgisini çekecek şekilde kurgu yapıyor ama gerçekliğe dokunmuyoruz. Biz bir bölümü, ortalama bir sinema filmi uzunluğuna sahip bir dizi çekiyoruz. Dizinin seyredilebilmesi için tarihsel gerçekliğe zarar vermeden kurgu yapmak zorundayız.

Sultan Abdülhamid'i ekrana taşıırken karşılaştıklarımıza gelirsek... Abdülhamid Han'ı belli bir kesim evliya belli bir kesim "Kızıl Sultan" olarak görüyor. Biz her şeyden önce başrol oyuncusundan, karakteri

padişah olduğuna inandırmasını istedik; bunun için çalışmalarımız oldu elbette. Karaktere hayat veren Bülent İnal güzel bir insan, rolü benimsedi. Karakteri de padişah olarak inandırdı ve sevdirdi.

“

Payitaht Abdülhamid dizisi Filinta'nın devamı gibi oldu esasında. Abdülhamid'in hikâyesi hem çok çekici hem de çok zor. 33 yıllık bir padişahlığı var ama sonunda hüznü bir kayıp söz konusu. Burada şunu belirtiyim: O kayıp belki onuncu senede olacaktı ama Abdülhamid Han saltanatını 33 sene devam ettirebilme kabiliyetini gösterdi.

”

Serdar Bey; hepimizin malumu üzere Sultan II. Abdülhamid'in hikâyesi hüznü biten bir hikâye... Dizinizde bu hazin sonu nasıl işleyeceğinizi ve gelecekte Payitaht benzeri projelerinizin olup olmadığını öğrendikten sonra özellikle genç okur kardeşlerimize kısa bir tavsiye ile bu güzel söyleşimizi sonlandıralım istiyoruz.

Biz o hüznü tarafı anlatmıyoruz aslında projemizde. Sultan; iktidara gelmiş, belli bir süre iktidar olamamış, padişah olmasına rağmen daha sonra yükselişe geçmiş. İşte biz o dönemi anlatıyoruz, son döneme çok da girmek istemiyoruz. Çünkü biz de hüznüleniyoruz.

Bu projemizi nihayete erdirdikten sonra Yavuz Sultan Selim ile ilgili bir film projemiz var, dizi de olabilir. Yavuz Sultan Selim dönemi anlatmayı arzu ettiğimiz bir dönem. Bir de Abdülhamid ile ilgili bir belgesel projemiz var, içeriğinde hem canlandırma hem de röportajlar olacak. Bu projemiz üzerinde çalışmalarımız devam ediyor.

Son olarak genç kardeşlerimize daha çok okumalarını ve kaliteli yapımları takip etmelerini tavsiye ederim. Marifet iltifata tâbidir...

KİMİN HİKÂYESİ

ZEYNEP DEMİR

HAYATIN SAVURDUKLARI

Karanlık ardımıza düşerken biz ışığın eteklerine yapıştık. Yoksa kim ister yerinden yurdundan ayrılmayı. Üzerimize yağın bombalar toprağın bağrında delikler açtı, köklerimiz söküp attı birer birer. Geldik ve sığındık bu şehre. Daha önce gelip yerleşen soydaşlarımız açtılar evlerini. Ardından üç kadın, çocuklarımızı da alıp bu barakaları mesken tuttuk. Dil bilmeyiz, iz bilmeyiz. Burada bir adımız yok. Hepimiz Suriyeliyiz. Yokluk içinde yurt tutmak kolay mı? Kolay mı bilmediğin bir coğrafyada her şeyi sıfırdan başlamak? Nereye gitsek üzerimizde gezinen tuhaf bakışlar. Evet, konuşulanları anlamıyorum belki, fakat yüzlerde gezinen ma-

nayı okumak için dil bilmeye gerek yok.

Varsın derdimiz yokluk olsun, gariplik olsun. Gökten ölüm yağmıyor bu şehirde. Toprak kan kokmuyor, geceleri kırk yerinden örselenmiyor uykularımız, gri bir duman hayallerin üzerine çöreklenmiyor. Hem nasıl da özlemişim kuru çimen kokusunu. Altın başaklarının güneşten çaldığı o ışıltıyı. Fakat önümüz kış. Sığındığımız barakada, kara kışa nasıl dayanacağız? Hadi biz neyse de ya bu sabiller?

Bir gece evin kadınları toplandık sobanın başında. Ben dil bilmediğimden bir iş de bulamadım henüz, evde çocukların bakımıyla ilgileniyorum. Diğer ikisi çalışıyor. Aldıkları, barakanın kirasına ve boğaza anca yetiyor.

Ama kış, ama çocuklar... Biz dayanırız ama ya onlar... Bir yol göster Allah'ım. Hayatın bizi savurduğu bu yerde; bir çıkış, bir ümit, bir el... Kim bilecek hâlimizi? İnsan istifi bu barakalarda gelip de bulacak bizi. Kim derdimizle dertlenecek, kimsesizliğimize uzatacak elini?

"Başka bir eve geçsek..." diyecek oldum, "Heveslenme." dediler, "Kıralar ateş pahası. Gücümüz yetmez bizim." Ama kış, ama çocuklar... Biz dayanırız ama ya onlar... Bir yol göster Allah'ım. Hayatın bizi savurduğu bu yerde; bir çıkış, bir ümit, bir el... Kim bilecek hâlimizi? İnsan istifi bu barakalarda gelip de kim bulacak bizi. Kim derdimizle dertlenecek, kimsesizliğimize uzatacak elini?

Geçen hafta çocukları biraz hava almaya çıkardım. Tek eğlencesi parklar sabillerin. İstedim ki sonbahar güneşi içimizi ısıtsın, kederimiz akıp gitsin toprağa. Yaşlı bir adam geldi yanımıza. Çocuklara pamuk helva aldı. Biraz çekindim önce, kimdir, ne ister ki bizden? Ama sonra...

HAYATIN BELİNİ BÜKTÜKLERİ

Ben emekli astsubayım evladım. Çok savaş gördüm, yokluk gördüm. Fakat bu başka, sabi bunlar daha. Savaş hukukunda var mı kadına namlu çevirmek, çoluk çocuğun kanına girmek? Vah ki ne vah.

Bakma şimdi bükülmüş belimize, çakı gibi askerdik her birimiz. Şimdilerde bu emekli lokalinde vakit geçiriyor, eski günleri yâd ediyoruz. Ediyoruz da, böyle boş boş oturmak bizim harcıma değil evladım. Çok şükür hepimizin birer evi var, birer de emekli aylığı. İnsan ahir ömründe daha ne ister? Karar verdik. Dedik ki el birliğiyle fakiri fukarayı gözetelim, ihtiyacını giderelim. Savaştan kaçan kardeşlerimiz nerelerde yaşıyorlar, araştırdık. Yolumuz şehrin eski sokaklarına düştü. Burada "Kale Dibi" dediğimiz bir yer var. Derme çatma barakalara sığınmış insanlar. Geçen hafta biraz dolaştım oralarda. Genç bir kadıncağız yanında küçük çocuklarla çimlerde oturuyordu. Yanlarına vardım. Dediklerimi pek anlamadılar. Yoldan geçen şekerci imdadıma yetişti. Ufaklıklara pamuk helva aldım. Yüzlerinde çiçekler açtı. El kol işaretiyle anlaştık. Oturdukları sokağa girdik. Aman Ya Rabbim. O küçük barakada mı yaşıyor bu sabiler. Kış kapıya dayandı. Yağmur, kar gökten zembil gibi indiğinde bu sac tavan mı koruyacak onları.

Müsaade isteyip yanlarından ayrıldım. Etraftan sorup so-

ruşturdum. Üç mülteci kadın birbirine sığınmış, diğer ikisi çalışıyor, benim gördüğüm bu kızcağız da çocuklara bakıyormuş. Günlük ameleliğe gidiyormuş kadıncağızlar. Hemen alt sokakta kamyonlar işçi toplarmış, yol kenarlarında çiçek ekip ot yolmakmış işleri.

Mahalleye dönünce durumu açtım bizim eşe dosta. Lokalde tek konumuz kale dibindeki sığınmacılar oldu. Elimizde avucumuzda ne varsa döktük. İlk iş bir ev bakmalı. Aramızda iş bölümü yaptık.

Hayat tüm meşgaleleri serse de önümüze, kedileri okşayan ihtiyar bir el durdurur bir dünyayı.

Yine de eksiklerimiz vardı. Kıyafet, eşya, erzak bulmakta sıkıntı çekmiyorduk, fakat insanlar para vermeye çekiniyorlardı. Onlar da haklı. Kime güveneceksin bu zamanda.

Dün sabah yine erkenden kalkmış sokaktaki kedilere mama veriyordum. Bu da benim meşgalem. Üzülüyorum hayvancağızlara. Hele "Bulut", hele o yaramaz kedi. Bütün gün ağaç tepelerinde. Bir örtü sermiştin ağacın dalları arasına, üşümesin diye. Baktım düşmüş. Düzeltmeye çalıştım. Yoldan geçen genç bir kadın "Amca dur ben hallederim." diye seslendi. Elimdeki poşete baktı. "Kediler için." dedim. O da bu civarda oturuyormuş, her sabah işe giderken bu sokaktan geçiyormuş. Yanında küçük kızı, onu da okula bırakıyormuş. Konuştuk ayaküstü. Söz dönüp dolaşıp Kale Dibine geldi. Baktım çantasını açıp bir şeyler arıyor. "Al amca bu parayı, çorbada tuzum bulunsun." dedi. Bu devirde kim kime güvenip de para verir. "Ben sana güveniyorum amca." dedi, "Kediler için dallara örtü seren insanlara güvenilmez mi hem."

YAŞAMIN ÖBÜR KIYISI

Her sabah olduğu gibi yine bütün telaşelerimi kuşanmış, ufaklıkla yola düşmüştüm. Elinde baston yaşlı bir amcanın sokaktaki meşenin dalları arasında bir bez parçasına uzanmaya çalıştığını gördüm. İlk önce balkondan bir örtü düştü de, teyze hanım amca beyi almaya gönderdi sandım. Meğer hikâye bambaşkaymış...

Karlovy Vary'de toplam 12 tane sıcak su kaynağı bulunuyor. Bu kaynaklardan çıkan suların ısı 76 dereceye kadar çıkabiliyor. Karlovy Vary'de kaldığınız süre boyunca hemen her köşede bulunan şifalı suları ücretsiz olarak içebilirsiniz.

Kartpostal gibi bir şehir KARLOVY VARY

SEHER MERİÇ

Kartpostal dediğimde ne hatırladınız bilemiyorum. Ama benim aklıma eskiden bayramlarda sevdiklerimize ve akrabalarımıza gönderdiğimiz, sevgilerimizi ve iyi niyetlerimizi ilettiğimiz resimli kartlar gelir. Hepsini tek tek elimizle yazardık. Hepsinde de birbirinden güzel görüntüler olurdu... Eee ne derler: "Silah icad oldu, mertlik bozuldu." Dijital dünya ortaya çıkınca kartpostallar da yavaş yavaş yok oldu. Şimdilerde aynı

mesajı tek seferde sayısız kişiye cep telefonlarımızla gönderiveriyoruz. Hem de hiç zahmetsiz. Aslında hangisi daha iyi bilemedim. İşte o kartpostallarda birbirinden güzel çiçek, şehir ya da manzara fotoğrafları olurdu. Bizler de içlerinden en beğendiğimizi alırdık.

Bu ay size aynı o kartpostalardaki manzaralara benzeyen bir şehri anlatacağım. Burası Çekya'nın turistik ve şirin kenti Karlovy Vary. Okunuşunu sizin için kolaylaştı-

mak isterim: "Karlo Vari." Bu küçük kent; renkli mimari yapıları, şifalı suları ve yeşil doğası ile ziyaretçilerine âdeta bambaşka bir dünya sunuyor. Hatta Hitler'in, güzelliğine hayran kaldığı için zarar vermekten kaçındığı kent olarak rivayet edilen Karlovy Vary, gezilecek yerleri sınırlı olsa da son derece büyüleyici.

Prag'dan yola çıktıktan yaklaşık olarak iki buçuk saat sonra buraya ulaştık. Ama eğer toplu taşıma ile gelecekseniz

55 bin civarı nüfusa sahip Karlovy Vary, dünyanın en önemli kaplıca kenti. Bu nedenledir ki dünya tarihine damgasını vurmuş pek çok lider, sanatçı ömründe en az bir kez burada kalmış. Ünlü Alman filozof Karl Marx, ünlü psikiyatrist Sigmund Freud, Beethoven, Tolstoy bunlardan birkaçı.

Prag Otobüs Terminali'nden ya da Prag Havaalanı'ndan kalkan sarı renkli Student Agency otobüsleriyle Karlovy Vary'ye gidebilirsiniz. Bu kaplıcalar kentini aslında 4 ila 5 saatte gezebilirsiniz. Yani sabahtan burada olursanız benim gibi epey bir vaktiniz olur gezmek için.

Bu kaplıcalar kente tur otobüslerini almıyorlar. Kentin hemen dışında bir alana park edilmiş birçok tur otobüsü gördüm. Burada inen yolcular, şehir içinde dolaşı-

mına izin verilen bizim de-yimimizle belediye otobüslerine biniyorlar. Yaklaşık beş dakikalık bir yolculuktan sonra merkeze varıyorsunuz.

Meydana indiğimizde tarihî hamamla karşılaşıyoruz. Burada hamamlara "lazne" adı veriliyor. Çevresinde onlarca otel olduğunu söylemeliyim. Bizim ülkemizden farklı olan bir şey var burda. Buradaki otellerde termal su bulunmuyor. Eğer kaplıca suyundan faydalanmak isterseniz hamamlara gitmeniz gerekiyor.

Günümüzde hâlâ birçok ünlü isim tarafından ziyaret edilen Karlovy Vary, Kral IV. Karl tarafından bir av esnasında keşfedilmiş. Avladığı bir geyiği getirmek için koşan köpeğin düştüğü suda çılgık atmasından şüphelenen Kral, yaverlerini çağırmış ve köpeği bu yüksek sıcaklıktaki kaynar sudan çıkarttırmış.

Şehir içinde farklı yerlerde bu laznelerden çokça mevcut. Konaklayabileceğiniz çok sayıda otel var. Fakat size tavsiyem önceden rezervasyon yaptırmanız. Rehberimizden öğrendiğim kadarıyla burası bütün Avrupa'da pek bilinen bir şifa merkeziymiş. O yüzden erken rezervasyon önemli ve her bütçeye göre otel var.

55 bin civarı nüfusa sahip Karlovy Vary, dünyanın en önemli kaplıca kenti. Bu nedendir ki dünya tarihine damgasını vurmuş pek çok lider, sanatçı ömründe en az bir kez burada kalmış. Ünlü Alman filozof Karl Marx, ünlü psikiyatrist Sigmund Freud, Beethoven, Tolstoy

Şehri gezerken sokaklarda farklı sıcaklık derecelerinde şifalı suyun aktığı çeşmelerle karşılaşabiliyorsunuz. Ama size tavsiyem benim gibi avucunuza alıp içmeye çalışmayın. Yanarsınız.

bunlardan birkaçı. Yazıma başladığımdan beri aklımda ama hep açıklamayı unutuyorum. Karlovy Vary, "Kralın Banyosu" anlamına geliyor.

Hadi size nasıl keşfedildiğini de anlatayım, hazır yeri gelmişken... Günümüzde hâlâ birçok ünlü isim tarafından ziyaret edilen Karlovy Vary, Kral IV. Karl tarafından bir av esnasında keşfedilmiş. Avladığı bir geyiği getirmek için koşan köpeğin düştüğü suda çılgık atmasından şüphelenen Kral, yaverlerini çağırmış ve köpeği bu yüksek sıcaklıktaki kaynar sudan çıkarttırmış. 1370 yılında Kral tarafından keşfedilmiş olan kaplıca kenti Karlovy Vary'de bu hikâyenin gerçekleştiği

nokta hâlâ muhafaza ediliyor. Küçük bir çeşme ile korunan bu noktanın hemen üstünde de keşif hikâyesini anlatan bir tablo yer alıyor.

Hadi madem bu şifalı sular-
dan bahsetmeye başladık,
devamını getireyim. Kalovy
Vary'de toplam 12 tane sı-
cak su kaynağı bulunuyor.
Bu kaynaklardan çıkan su-
ların ısı 76 dereceye kadar
çıkabiliyor. Karlovy Vary'de
kaldığınız süre boyunca he-
men her köşede bulunan
şifalı suları ücretsiz olarak
içebilirsiniz. "Peki, nasıl?" de-
diğiniz duyar gibiyim. Şehri
gezerken sokaklarda farklı
sıcaklık dercelerinde şifalı
suyun aktığı çeşmelerle kar-
şılaşılabiliyorsunuz. Ama size
tavsiyem benim gibi avucu-
nuza alıp içmeye çalışmayın.
Yanarsınız.

İşte bu suları yürürken bile
rahatça içebilmeniz için
Karlovy Vary'ye özgü, fiyatı
3 Euro'dan başlayan ibrikli
bardaklardan satın almanızı
tavsiye ederim. İbrikli bardak
dediğime bakmayın. Bildi-
ğiniz seramik kupalara kulp
eklenmiş. Suyu bunun içine
doldurunca biraz bekleti-
yorsunuz. Su, içebileceğiniz
dereceye geldiğinde ibrikten
yavaş yavaş yudumlayabilir-
siniz. Mide hastalıklarına iyi
geliyormuş. Tadına gelince
bildiğiniz acımsı, ekşi kaplıca
suyu. Ama yüzünüzü ekşit-
meyin. Ne de olsa şifa...

Bu kaplıcalar kentinin tam
ortasından küçük bir dere
akıyor. Derenin her iki tara-
fında oldukça eski ama gü-
nümüzde otel olarak kulla-
nılan binalar bulunuyor. Bir

tanisinin üzerinde 1870 yılın-
da yapıldığına dair bir tablo
vardı. İçimden tam bir film
platosu diye düşünürken bizi
gezdiren rehberimiz burada
birçok ünlü filmin çekildiğini
söyledi. Tabii hazır mekân,
masrafsız... Derenin tam sa-
ğa doğru kıvrıldığı yerdeki
otele dönerek "İşte burası da
James Bond filmlerinden bi-
rinin çekildiği mekân." dedi.
Dedim ya birbirinden ünlü
oteller bulunuyor burada.

Otellerin önünden biraz
daha devam edince hemen

**Sıcak su
kaynakları-
nın beslediği
birçok otel
ve kaplıca
merkezi olan
Karlovy Vary;
her yıl şifa
arayan binler-
ce turiste ev
sahipliği yapı-
yor. Kim bilir
belki sizin de
bir gün yolu-
nuz buraya
düşer...**

arka sokakta "Pazar Yeri" adlı
ahşaptan yapılmış sevimli bir
alan var. Biz gittiğimizde ta-
dilatta olduğu için kapalıydı.
Pazar Yeri'nden çıkmamız bi-
raz zor oluyor. Çünkü bu böl-
ge hediyelik eşya satıcılarıyla
doludur. "Ne alsak, ne alsak?.."
derken epey vakit harcıyoruz
burada. Ve hiçbir şey alama-
dan kendimizi Roma İmpa-
ratoru'nun da kullandığı bir
hamamın önünde buluyo-
ruz. Kapı girişinde o kadar
çok sütun var ki bu yüzden
buraya "kolonad" adı veril-
miş. Bu kaplıcanın hemen
karşısında Napolyon'un ko-
nakladığı bir otel olduğunu
da rehberimizden öğreniyo-
ruz. Kimler gelmiş, kimler
geçmiş buradan...

Aaa az kalsın unuttuyordum.
Meydanın az ilerisindeki köp-
rünün üzerinde, "oplatky"
adı verilen, Karlovy Vary'de
XVIII. yüzyılda üretilmeye
başlanan ince kağıt helvalar-
dan satan bir büfe görecek-
siniz. Kağıt helvanın birkaç
çeşit aromasını satıyorlar
ve ısıtarak veriyorlar, dene-
menizi tavsiye ederim.

Sıcak su kaynaklarının bes-
lediği birçok otel ve kaplıca
merkezi olan Karlovy Vary,
her yıl şifa arayan binlerce
turiste ev sahipliği yapıyor.
Kim bilir belki sizin de bir
gün yolunuz buraya düşer...
Aslında anlatacağım daha
bir sürü şey olmasına rağ-
men bana ayrılan bölümün
sonuna geldiğimi hissediy-
yorum. Her zaman dediğim
gibi: "Benim anlatamadık-
larımı sizler görün..." Renkli
evleri ve tertemiz havasıyla
eminim bu şehir sizi de bü-
yüleyecektir.

Ölümün sırrına sahip olmak

AHMET HAMDİ TANPINAR

Ş

ark için "ölümün sırrına sahiptir" derler. Fakat şark milletleri içinde dahi ona bizim kadar hususî bir çehre veren, her türlü lâubalilikten sakınmakla beraber, onu ehlîleştiren, başka millet pek yoktur. Ve bunu ne kadar basit unsurlarla yaparız: sade mimarîli bir türbe çok defa tahtadan sırasına göre oymalı ve zarif, bazen de düz ve basit bir sanduka, birkaç işlenmiş örtü veya düz yeşil çuha, bir kavuk, bir tuğ... İşte cedlerimize ebedî hayatı tecessüm ettirmeye yeten malzeme bunlardan ibarettir. Bu kadar fakir unsurlarla hazırlanan âbidede ferdî hayatı hatırlatan tek çizgi, isimden ibarettir. Evet, tekbir isim, ancak milyonlarla ölçülen bir mesafeden bize ışıkları göndermekte devam eden sönmüş bir yıldız gibi, ölümün uzaklığından bir ömrün hatırasını tazeler, içindeki ölüden ziyade ölüm için yapılmış olan bu küçük fakat muhayyileye hitap etmesini bilen âbide, eski Türk şehirlerinin ortasında yaşanan zamanla ebediyet arasında aşılması çok kolay bir köprü gibi âdeta üçüncü bir zaman teşkil ederdi. Ölümler bu basit ikametgâhlarından sokağın bütün hayatına şahit olurlardı. Zaten ramazan, bayram, kandil, büyük zaferler, sevinç ve kederlerimiz, hepsini onlarla paylaşırdık.

Ahmet Hamdi Tanpınar,
Beş Şehir, Dergâh Yayınları,
İstanbul, 2014.

Bir kitaptan istediğiniz en temel hususlar olan işlenilen konunun ilgi çekiciliği, olay kurgusunun başarısı, dilin akıcılığı ve anlatımın sizi koskoca bir merak serüveninin içine çekmesi gibi özelliklerin tamamını ihtiva eden 510 sayfalık bu eseri elinizden düşüremeyecek, "Acaba bir sonraki sayfada beni ne bekliyor?" sorusunu sürekli sorarak kısa bir sürede tamamlayacaksınız.

Son zamanların popüler kavramlarından biri "algı yönetimi". Bu kavram, hızla gelişen teknolojinin doğal bir mahsülü gibi görülüyor günümüzde. Ama sandığımızdan çok daha kadim ve sağlam temeller üzerine kurulmuş bir sistemle karşımıza çıkmakta... "İnsan insanın kurdudur." der, İngiliz felsefeci Thomas Hobbes. Algıları manipüle etmek aslında bir bakıma bu sözün bir tezahürüdür. Ki bu manipülasyonun ne denli derin yaralara/sorunlara sebebiyet verdiği de hepimizin acı tecrübelerle malumudur.

Vladimir Bartol'un ilk kez 1938 yılında Slovenya'da yayımladığı "Alamut" isimli eser; temelde az önce zikrettiğimiz hususları konu edinerek tarihin gördüğü en büyük manipülatif teröristlerinden biri olan Hasan Sabbah'ı; algılarını, benliklerini ve kişiliklerini onun eline bırakarak birer ölüm makinasına dönüşen Haşhaşîleri; Hasan Sabbah'ın sinsi ve kıvrak zekâsı ile bir tarafını ordugâh diğer tarafını ise cennet bahçelerinden bir bahçe hâlinde tanzim ettiği tarihin en gizemlilerinden biri olan Alamut Kalesi'ni; dönemin küresel siyasetine yön verenlerin başında gelen Nizâmülmülk'ü ve nice sayısız karakterin birbirinden farklı ve ilgi çekici hikâyesini anlatıyor bize.

ALAMUT

MUHAMMED KÂMİL YAYKAN

"Fedailerin Kalesi" üst başlığıyla karşımıza çıkan "Alamut"ta yetenekli pek çok gencin kandırılarak nasıl birer intihar komandosuna dönüştüğünü, evlerinden zorla kaçırılan genç kızların hangi eğitimler ve vaatlerle kullanıldığını, dinî bilgisi derin olmayan toplulukların ne kadar kısa bir sürede ve kolayca aldatılabileceğini okuyorsunuz. Ve tüm bunlardan hareketle terörün, bundan ziyade inancın; bu amaçla kullanılabileceğini, tarihin ilk dakikısından beri sürekli var olduğunu ve dönem adlandırmasına göre Haşhaşî, Batınî, FETÖ ya da farklı isimlerle anıldığını/anılacağını müşahade ediyorsunuz.

İyi okumalar.

Bulutlara yazılmış masallar

FİLİZ ADALI

"Ö

nce kelam vardı", Batı literatürünün mihenk taşlarından olan bu ifadenin yorumlarından biri de kelamın logos yani akıl olduğu şeklindedir. Sekizinci Gün filmi bu ifadeye bir göndermeyle "Önce müzik vardı" sloganıyla çıkar karşımıza. Rasyonel akla ve pozitivizmin ilkelerine, kendi literatürü üzerinden ironik bir eleştiridir bu tutum. Filmin ismi de benzer bir retoriğin büyümlü fenere yansımasıdır. Batı kültürünün yerleşik dinî algısı, Dünya'nın yedi günde yaratıldığına bir naziredir.

İşlerinin yoğunluğundan dolayı çocuklarına bir türlü yeterli vakit ayıramayan Harry'nin George ile karşılaşmasıyla başlar film. Ailesi tarafından bakım evine yerleştirilen down sendromlu George, annesinin ölümü üzerine bakımeviden kaçmış ve yolda ufak bir kaza atlatmıştır. Bu kaza sonunda George (Pascal Duquenne) ve Harry (Daniel Autevill) arasında sınırsız bir dostluk kurulur.

Psikanalistlere göre insanlık tarihi; insan doğası ile ürettiği kültürün, inşa ettiği medeniyetin çatışması tarihidir. Filmde insan doğası George karakteri üzerinden temsil edilir. Harry ise aklın var ettiği yapaylığı temsil eder. George, filmde doğal olan ile yapaylığın arasına köprüler kurmaya çalışır. Fazlalıklarıyla haya-

Jaco Van Dormael'in farklılıkların bizi özel kıldığını anlatan filmi, kurgusu kadar oyunculuk başarısı üzerinden de dikkat çekicidir. Film; başrol erkek oyuncularına, 1996 Cannes Film Festivali'nde en başarılı erkek oyuncu ödülünü getirmiştir. George karakterini başarılı şekilde beyaz perdeye taşıyan down sendromlu oyuncu Pascal Duquenne performansı ile göz doldurur.

tı zenginleştirir. Kelimelerin gücüne inanır. Her bir tanımlama onun dilinden döküldüğünde anlamı katlanarak büyür ve Harry'ye yansır. George, Harry'ye "Arkadaşım" dediğinde artık bu kelime her türlü kirden, çıkar ve beklentiden silinmiş, asli hüviyetine kavuşmuştur. Film bu doğallığın üzerine inşa eder kurgusunu. Gücünü George karakterinde müşahhaslaşan saflıktan alır. Filmin ilk sahnelerinden birinde geçen "Çimleri biçtiğiniz anda çimler ağlar." sözü bu saflığı çarpıcı bir şekilde ifade eder.

George kendisinin Moğol olduğu kanısındadır. Bu kanısında etkili olan çekik gözleri değildir sadece, arka planda Moğolların eylemleri üzerinde hâkim olan duygunun akıl değil içgüdü olması vardır. Dans ederken, şarkı söylerken zaman ve mekânın sınırlarına aldırma içinden geldiği gibi hareket eder. İnsanların tuhaf bakışlarını önemsemez. Medeniyetin yerleşik kurallarına uymaz. Peki, ne kadar doğrudur bu; medeniyet bizi kısıtlayan demir halkalar mıdır, yoksa bizi koruyan istendik sınırlar mı? Ya da her ikisi de... Zira aklın süzgecinde geçmeyen içgüdü de insanlık tarihi için bir felakettir.

Kıskançlık da diğer pek çok duygu gibi yapay bir duygu olarak ele alınır. Kıskançlığın kültüre mahsus bir özellik olduğunun altı çizilir. Filmde medeniyet eleştirileri bununla da iktifa etmez. Giderek abartılı, aşırı, haksız bir eleştiri gözlenir. Toplumun var ettiği ve bireye dayattığı normlar ile bireyin arzuladığı o sınırsız özgürlük... Fakat asıl olan bu iki iteneğin çarpışması ve birinin galip gelmesi değildir. Film bu çatışmadan beslense de hakikat, insanın kendi yaratılışını yadsımadan ürettiği medeniyetin paha biçilemez bir değerde olduğudur.

İçinde yaşadığı kültürün tam bir nesnesi hâline gelen Harry, George'tan etkilene başlar, onun doğallığı bulaşıcıdır. George, Harry'nin vicdanının kısılmış sesini açar âdeti. Bu dünyadan uzakta, kendi içinde yaşadığı ağaçlara sarılıp, çimlere uzanıp, uğur böceklerine dokunduğu bulutları seyrettiği dünyasını Harry'ye açar. George'un dünyası herkesi içine alabilecek kadar geniştir. Toplum tarafından kabul görmemesini ise "Beni neden sevmediniz?" feryadıyla dile getirir. Herkesi sevebilme yeteneğiyle donatılmış olanın kimse tarafından sevilmemesinin açmazıdır bu.

Ağladığı anlarda sığındığı, huzur bulduğu tek yer annesini gördüğü rüyalar ve kurduğu hayallerdir. Tam sarılıp koklayacağı zaman güvercin olup uçan annesi. Anne onun dünya ile kurduğu yegâne bağıdır. Geleceğe tutunmanın sembolüdür. Uçmak kadim kültürlerden itibaren özgürlüğün de simgesidir. Kanatlarını ardına kadar açan insan yeryüzünün bütün sınırlarını ardında bırakır ve maviliğin derinliklerine yol alır. Özgürlüğün imgesi kuşlar, filmde George'a başka bir hayatın var olduğunu hatırlatır. Bu yeni dünyada bulutlara yazılmış masallar vardır.

George'un bir türlü intibak edemediği toplumsal yaşantı onu giderek yalnızlaştırır. Film, beslendiği çatışma ile nihayete erer. George karakteri teslim olmadığı, boyun eğmediği toplumsal normlar karşısında doldurulamaz bir boşlukta bulur kendini ve hayatına son verir. İnsanı sınırlayan, onu belirli bir biçime sokan kalıplar aynı zamanda insanı muhafaza eden kalıplardır da. George kalıpları reddederken kendini savunmasız bırakır. Harry ise bu karşılaşmadan kazançlı çıkan taraftır. George onun hayatının akışını değiştiren, ona kaybettiği renkleri hatırlatan bir öğretmene dönüşmüştür. Çatışma sona ermiş, insan doğasının bu iki kutbu ortak paydada buluşmuştur. Artık ne George ne Harry vardır. Ortaya çıkan şey, kendi doğası ile uyumu yakalayan modern insandır.

DESTANINI

düşmanına yazdıranlar

NERMİN TAYLAN

Tarihçi Yazar

Artık hasta adam denilen bir devletin her cepheden hedef alındığı; asırlara kök salmış varlığının ilmek ilmek sökülmeğe çalışıldığı, hoşgörü, adalet, ihsan ve inayet temelleri üzerinde varlık mücadelesi verirken âdeta boğazı sıkılarak son nefesinin iştahla beklendiği; kökü derinlerde, hesabı cethellerde olan bir savaştır Çanakkale...

Kendisini yok etmeye gelen milletlerin esir düşen askerlerine, atalarına yakışır bir şekilde muamele etmekten geri durmayan, Türk'ün hoşgörüsünü bu en çetin savaşta dahi cihana ispat noktasında şecaat gösteren bir milletin savaşıdır Çanakkale...

Orada yaşananlar ancak bir milletin yüreğindeki iman

gücüyü süper güçlere meydan okumasıdır. "İstanbul elden giderse aldığımız eğitimin ne önemi vardır!" diyen mekteplilerin akıttıkları şehit kanlarıyla yazılan zaferin ismidir Çanakkale...

"Ya şehit ol, ya gazi. Yeter ki bu vatana düşman ayak basmasın." diyen kahraman annelerin yüreklerindeki acı ve gururun tezahürüdür Çanakkale...

Tarihî serüvenine baktığımızda; Türk Milleti, savaş taktikleri ve cesareti doğrultusunda kazandığı zaferlerin yanı sıra savaş hengâmesinde gösterdiği kahramanlık, esirlere olan muamele ve savaş kurallarına aykırı davranmamasıyla dünya milletlerince daima takdir edilmiştir. Öyle ki; aradan 101 yıl geçmesine rağmen ordumuzun cephe-

Kendisini yok etmeye gelen milletlerin esir düşen askerlerine, atalarına yakışır bir şekilde muamele etmekten geri durmayan, Türk'ün hoşgörüsünü bu en çetin savaşta dahi cihana ispat noktasında şecaat gösteren bir milletin savaşıdır Çanakkale...

deki mertliği, düşmana karşı şefkatle muamelesi ve misafirperverliği hâlâ konuşulmaya devam ediyor.

Yakalandıktan sonra İstanbul'a getirilen AE-2 denizaltısı mürettebatından Charles Suckling, esir edildiği andan itibaren yaşadıklarını kendi el yazısıyla günlüğüne şu şekilde aktarmıştır:

"Gemiden indikten sonra tek sıra hâlinde yürüyerek askerî barakalar olduğunu düşündüğüm bir yere getirildik. Yolda yürürken sanki İstanbul halkının hepsi bizleri görmek için yol kenarına dizilmişti. Halktan herhangi bir düşmanlık gösterisi olmadı. Askerî barakalara geldiğimizde Türk bahriyeli elbisesi ve paltolar, terlik ve fesler dağıtıldı. Daha sonra üzerimizden alınan kıyafetler

götürüldü ve içtima edilip fotoğraflarımız çekildi. Bir tercüman aracılığıyla bize hitap eden Türk komutan kendimizi birer esir değil, Türk Devleti'nin onurlu misafirleri olarak kabul etmemizi söyledi. Ne istersek kendisine söyleyecektik ve o da elinden geleni yapacaktı. Türk komutanlar bizi sükûnetle ve kibarca dinliyorlardı. (Argus Gazetesi, 3 Mayıs 1915.)"

Bir başka savaş esiri Teğmen John Pitt Cary'nin ülkesine döndükten sonra kaleme aldığı esaretle ilgili anıları şöyle: "Diğer subaylarla aynı evi paylaştım. Afyonkarahisar'da kaldığım süre içerisinde kara kalem çizimler ve yağlı boya tablolar yaptım. Bahçede bulduğum bir kaplumbağayı besledim..."

İstanbul'da esaret altında olan S.T Bell ise yazdığı kısa raporda denizaltının batışından sonra kendilerini vuran Sultanhisar torpido gemisine alınarak önce Çanak bölgesine götürüldüklerinden, daha sonra yine aynı gemi ile İstanbul'a getirildiklerinden bahseder. İstanbul'da kendilerine kuru elbiseler ve tütün verildiğini anlatan Bell, anılarında, "Bizlere iyi davranıldı, ancak denizaltımızın hareketleri ve daha başka denizaltının olup olmadığını sorgularken birkaçımıza sert davranıldı. (The Egyptian Gazette 19 Haziran 1915, s. 4.)" diye yazmıştır.

Savaşın devam ettiği ve en ağır çarpışmaların yaşandığı anlarda bile yaralı ve aç olan düşman askerlerine fedakârane muamele eden Türk askeri hakkında Argus Gaze-

tesi'nde "Düşünceli ve Saygılı Türk Askeri" başlıklı bir mektup yer almaktadır. Gazetede yer alan makaleye göre, yaralanıp tedavi için yattığı hastaneden arkadaşına mektup yazan Avusturyalı Çavuş H. D. Collyer, şunları anlatır:

"Türklerin aslında iyi insanlar olduğunu biliyorum. İşte bunu kanıtlayan hatırladığım üç olay; bir keresinde on iki yaralı askerimiz, cephede Türk Kızılay ekibi tarafından bulunur. Esir alınmazlar. Yaraları sarılır ve kendilerine: 'Sizinkiler gelip sizi alırlar.' deyip giderler. Bir başka sefer Türk askeri, yaralı ve yürüyemeyen bir askerimizi bulur. Yaralarını temizleyip sarar. Onu kuytu bir yere yerleştirir. Arkadaşları tarafından bulunması gecikebilir endişesiyle de yanına, bisküvi ve su bırakır. Yine bir başka Türk, yaralı bir askerimizin yarasını sarar ve hemen gitmesini, aksi takdirde bir Alman subayı gelirse her ikisini de vuracağını söyler."

Türk Milleti, savaş taktikleri ve cesareti doğrultusunda kazandığı zaferlerin yanı sıra savaş hengâmesinde gösterdiği kahramanlık, esirlere olan muamele ve savaş kurallarına aykırı davranmamasıyla dünya milletlerince daima takdir edilmiştir.

Anadolu'nun 80 bölgesinde kurulmuş Usera Kamplarında esir alınan yüzlerce subay ve binlerce asker vardı. İtilaf askerlerine esaretten ziyade misafir hissi veren bu dikensiz, telsiz mekânlarda, asla bir taşkınlığa ve işkenceye mahal verilmiyordu. Korku, ümitsizlik ve büyük endişe içerisinde kamplara gelen İtilaf askerleri öldürülecekleri beklentisiyle geldikleri kampta misafir muamelesi gördüklerinde şaşkınlığa uğruyor ve bu şaşkınlıklarını yazmış oldukları mektuplarında ve bizzat şahit oldukları olayları kaleme alırken detaylarıyla anlatıyorlardı. Yaralı hâlde esir düşen bir Anzak askerine Miralay Hüseyin Bey'in "Savaşmıyorsan misafirsin, korkma artık emniyettesin. Biz Türkler misafirperver bir milletiz." sözleri cephe gerisindeki ilişkileri özetler nitelikteydi.

Sözlerimizi 19 yaşında geldiği Çanakkale Savaşı'nda yaralanıp esir edildikten sonra sakat kaldığı için ülkesine yollanmış Yeni Zelandalı Tony Fagan'ın, 1982 yılında kendisine Çanakkale Savaşı sorulduğunda asırlara ders niteliğinde olan cevabıyla sonlandıralım:

"... Evet, Gelibolu'yu hâlâ düşünüyorum. 'Hiçbir savaş buna değer miydi?' diye soruyorsunuz. Ayrıca, şu beyaz haçlar altında gömülü yatan, Yeni Zelanda'nın en seçkin evlatlarına da sorabilirsiniz. Tüm bunlara değer miydi? (Shadbold, M. Op.cit. sy.22, s.17-18.)"

Çanakkale'de can veren şanlı kahramanlara rahmet ve minnetle...

Misk taşıyan mı körük üfüren mi?

CÂNÂN CEHRİ AKYOL

Diyanet İşleri Uzman Yardımcısı

Dost... Hâlimizden anlayan... Derunu-muzdakileri, lisanımızda kalıba girmen- den önce en saf hâlleriyle keşfeden... Bizi, biz yapan bir parçamızdır ya da bizi biz yapan her ne varsa ona vâkıf olan, paylaşan- dır dost. Soğuk ve karlı bir gecenin sabahında gönül rahatlığıyla uyandırabildiğimiz, sorular ve sorunlar içinde tükenmiş gönlümüze sükûnet verendir. Bizi yeni baştan ihya eden, yarının ufuk çizgisine gö- zümüzü çevirmemizi sağlayan her şeyi samimiyet dolu bir tebessümle paylaşandır dost. Peki, dostun veya dostluğun hakikati, doğruluğu veya yanlışlığı olur mu? Olur... Varlığıyla hikâyemize anlam katan, varlığımızla hikâyesine anlam kattığımız; hâl veya lisan diliyle hasbihâl ederken his ve anlam dünya- mızın çoğaldığını, coştüğünü hissettiğimiz; bize bir vahidin iki parçasından biri olma bahtıyarlığını yaşa- tandır hakiki dost, doğru insan... Peki, ya yanı başı- mızdaki dost bildiğimiz, yanlış kişiye!

Hakiki dost eşsiz bir hediyedir. Kerim Rabbimizin ih- san ettiği gönül neşesi, fikrimizi ve zikrimizi geliştir-

rendir. Yanlış kişiyle dostluk ise dalalettir, eziyettir. Bu yüzden seçimi hüsnüniyet bir kalple ama dikkat- li bir bakışla gerçekleştirmek gerekir. Seçimlerimiz bizi eşsiz bir hediyeye ulaştırabileceği gibi gönlümü- ze keder, varlığımıza yük olabilecek bir eziyete de götürebilir zira. Ulaşılabilecek bu iki menzil arasındaki farkı Allah'ın Resulü çok güzel tasvir buyurmuştur bizlere: "İyi arkadaşla kötü arkadaş misk taşıyan kimseyle körük üfüren kimse gibidir. Misk taşıyan ya onu sana ikram eder yahut sen ondan (miski) satın alırsın ya da ondan güzel bir koku duyarsın. Körük üfüren kimse ise ya elbiseni yakar ya da ondan kötü bir koku duyarsın." (Müslim, Birr, 146.)

Bir seçim... İnsana hediye olabildiği gibi eziyet de olabilecek bir seçim... Bir zamanlar yiğit bir adamın başından geçenler tam da bunu anlatmaktadır. Hikâye bu ya; ejderhanın biri, bir ayıyı yakalamış parçalamaya çalışıyormuş. Oradan geçen yiğit bir adam ejderhanın pençesinden ayıyı kurtarmış. Bu yiğit adamın keremine hayran kalan ayı, onun pe- şine takılmış, sadık bir dost gibi olmuş. Bu durumu

gören bir arkadaşı, ona hayretle "Bu ayıyla ne işin var?" diye sormuş. Yiğit adam olanları anlatmış. Arkadaşı, "Sakin ayıya güvenme! Yanlış seçim yapma! Ahmağın dostluğu düşmanlıktan beterdir." diyerek onu uyarmış. Ama nafi... Yiğit adam, arkadaşının bunu hasedinden söylediğini düşünerek "Sen ayıya ne bakıyorsun, onun sevgisini görsene!" demiş. Arkadaşı, "Ahmakların sevgisi aldatici bir sevgidir. Gel beraber bu ayıyı yanından uzaklaştıralım. Sana zarar verecek diye korkuyorum." demiş, ama arkadaşını ikna edememiş. Peşinden gelmesi için ısrar eden arkadaşına "Var git işinin başına. Beni bırak. Zaten uykum geldi." demiş. Adam, "Ne olur dosta uy da akıllı birisinin himayesinde, gönül sahibi bir dostun civarında uyu." diyerek onu bir kez daha ikaz etmiş. Ama yiğit adam, arkadaşının ısrarından rahatsız olup ondan yüz çevirmiş. "Bu galiba bir katil, bana kastetmeye geldi yahut bir şey umuyor, dilenci ve külhane adamın biri yahut da beni bu ayıyla korkutma hususunda evvelce dostlarıyla bahse girmiş olmalı..." diye düşünmüş. Hiçbir sözünün yiğide tesir etmeyeceğini anlayan adam, onun yanından uzak-

laşmış. Yiğit adam bir ara uykuya dalmış. Bu sırada yüzüne bir sinek konmuş. Ayı sineği kovmuş. Sinek ilk önce kaçmış ama tekrar adamın yüzüne konmuş. Ayı, adamın yüzünden sineği kovaladıkça sinek biraz uçup tekrar adamın yüzüne konuyormuş. Sonunda bu duruma dayanamayan ayı kocaman bir taş alıp sineği ezmek için adamın suratına fırlatmış.

Sevmek, âdemoğlunun özüne nakşedilmiş en güzel hasletlerden biri... Ve sevilme insanın kurak bir toprakta dahi açabilmesine imkân veren can suyu... Ama sevginin kime hasredildiği ve sevilme eyleminin kaynağının kim olduğu, onun sevgisinin bizdeki etkisi, sevmek ve sevilme kadar önemli değil mi? Tıpkı dost sevgisinde olduğu gibi... Bu noktada durup bir düşünmek gerekmez mi? Kelamıyla, hâliyle ve edasıyla bize misk taşıyan mı yoksa bizdeki etkisi kolları körükleyerek eziyetten öteye gitmeyen mi hakiki dost olabilir gönlümüze? Varlığımızın anlamına varlığıyla daha da anlam katan kadim dostların hayatımızda baki olmaları için seçimlerimizi iyi yapmak lazım vesselam...

HAYATINI RESÛLULLAH'A (S.A.S.) HİZMETE ADAYAN

Abdullah b. Mesud (r.a.)

YRD. DOÇ. DR. SALİH KESGİN

Rahmet Peygamberi'yle insanlığa ilettiği mesajlar vesilesiyle tanışan Abdullah b. Mes'ud, Mekke ulularının tehditlerinin aksine şehadet getirerek teslim olur Yüce Resul'e. Akabinde, yanında çalıştığı Ukbe b. Ebi Muayt'tan ayrılıp Hz. Peygamber'in yanına gelir ve kendisini gece-gündüz onun hizmetine adar. Öyle ki, Peygamber'in evindeki hâllerini, herhangi bir yere gittiği zamandaki tavır ve hareketlerini, uyuduğunda veya uyandığı zamanki durumlarını sahabe içinde en iyi bilen kişi odur artık. Nitekim, Hz. Peygamber kendisine "Ey Abdullah! Ben seni nehy etmedikçe, sen perdeyi kaldırıp benim gizli konuşmalarımı da dinleyebilirsin." diyerek kendisine olan güvenini ifade eder, nihayetinde.

Mekke'de Hz. Peygamber'den sonra ilk defa Kur'an'ı açıktan okuyarak müşriklerin saldırı ve tepkilerine maruz kalan- dir İbn Mes'ûd.

Hz. Peygamber'in ashâbı bir gün, "Kureyş, şimdiye kadar bu Kur'an'ın sesli olarak okunduğunu duymadı. Kim bunu onlara duyuracak?" diye konuşurken o, "Ben!" diye öne atılınca ashâb, "Senin bunu yapman konusunda tedirginiz. Biz, kendisini Kureyş'in tavrına karşı koruyacak bir aşirete sahip birinin bunu yapmasını istiyoruz." cevabını verirler. Ancak İbn Mes'ûd isteğinde ısrar edip, "Beni bırakın, muhakkak ki Allah beni koruyacaktır." cevabını verir ve ertesi gün kuşluk vakti, Kâbe'de Kureyş'in ileri gelenlerinin yanında yüksek sesle "Rahman" suresini okumaya başlar. Bedeli olacaktır bu tutumunun ve İbn Mes'ud, hunharca darb edilerek

bu bedeli öder. Sahabe-i kiram onun halini görünce; "İşte biz de senin için bundan korkuyorduk." dediklerinde; tüm yaralarına rağmen gönlü ferah bir şekilde: "Allah'ın düşmanları bana hiçbir zaman şimdiki kadar basit görünmemişlerdi. Eğer isterseniz onlara yarın yine aynısını yapayım." cevabıyla mukabelede bulunacak derecede merttir o.

Önce Habeşistan'a hicret eden ilk grubun içinde yer alandır Hz. Abdullah; daha sonra Medine'ye hicret eden sahabe arasında yer alarak iki hicrete de katılma faziletini elde edendir.

Medine'de İbn Mes'ûd ve annesi için, Mescid-i Nebevî'nin arka tarafında, oturacakları bir ev ayrılır ve Peygamber'in evine rahatça girip çıkmaları için kendilerine izin verilir. Hatta bu yakınlık sebebiyle dışarıdan gelen birçok kişi onu, Hz. Peygamber'in ailesinden zanneder. Bu derece yakındır Resûlullah'a (s.a.s.). Ondan, zaruri durumlar haricinde ayrılmayan, bütün ömrünü Kur'an'a adayan İbn Mes'ud'un ilmî vukufiyeti de emsalsizdir. Bilhassa tefsir ilminde müstesna bir yere sahiptir o. Kendisi bu hususta şöyle der:

"Allah'a yemin ederim ki Allah'ın Kitabı'ndan hiçbir sure yoktur ki onun nerede indiğini en iyi bilen ben olmayayım! Hiçbir ayet yoktur ki niçin indiğini en iyi bilen ben olmayayım... Develerin ulaşabileceği yerde Allah'ın Kitabı'nı benden daha iyi bilen birinin olduğunu bilsem, mutlaka deveye binip ona giderdim."

Hz. Peygamber zamanında yapılan hemen hemen bütün savaşlara katılındı Abdullah b. Mes'ûd (r.a.).

Hz. Peygamber
savaştan sonra
Ebû Cehil'in kılıcını,
kendisine hibe eder.
Ve Uhud savaşında
ortaya çıkan
panik esnasında,
Hz. Peygamber'in
yanından ayrılmayan
dört sahabeden
birisidir o.

Bütün hayatını Peygamber'e hizmete adayıp, onun yanından bir an olsun ayrılmak istemeyen İbn Mes'ûd, sahabe arasında gerek ahlak gerekse dinî tutum ve davranış itibariyle Hz. Peygamber'e en çok benzeyenlerdendir.

Bedir Savaşı'nda savaştan önceki gece keşif kolunda görev alan ve savaş sonunda yaralı olarak bulunduğu Ebû Cehil'e hak ettiği dersi verendir ki Hz. Peygamber savaştan sonra Ebû Cehil'in kılıcını, kendisine hibe eder. Ve Uhud savaşında ortaya çıkan panik esnasında, Hz. Peygamber'in yanından ayrılmayan dört sahabeden birisidir o.

Bütün hayatını Peygamber'e hizmete adayıp, onun yanından bir an olsun ayrılmak istemeyen İbn Mes'ûd, sahabe arasında gerek ahlak gerekse dinî tutum ve davranış itibariyle Hz. Peygamber'e en çok benzeyenlerdendir. Nitekim Huzeyfe b. Yemâm'a (r.a.): "Resûlullah'ın (s.a.s.) davranışlarına en yakın olan kimseyi tanıtın da kendisinden (istediklerimizi) alalım." denildiğinde; o, "Bütün bu hususlarda Resûlullah'a (s.a.s.) en yakın olarak İbn Mes'ud'dan başkasını bilmiyorum." cevabını vermiştir.

Hz. Ömer de İbn Mes'ûd'u muallim ve vezir olarak Kûfe'de görevlendirdiğinde oranın halkına hitaben yazdığı meşhur mektubunda "Ben size Abdullah b. Mes'ûd'u göndermekle sizi nefsimce tercih ettim." diyerek onun kendi katındaki kıymetine işaret etmiştir.

Hicretin otuz ikinci yılında altmış dört yaşında Medine'de vefat eder Abdullah b. Mes'ud. Resûlullah'ın (s.a.s.) rahmet pınarından bizlere pek çok hadis-i şerif nakledilir kendisinden. Kainatın Efendisi'nden (s.a.s.) aktardığı şu ifadeler Müslüman kimliğinin vazgeçilmezi olarak vasıflandırılabilir bir ilkeyi koyar önümüze: "Doğruluğa sarılınız. Şüphesiz ki, doğruluk iyiliğe, iyilik de cennete götürür. İnsan doğruyu söyleye söyleye, neticede Allah indinde 'sıddık (pek doğru sözlü)' mertebesine yazılır. Yalan söylemekten kaçının. Çünkü kişi yalan söyleye söyleye neticede Allah katında 'kezzâb (çok yalancı)' olarak yazılır."

Karpal Tünel Sendromu

GURBET KARGIN

Fizyoterapist

Teknolojinin hayatımıza girmesi çeşitli sağlık sorunlarını da beraberinde getirdi. Akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla sosyal medya ve bilgisayar oyunlarına saatlerce vakit ayrılması, sinir sıkışmaları içinde başı çeken "Karpal Tünel Sendromu" yani "el bileğinde sinir sıkışması hastalığı"na davetiye çıkarıyor. Çok ciddi boyutlara gelmediği sürece fazla önemsenmeyen hastalık, özellikle gün içerisinde ev veya işyerinde ellerini sık kullanan kişileri tehdit ediyor.

BELİRTİLERİ NELERDİR?

Karpal Tünel Sendromu ellerde uyuşma ve karıncalanma hissi ile ortaya çıkar. Bu sorunlar geceleri kişiyi uykusundan uyandıracak derecede rahatsız edici olabilir. Uyuşmalar elin ilk üç parmağında gö-

rülür ve başparmağın dışı doğru açılması sınırlıdır. Kişi ellerini sallayarak, ovalayarak rahatlamaya çalışır. Ağrı ve uyuşukluk bazen kola bazen de omuza, boyuna kadar yayılır. Ayrıca bir şeyi çevirerek açma ya da kaldırma esnasında güçsüzlük hissi de yine Karpal Tünel Sendromu'na yakalandığınızın habercisidir.

Karpal Tünel Sendromu'nun belirtileri sinir sistemini etkileyen metabolik hastalıkların ve özellikle boyun fıtığının belirtileri ile karıştırılabilir. Bu nedenle tedavinin başarılı olması için teşhisin tam olarak konulması gereklidir. Karpal Tünel Sendromu kalıtsal bir hastalık değildir. Ancak tedavinin gecikmesiyle ileri derecede sinir hasarı oluşabilir ve kalıcı sorunlar meydana gelebilir.

KİMLERDE GÖRÜLÜR?

Karpal Tünel Sendromu'nun ellerini fazla kullanarak ve zorlayarak iş yapan, özellikle aynı el ve bilek hareketlerini sürekli tekrarlayan (aşırı bilgisayar kullanan, müzik aleti çalan, ağır el aletleri

ile çalışan, örgü, dantel vs. yapan) kişilerde görülme oranı oldukça yüksektir. Bunların dışında şeker, tiroit hastalarında ve hamilelerde de sık görülebilir. Hamilikte vücudun fazla su tutması karpal

Karpal Tünel Sendromu Nedir?

El bileğinin iç tarafında el bileği ve parmakları bükmeye yarayan kasların tendonlarının geçtiği aralık "karpal kanal" olarak adlandırılır. Bu aralıktan kavrama, tutma, sıkma ve yazı yazma fonksiyonlarını sağlayan "median sinir" olarak tanımlanan bir sinir geçer. Median sinirin herhangi bir sebeple baskıya uğraması veya sıkışması sonucu görülen nörolojik belirtilere "Karpal Tünel Sendromu" denir.

"Manuel Terapi" yöntemiyle sinir ve sinir dalları boyunca ellere bastırma, germe gibi birtakım manevralar uygulanır. Bu yöntem ile ameliyata gerek kalmadan %90 oranında iyileşme kaydedilebilir. Hafif, orta ve ileri derecede vakalar olmak üzere ortalama 8-10 seans süren bu tedaviye geç kalınmaması gerekir.

Hastalıktan korunmak için öneriler

El ve parmak egzersizleri yapın. Bir dakika boyunca, bileklerinize yavaşça daireler çizin veya sol başparmağınızı, sağ başparmağınızla yakalayın ve esnetin. Bu egzersizler sayesinde tendonlarınızdaki esnekliği kaybetmemiş olursunuz ki bu da sinirlere daha az yük binmesine yardımcı olur. Her zaman nazik ve düşük yoğunluklu el egzersizleri yapmaya özen gösterin.

Bilgisayarda uzun süre yazı yazmaktan kaçınin. Mutlaka bilgisayar kullanmanız gerekiyorsa, yazı yazma sırasında bileklerinizin aşırı bükülmesini önleyecek, bilek altına yerleştirebileceğiniz bir destek tercih edin.

Anti-enflamatuar (iltihap azaltıcı) özelliği olan,

sinirleri, kıkırdığı ve kemiği güçlendirecek besinler tüketin.

İdeal kiloda kalmaya dikkat edin.

B vitamininin kas ve sinir sisteminde önemli fonksiyonları vardır. Bu nedenle B vitaminini ileri derecede kısıtlayan diyetlerden kaçınin.

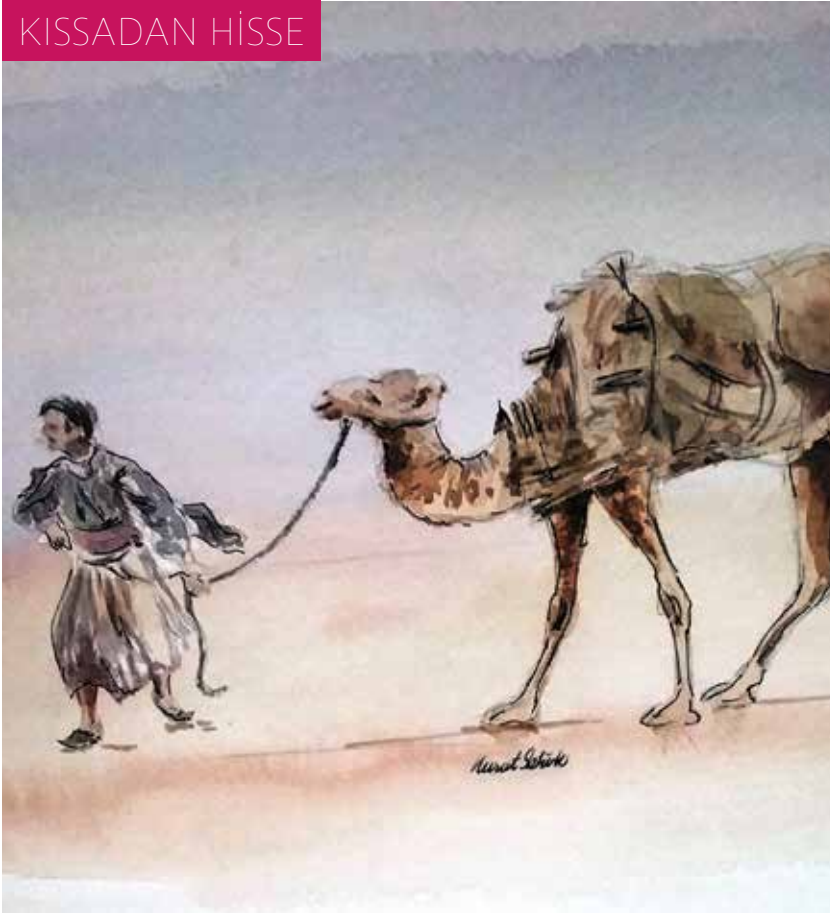
Spor ve kardiyo egzersizleri (yürüyüş, koşu, bisiklet, yüzme) vücuttaki yağ oranını ve ödemi azalttığı aynı zamanda bütün dokulara iletilen kan miktarını artırdığı için bileklerdeki sinirlere fayda sağlar. Ancak ağırlık egzersizleri yapıyorsanız özellikle atel veya bandaj desteğiyle bileğinizi korumaya özen gösterin.

kanalı etkiler. Median sinirin aşırı sıvı nedeni ile baskı altında kalması sonucu parmaklarda uyuşma, ağrı ve karıncalanma görülür. Gebelik döneminde oluşan Karpal Tünel

Sendromu çoğunlukla geçicidir. Karpal Tünel Sendromu; karpal kanalın daralması ve median sinirin baskı altında kalması, el bileği kırıkları, yumuşak doku tümörle-

ri gibi meslek dışı sorunlardan da kaynaklanabilir. Karpal Tünel Sendromu özellikle 40-60 yaş grubu kadınlarda diğer yaş gruplarına oranla daha fazla görülür.

KISSADAN HİSSE

Ruh ve Nefis

Celâeddîn-i Rûmî, Mesnevî'sinde şöyle bir kıssa anlatır: "Mecnun, Leyla'sının köyüne gitmek için dişi bir deveye bindi. Bir süre yol aldılar. Mecnun'un bütün derdi, sevgilisinin köyüne bir an önce ulaşmaktı. Dişi deve ise geride bıraktığı yavrularını düşünüyordu. Onun da tek derdi bir an önce geriye dönüp yavrularına kavuşmaktı.

Mecnun bir an dalıp gittiğinde deve geriye dönüyor, köye yavrularına kavuşmak için koşmaya başlıyordu. Mecnun kendine geldiğinde devenin yönünü tekrar Leyla'nın köyüne doğru çeviriyordu.

Bu yolculuk iki-üç gün böyle iki ileri bir geri devam etti. Mecnun yıllardır yollardaymış gibi şaşırıp kalmıştı. Baktı ki bu yol böyle bitmeyecek devesinden indi ve "Ey deve! İkimiz de âşığız, ama sevdiklerimiz farklı yerlerde. Biz birbirimizle yol arkadaşlığı yapamayız. Beraberliğimiz ikimizi de hedefe ulaştırmayacak. En doğrusu biz yollarımızı ayıralım." dedi ve deveyi serbest bıraktı.

Mecnun insan ruhunu temsil eder. Ruh, Rabbine aşık olduğundan O'na doğru gitmek ister. Fakat nefis, maddi arzularının peşinden koşarak ona devamlı engel olur.

السَّمْعُ

ESMA-İ HÜSNA

es-Semî: İşıtmeye konu teşkil eden her şeyi işiten; işitilecek şeylerin kendisine gizli kalmadığı; işittiren; dilek ve niyazları kabul eden...

BİR DUA

"Rabbim! Tövbemi kabul et ve kusurlarımı yok et. Duamı kabul et, delilimi sağlam kıl, kalbime hidayet ver, dilimi doğrult, kalbimden bütün kötü huyları çıkar. "

(Ebû Dâvûd, Vitr, 25.)

BİR İNCİ

"Var mı Allah'tan yukarı, kabirden aşağı? Toparlan ruhum gidiyoruz; sen yukarı ben aşağı..."

Necip Fazıl Kısakürek

LÜGAT

Muvaffakiyet

"Başarım ancak Allah'ın yardımı ile dir." dedi Hz. Şu-ayb kavmine ve şöyle devam etti: "Ben ona tevekkül ettim ve sadece ona yöneliyorum." (Hûd, 11/88.) "Muvaffakiyet"; başarmak, başlanılan bir işi Allah'ın yardımı ve ihsanı ile tamamlamak, sonuç almak demek. Üzerine yoğunlaştığı mesele için var gücüyle çaba sarf eden, azim ve kararlılıkla hiç durmadan yürüyenlerin ulaşacağı nihayet...

"İnşallah diyelim, inşa eyler Allah." der eskiler. Yani şunu söylemek isterler: "Biz elimizden geleni yapalım; doğru bildiğimizden şaşmadan, yalnız elimizle ya da dilimizle değil topyekûn bir hâlde tüm benli-

ğimizle işe girişelim; Allah, bize elbet yardım edecektir." Ve tevfik; ahvalini bu hâl üzerine tanzim edenlerin, her işe Besmele ile başlayıp O'nu kendine rehber kılanların ve O'nun yardımı olmaksızın bir adım dahi öteye gidilemeyeceğinin bilincinde olanların bir payesi olarak zuhur eder.

Ve mukabelesine "amin" sözcüğünün en çok yakıştıklarından biridir, içinde "muvaş�akiyet" kelimesinin geçtiğı bir cümle... Bir annenin yavrusuna, bir milletin kahraman ordusuna dair en kalbî hissiyatlarının dile getirildiğı duaların en özel kelimelerinden biri olarak kulaklarımıza çalınır: "... muvaş�ak eyle Ya Rabbî!!!"

HAZIR CEVAP

Apaçık şeyler...

Bazı kişiler, ilminin derinliğıyle meşhur bir bilgeye sorarlar:

"En akıllı kişı kimdir?" "Her zaman başkalarından öğrenecek şeyler bulan kişıdır."

"En güçlü kişı kimdir?" "Öfkesine hakim olan."

"En zengin kişı kimdir?" "Elindeki hazinenin, yani yaşadığı günün ve saatinin kıymetini bilendir."

"Saygıya kim layıktır?" "Kendisine ve dostlarına saygı gösteren."

Bu cevaplar üzerine birisi:

"Ama efendim, bu söyledikleriniz o kadar açık ve belli şeyler ki!" Bilge kişı bu suale cevaben de; "Zaten çok açık olduğı için insanoğlu onları bu kadar çabuk unutabiliyor." diyerek karşılık verir.

BERCESTE

Nâzenin bu ömrümüz bir göz yumup açmış gibi, Geldi geçti tuymaduk bir kuş konup uçmuş gibi, İy Âşık sen ömrünü Hak aşkına sarf eylegil, Tâ iresin hazrete bir göz yumup açmış gibi Âşık Paşa XIV. yy.

(Bu nazlı ömrümüz bir göz yumup açmış, bir kuş konup uçmuş gibi gelip geçti duymadık. Ey Âşık sen ömrünü Allah aşkına sarf eyle ki, bir göz yumup açmış gibi huzuruna ulaşasın.)

Oxford Üniversitesi doktora öğrencisi David Nadlinger "İyon Tuzağında Atom" adını verdiği fotoğrafta atomu görüntülemeyi başardı.

Bilim insanları yumurtalık, göğüs, prostat, karaciğer, beyin, akciğer, cilt ve kolon kanseri hücrelerini yok eden bir molekül geliştirdi. Molekül, "süper suikastçı" olarak tanımlanıyor.

5G teknolojisine geçecek ilk 3 şehir belli oldu. Bunlardan ikisi ABD'nin Texas eyaletinde bulunan Dallas ve Waco kentleri, diğeri ise Atlanta eyaletinin merkezi Georgia metropolü olacak.

En popüler şifre: **Şifre**

Y

il olmuş 2018 ama yapılan araştırmalara göre şifre olarak "şifre"yi seçen internet kullanıcılarının sayısı azımsanmayacak kadar fazla. Demek ki siber saldırılar hakkında yazılan makalelerden, kitaplardan ve haberlere konu olmuş yüzlerce olaydan ders çıkartmamışız ya da konunun önemini kavrayamamışız.

Siber saldırıların yıkıcı etkisi saldırının niteliği ve saldırıyı yapanların yetkinliğine göre değişir. Bu girişimlerin bazılarında tamamıyla kaçmak mümkün olmasa da kişisel verilerinize ya da ailenize yapılabilecek saldırıların önüne pratik birkaç adımla geçebilirsiniz.

Güçlü parolalar seçin ve parolanızı sık sık değiştirin.

Bilgisayarınızı siz ondan uzaklaşınca parolalı ekrana düşmesi için ayarlayın.

Kişisel bilgilerinizi arama motorlarında belli peyriyotlarla tarayın. Hakkınızda açılmış sayfaları ve adınıza oluşturulmuş sahte profilleri bu şekilde yakalayabilirsiniz.

Kaynağını bilmediğiniz ücretsiz WI-FI ağlarını kullanmanız cihazınızı açık hedef hâline getirir.

Evde, işte ve yanınızda bulunan tüm cihazlarda kullandığınız internet tarayıcılarının ön belleğini periyodik olarak temizlemeyi unutmayın.

Güvenlik sertifikası olmayan web sitelerinde tıkladığınız bağlantılara dikkat edin.

Taşınabilir bellek gibi haricen kullanılan aygıtları, kullanım öncesi taramayı ihmal etmeyin.

Kamuya açık bilgisayarlardan uzak durun.

Dikkat!

Yapay zekâ insanlığı tehdit ediyor!

İnsanüstü yeteneklere sahip olma iddiasındaki yapay zekâ, insanlığın geleceği için büyük riskler taşıyor. Sınırsız hesaplama yeteneği ile yapay zekâ; en güvenli bilgilerinize kolaylıkla erişilebilir, şehirlerin altyapılarını işlemez hâle getirebilir. Aynı şekilde yapay zekâ, sahte videolar ve haberler üretilip kitleleri rahatlıkla manipüle edebilir.

KALP KRİZİ VE FELÇ RİSKİNİ TAHMİN EDEBİLEN ALGORİTMA

Yapay zekâ uzmanları tarafından geliştirilen bir yazılımla kalp krizi ve felç riski, retina taramasıyla tahmin edilebilecek. Yapılan testler neticesinde yazılım algoritması, kişinin retina fotoğraflarından beş yıl içerisinde kalp krizi ve inme gibi rahatsızlık geçirme ihtimalini doğru tahmin etmeyi başardı.

Artık cep telefonlarını mikroskop olarak da kullanabilirsiniz!

Milimetrenin 1/200'ü ölçeğindeki mikroskopik organizmaları, hayvan ve bitki hücrelerini, hatta hücre çekirdeğinin yapılarını bile görüntüleyebilen cep telefonu eklentisi üretildi.

Hücreler, insan öldükten sonra da yaşamaya devam ediyor

Kadavralar üzerinde yapılan incelemeler bazı genlerin ölümden sonra bile aktif olduğunu ortaya koydu. Buluş, en çok adli tıp incelemelerinde işe yarayacak gibi görünüyor.

YÖRÜNGESİNDE ÖTE GEZEĞEN BARINDIRAN EN PARLAK YILDIZ

Güneş Sistemi dışında yörüngesinde bir gezegen olduğu tespit edilen en parlak yıldız keşfedildi. "HD 212657" adı verilen yıldızın etrafında, dünya zamanıyla 10 günlük bir yörünge üzerinde bir öte gezegen dönüyor.

YÜZÜMÜZÜ 15 GEN BÖLGESİ BELİRLİYOR

Belçikalı bilim insanları, 3 boyutlu insan yüzlerinin olduğu bir veri tabanını gen bilgileriyle eşleştirerek DNA zincirinde insan yüzünün karakterini belirleyen genlerin bulunduğu 15 bölgeyi teşhis etmeyi başardı. Bu genetik bölgelerin ana rahminden itibaren etkin oldukları ve 15 genden 7'sinin burunla ilgili olduğu belirtiliyor.

B

U

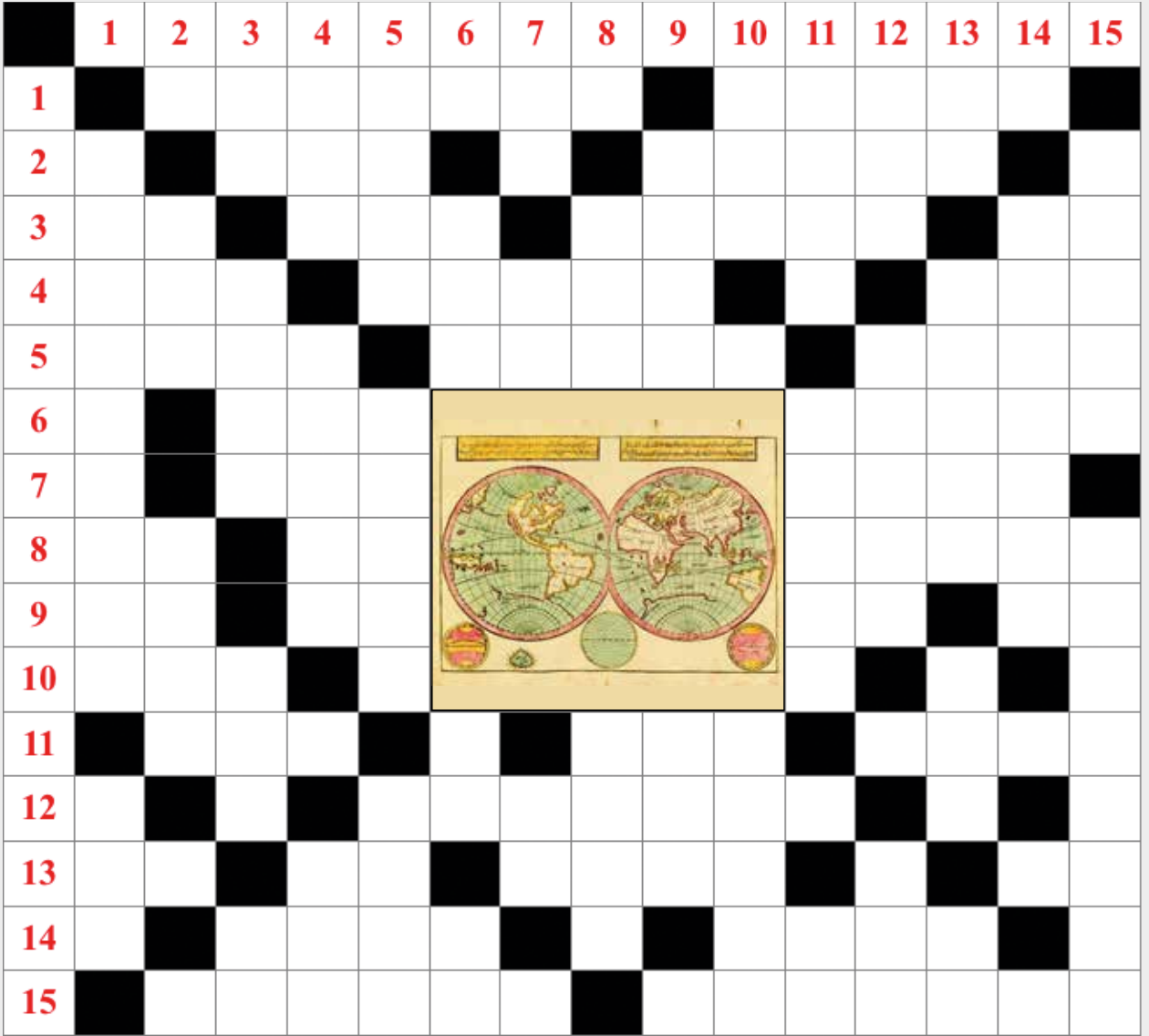
L

M

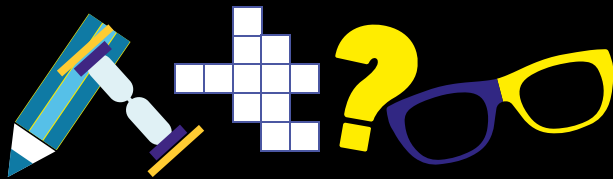
A

C

A

SOLDAN SAĞA 1- Dış etkilere korumak için ele giyilen kumaş, deri veya kauçuktan yapılan el giysisi. - Vefat eden kişilerin gömülü olduğu yer, sin, makber, gömüt. **2-** Adını ilk ayette üzerine zeytin ile birlikte yemin edilen incir sözcüğünden alan, Kur'an-ı Kerim'in 95. suresi. - Bir konunun, karara varmaktan çok, çeşitli yönlerden aydınlatılması için, küçük bir topluluk önünde, bir sohbet havası içinde tartışılması; açık oturum. **3-** Bir cismin veya alanın sınırları arasında bulunan kısmı, dâhil. - Rutubet. - Çin Halk Cumhuriyeti'nin başkenti. - Müzikte bir nota. **4-** Zilhicce ayının 9'unda ihrama girerek Arafat'ta vakfeye durulması ile başlayan; şeytan taşlama, tavaf ve say gibi ibadetleri de içeren; İslâm'ın beş temel şartından biri. - Henüz olgunlaşmamış ekşi üzüm. - Derinin gözeneklerinden sızan, kendine özgü bir kokusu olan, yapışkan, renksiz, tuzlu sıvı. **5-** Yardım istenildiğini, bir suçun bağışlanmasının istendiğini anlatan bir söz. - Herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse. - Kesin. **6-** Klasik Türk müziğinde ve özellikle tekke müziğinde yer alan, kaval biçiminde, yanık sesli, kamıştan bir üflemler çalgısı. - Buz üstünde kaymak için kullanılan, çoğunlukla tabanına, dar uzun bir çelik takılı ayakkabı. **7-** Kur'an-ı Kerim'deki anlatıma göre "Ey İsrailoğulları! Ben size Allah'ın elçisiyim, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek Ahmed adında bir peygamberi de müjdeleyici olarak geldim." cümlesi ile kendini tanımlayan peygamberin adı. - Etken, etmen, sebep, faktör. **8-** Tanınma durumu, şan, şöret. - Müzikte durak. - Döşeme, divan gibi yerlere serilen, genellikle desenli, havsız, kalın, kıl veya yün dokuma. **9-** Eski dilde su, âb. - Matematikte 3,14 sabit değerine karşılık gelen sayının adı. - Kolun bilekten parmak uçlarına kadar olan, tutmaya ve iş yapmaya yarayan bölümü. - Antik Mısır inanışına göre insanın görünmeyen bedenine verilen ad. **10-** Çocuğu olan kadın, anne. **11-** Gözde sarıya çalan kestane rengi. - Anıt olarak yapılan ya da şenliklerde caddeler üzerine kurulan türlü süslerle donatılmış kemer. - Darbimesele göre cihana geldiğinde baş ağrısının dahi bahane olacağına inanılan hadise, mevt, ölüm. **12-** Ülkemizin İç Anadolu Bölgesinde yer alan; Tuz Gölü, Hasandağı, Eğri Minare gibi pek çok tarihi ve doğal güzelliğe ev sahipliği yapan ilimizin adı. **13-** İkinden sonra gelen sayı. - San-

timetrenin kısaltması. - İki anlamı olan bir sözün akla en az gelen anlamının amaçlanarak kullanılması ve anlamı güçlendirmesini amaçlayan edebi söz sanatı. - İnleme, beddua. **14-** Eski dilde yemek, yiyecek. - Asker. **15-** Bir kimsenin öz varlığı, kişiliği, onu kendisi yapan şey, kendilik, şahsiyet. - Adını birinci âyetteki "hesap günü, mahşer günü" anlamındaki kelimeden alan; öldükten sonra dirilme ve ceza, ölüm sırasında insanın durumu ve kâfirlerin ahirette karşılaşacağı zorlukları konu edinen; Kur'an-ı Kerim'in 75. suresi.

YUKARIDAN AŞAĞI

1- Katip Çelebi'nin katıldığı Girit seferinde yazmaya karar vererek 1648'de çalışmalarına başladığı; Türk coğrafya tarihi için klasik devirden modern döneme geçişin öncüsü olarak kabul edilen; gerek genel gerekse yerel coğrafya hakkında oldukça kapsamlı bilgilerin yer aldığı kitabın adı. - Kısa ve kalınca olan nesneleri tanımlamak için kullanılan bir sıfat. **2-** Kendi türünün örnek bitkisi olan, dört mevsim yeşil kalabilen, iğne yapraklı, yurdumuzda birçok türü yetişen bir orman ağacı, pinus. - Güzel kokulu, yaprakları baharat olarak kullanılan, çok yıllık ve otsu bir kültür bitkisi. **3-** Litrenin kısaltması. - Cana kıyan, can alan, acımasız, gaddar kimseleri anlatmak için kullanılan bir sıfat. - Bir cismin yere bakan veya yere yakın olan tarafı. - Tellür elementinin kimyasal simgesi. **4-** Allah'a inanmayı ve ibadet etmeyi sistemleştiren evrensel kurum. - Soy, sülale. - İnsan ve hayvanlarda yaşamayı sağlayan ve ölümle vücuttan ayrılan madde dışı varlık, ruh. **5-** Eti ve sütü için beslenen büyükbaş hayvanı. - Kur'an-ı Kerim'in kalbi olarak nitelendirilen surenin adı. - İşler, işlemler. **6-** Kırmızı ile mavinin karışmasından oluşan renk, menekşe rengi. - Bir şeyin eksikliğini tamamlamak için ona katılan parça. - Bir soru edatı. **7-** İlaç, merhem. - Radyum elementinin kimyasal simgesi. - Müzikte bir nota. **8-** Sim kartlardaki üst düzey güvenlik şifresi. - Hükümdar koltuğu. **9-** "Evet, kabul anlamlarında biz sözcük. - İki şeyi birbirinden ayıran uzaklık, açıklık, aralık, boşluk, mesafe. **10-** Elma, armut gibi meyvelerin kurutulmuşu. - Bir ucuna ip veya deri bağlanan vurma aracı. **11-** Sert, kaba. - İçinde bir veya birçok şey bulunan, kâğıda sarılarak veya kutuya konularak bağlanmış, elde taşınacak büyüklükte nesne. - Bir seslenme edatı. **12-** Tekil birinci şahıs zamiri. - Olgun, yetkin, kültürlü, bilgün kişi anlamında kullanılan bir sıfat; tasavvufta seyr-i sülukunu tamamlamış insan. - Öz yapı, karakter, huy. **13-** Şehir, vilayet. - Eğlenmek veya dinlenmek amacıyla çalışmaya ara verilen süre. - Kraliçe - İz, işaret, alamet. **14-** Çeyrek kuruş, on para değerinde demir para. **15-** Sevimli, cana yakın, tatlı, hoş. - İş, önemli iş, mesele.

ZOR

8		6	9		7			5
	7						2	
3			5		4	6		8
					5			
		1		9				
	9	3	6		1	5		
		5	7		6	9	4	
				5		2		
			2					

KOLAY

	6	2	8		5	7	3	
	3					2		
			9					5
2						1	8	
8			1		7			4
	4	9						2
3					6			
		8					5	
	9	7	2		1	8	6	

ÇÖZÜMLER

Bulmacaların çözümlerine karekodu okutarak ya da aşağıdaki linkten ulaşabilirsiniz.

www.diyenetdergi.com/bulmaca-cozumleri

Ah siz “kalbi kötülöklere mühürlü” çocuklar... Bilirim hep birbirinize benzersiniz... Zira aşar soyu sopu, ırkı ve yurdu yaratılış hakikatiniz... Çiçeklerle bezeli bir dünya sunar tebessümleriniz...

Ah o masumluk... Kâinatın saf ve temiz libası... Bazen denizlerin engin sularından başını çıkaran bir yunusun gülücüklerinde görürüm o masumiyeti... Bazen gönül eri Yunus’un, okuyanı yuyan dupduru şiirlerinde... Bazen de siz çocukların nergis zarafetli körpe gülücüklerinde...

MESUT ÖZÜNLÜ

RENKLERİN ISSIZLIĞINDA

CENGİZHAN ORAKÇI

Akşamlardan en farklı akşam olacak sandın. Akşam oldu, kalbini toprağa koydun, tam orada akşama niyetlendi serviler ve minareler. Şehrin renkleri sararmış mıydı, en çok sarıya mı meyiletmişti, hangisi ise artık, birazdan cümle renkler çıkıp gittiler. Renklerin ıssızlığına kaldın. Seslerin birbirine karıştığı uğultu denizinde birazdan sesler de çekildi bir ağın içinde. Birazdan şaştın, birazdan karıştın karanlığa. Gelip sardı karanlık bedenini. Hangi kıssanın harmanisine bürünsen bilemedin. Birazdan üşüme. Birazdan bir ayaz. Kalbin içinde çınarlar, serviler, söğütler, köknarlar, ardıçlar ve erguvanlar; dallarında şakıyan kuşlar bir de. Hangi dalı kırıldı şimdi de cümle kuş ölü. Çıt! Söyle de sessizce kırıkları toplasın derviş.

ÇANAKKALE ŞEHİTLERİNE

Vurulup tertemiz alnından, uzanmış yatıyor;
Bir hilâl uğruna, Yâ Rab, ne güneşler batıyor!

Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş, asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.

Ne büyüsun ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi...

Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni târîhe" desem, sığmazsın.

Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb...
Seni ancak ebediyetler eder istîâb.

MEHMET AKİF ERSOY

